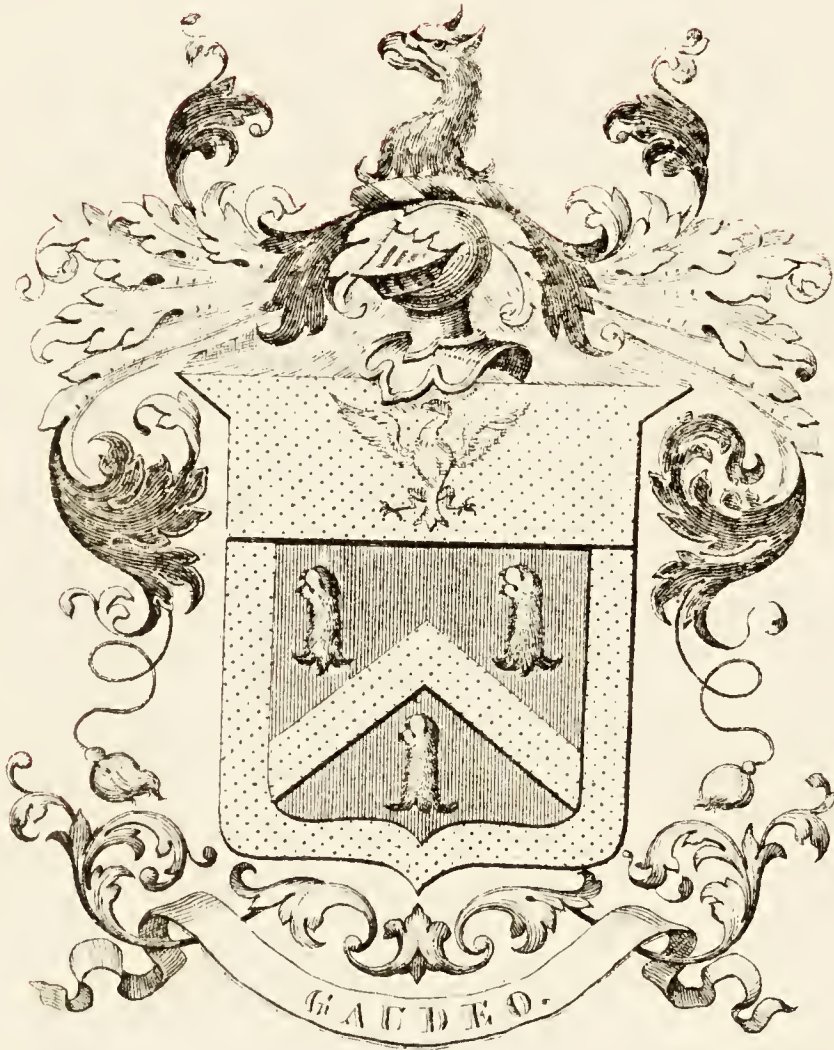
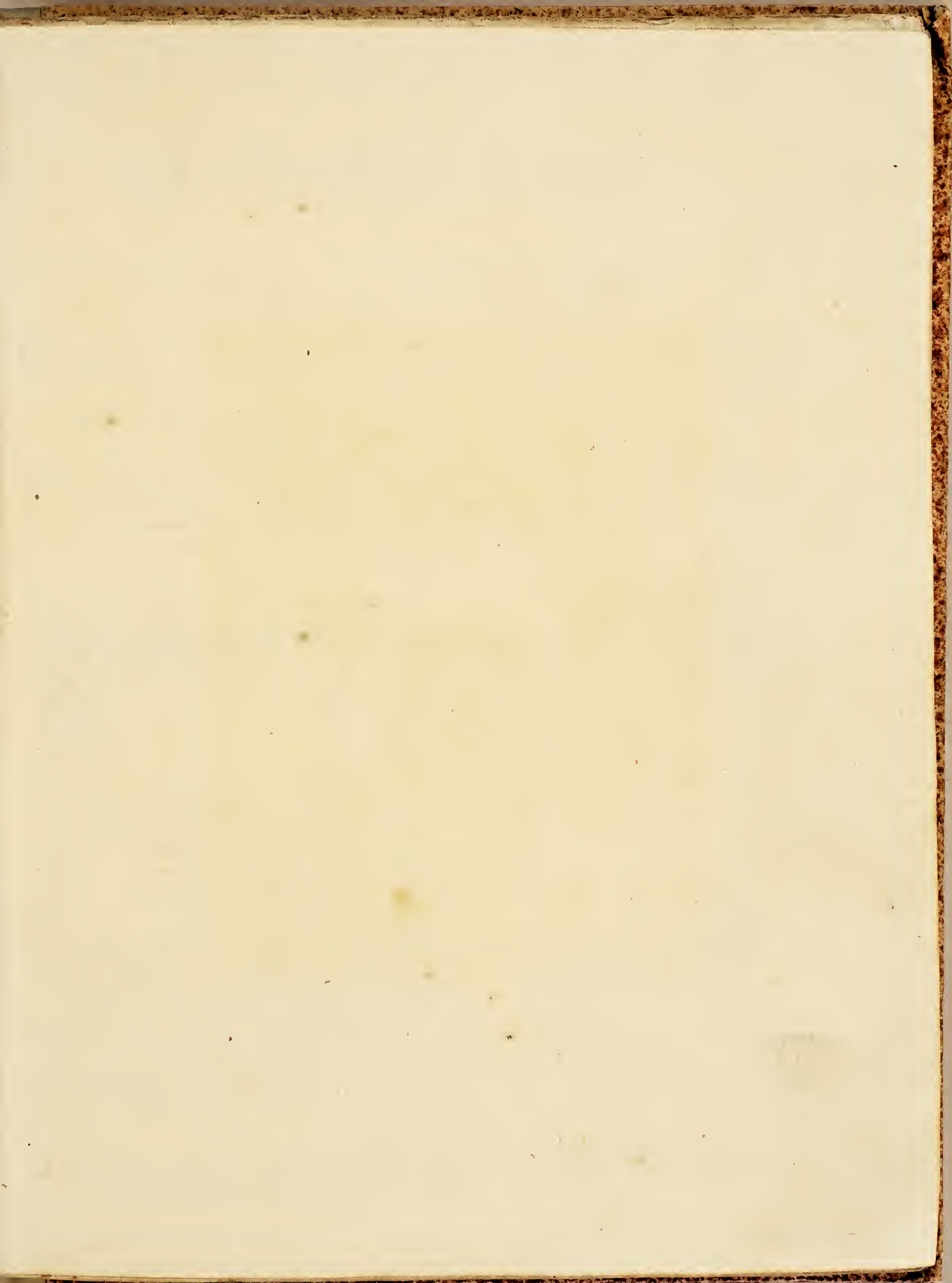

4.50

John Carter Brown.

see Müller p. 78

Heremite Journal . Amst. 1648

JOURNAL

VANDE

Rassauschevloot

OFTE

Beschrijvingh van de Voyagie om den gantschen Aert-
Kloot, Gedaen met elf Schepen:

Onder 't beleydt van den Admirael

Iaques l'Heremite, ende Vice-Admirael Gheen Huy-
gen Schapenham, inde Iaren 1623. 1624. 1625. en 1626.

Noch is hier by gevoegt een Beschrijvinge vande Regeeringe van Peru, door
Pedro de Madriga, geboren tot Lima. Als mede een verhael van Pedro
Fernandez de Quir, aengaende de ontdekkinge van 't on-
bekent Aultralia, syn grooten Rijkdom ende
vuchtbaerheyt.

Oock mede eenige Discoursen de Oost-Indische Vaert en de Coopmanschap betreffende.

AMSTERDAM,

Door Joost Hartgertsz. Boeckverkooper / woonende inde Gast-Huys-
steegh naest het Stadt-huys/inde Boeck-winkel. Anno 1648.

J. J. A. W. S. O. I.

Journal of the

Journal of the

Journal of the

Journal of the

Journal of the

Journal of the

Journal of the

Journal of the

Journal of the

Journal of the

IOVRNAEL

V A N D E

Passausche Vloot/

O F T E

Beschrijving van de Voyagie om den gantschen Aert-
Kloot, Gedaen met elf Schepen:

Onder 't Beleydt van den Admirael

IAQUES L'HEREMITE.

Alle Politijcken / die vande Staet des Koninghs van Hispanien kennisse hebben gehad / hebben t' allen tijden gheoordeelt / datter geen bequamer middel is / om den Oorlogh upt Nederlandt te divertireren / ende den Spaengiaert tot sijn oude armoede te brenghen / als hem sijne West-Indiens af-handigh te maecten / ofte sijne inkomste upt die Landen te beletten / dewijl hem daer mede de middel benomen wort / waer mede hy tot noch toe den Oorlog in Chyristen-rijck gevoert heeft. Hierromme is by verscheyde Scheeps-tochten / so op de Noort-zee / als op de Zuid-zee / ghetracht hem de gheseyde inkomste af te nemen / ofte onbzyckelijck te maecten / maer de selve tochten en zijn door verscheyden ongelegentheden niet alle na wensch upt-gevallen. Ende also onder de ongelegentheden van de attentien op de Zuid-zee wel de voornaemste is gheoordeelt het perikeleus passeren van de magellaanische Straet. So hebben de Hoog: Mog: Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden / na dat voer wepnich jaren / een wijde Passagie by Oosten / en een open Zee / ten Zuiden van Terra del Fuego ontdeckt was / door verscheyde rappozten de gelegentheyt van Peru, en de Zuid-zee aengaende / haer laten bewegen tot toe-rustinghe van een Vloot van elf Schepen / onder den naem / ende autoriteyt van haren Gouverneur / en Admirael Generael / den Doorzuchtigen Vorst MAURITS DE NASSOUW, Hoogh-loffelijcker memozie (committeerende tot de bebozderinghe van dien / de Heeren Hugo Muys van Holy, Albert Joachimi, en Abraham Bruynigh) die op den 29. April / Anno 1623. onder 't beleyt van de Heer Admirael Jaques l'Hermitte, ende Vice-Admirael Geent Huy-

Nassausche Voyagie

gen Schapenham, uyt het Goereese-gat in Zee gelopen zijn.

Deze voorsz. Schepen hadden op 1637. Koppen / daer onder begrepen 600. Soldaten/verdeelt onder vyf Compagnien: waren voorszien met 294. so Metale/ als Ysere stucken/ ende uyt-gerust by verscheyde Collegien ter Admiraliteyt / ende der Oost-Indische Compagnie / blyckende by het naer-bolghende.

Van Amsterdam.

't Schip Amsterdam, als Admirael/groot 400. Lasten/daer Capiteyn op was Leender Jacobsz Stolck, Capiteyn van de Soldaten Engelbert Schutte, de Hoopman Pieter van Weely, ghemant met 237. eeters. Noch voeren op dit Schip Frederick van Reynegom, als Fisciel / Iohannes van Walbeek, als Mathematicus deser Blote/en Justus de Vogelaer, als extraordinaris: was gemonteert met 20. Metale/en 22. Ysere stucken.

Delft, als Vice - Admirael / groot 400. Lasten / daer Capiteyn op was Witte Cornelis de Witte, Capiteyn van de Soldaten Willem van Bröderode: gemant met 242. eeters/en gemonteert met 20. Metale/en 20. Ysere stucken.

Den Arent, groot 200. Lasten/daer Capiteyn op was Meyndert Egbertsz ghemant met 144. eeters/ende ghemonteert met 12. Metale / en 16. Ysere stucken.

Het Jacht den Halse-windt, groot 30. Lasten / daer Capiteyn op was Salomon Willemz. ghemant met 20. eeters/en ghemonteert met 4. Metale stucken.

Van Zeelandt.

Orangien, als Schout by nacht/groot 350. Lasten/daer op was varende Jan Willemsz. Verlchoor, Schout by nacht/Capiteyn Laurens Iansz. Quiry-nen, en de Capiteyn van de Soldaten Omarus Everwijn: ghemant met 216. eeters/en gemonteert met 10. Metale/ende 22. Ysere stucken.

Van Rotterdam.

Hollandia, groot 300. Lasten / daer op was varende Cornelis Jacobsz. Maet van den Admirael / en de Capiteyn Adriaen Tol: was ghemant met 182. eeters/ en gemonteert met 10. Metale en 24. Ysere stucken.

Mauritius, groot 280. Lasten/daer Capiteyn op was Iacob Adriaensz. en de Capiteyn van de soldaten Johan ter Hulte: was gemant met 169. eeters en gemonteert met 12. Metale en 20. Ysere stucken.

De Hoop, groot 130 Lasten/daer Capiteyn op was Pieter Haimanz Slobbe gemant met 80. eeters/ en gemonteert met 14. Ysere stucken.

Van Noord-Hollandt.

De Eendracht, groot 300. Lasten / daer Capiteyn op was Jan Ylbrantsz, en de Capiteyn van de soldaten / Pieter Everlz de Vries: was ghemant met 170. eeters/en gemonteert met 18. Metale en 14. Ysere stucken.

De Coningh David, groot 180 Lasten/daer Capiteyn op was Jan Thomasz. gemant met 79. eeters/ en gemonteert met 16. Ysere stucken.

De Griffioen, groot 160. Lasten / daer Capiteyn op was Pieter Cornelisz Hardloop, ghemant met 78, eeters/ en ghemonteert met 14. Ysere stucken.

Den

DEN 29. April, de Heer Admirael Jaques l'Heremite, met een N. N. O. 1623.
windt / met negen Schepen / ende een Jacht / aldus uyt het Goereese
gat in Zee ghelopen zijnde / te weten : Amsterdā, Delt, Hollandia, d't en-
dracht, Mauri ius, den Arent, de David, de Hope, de Griffioen, ende 't Jacht den
Hafewindr. April.

So is den 30's avonts / doen wy Duynkercke, ende Grevelinge gepasseert
waren / den Heer Admirael veradvertteert / dat het schip de Arent vooz aen
de boegh so leck was / dat het alle twee glagen 3000 steecken waters moste
pompen. Het schip Orangie, Schout by nacht vande Bloote / 't welck in
Zelandt toe gerust was / is alsoen by de Bloote gekomen / daerom wy met
kleynzepl ettelijke uren hadden by-gehouden.

Den 1 May met den dage / heeft de Heer Admirael den Raet vergadert / al-
waer geresolbeert is / dat men / om het leck van 't schip den Arent te repareren
naer het Eplandt Wicht soude loopen / dooz dien wy anders het selve schip
souden hebben moeten derben / ende achter laten. In 't weder-keeren van-
de Boots / zijn Orangien ende de Hope aen den ander geraect : Orangien is sijn
gallioē schadeloos gemaeckt / ende de Hope sijn besaens-mast af-gestrecken.
Op de naer-middach zijn wy met de Bloote in Wicht gekomen / ende hebben
ons ancker vooz Porlinuyen laten vallen / maer de Hope (alsoo de Capitepu
van 't schip dooz laet dunckenthept / een ander kours stelde / als de resteren-
schepen) is met hooch water bot aen de gront gezeplt / en in geen kleyn pe-
rjckel ghecomen / dan is dooz neerstichept van de Vice-Admirael / die met
groote Boots daer nae toe ginck / ende het gheschut loste / noch den selven
nacht blot gebzacht. May.

Den 2. hebben wy ons anckers gelicht / de wint O. zijnde / ende hebben 't
onder 't kasteel de Cou geset. 's avonts is het schip den Arent aen de gront
ghehaelt / ende de boeringh van de boogh af-genomen zijnde / bebontmen /
dat de eycke huft aldaer op seecker plaetse onghedzeven was / soo dat men
daer een mes / met de scheede konde in steecken.

Den 3. is de Vice-Admirael aen lant geweest / om de Gouverneur van 't
kasteel te congratuleren.

Den 4. ende 5. hadden een storm uyt de Zuydelicker hant / so dat wy ons
stengen dooz-schooten.

Den 6. is het schip den Arent wederom klaer geweest.

Den 7. heeft men aen 't volck begonnen rantsoen te gheben / als volghet :

Vier pont boter ter weke / vooz peder back van seven man.

Een koes van 7. pont / aen peder back ter weke.

Twee Bleyf-daghen ter weeke / nameutlyck : Sondagh ende Donder-
dagh / aen elcken back seven pont daeghs.

Des Dingsdaechs speck / aen peder back vijfen een vierendeel pont.

Des Maendachs / Woensdachs / Vrydachs ende Saterdachs / een en dzy
vierendeel pont Stockvisch daeghs / aen een peder back van seven man :

Op de naermiddagh quamen twee schepen van Guinea op de Reede.

Den 8. is de Bloote met een Z. O. wint onder zepl gegaen / haer kours
achter om Wicht nemende / maer eer het schip Orangien, ende de Jacht de
Hafewint de Naelden gepasseert waren / werde het calm-stil / so dat wy het
bupten de West-naelden mosten setten.

Den 9. den gantschen dagh stilte / tot op den abondt / doen wy een kleyn
koeltjen

1629. koeltjen kregen upt den W. waer mede het Jacht de Hafewint by de Bloat
 gekomen is / rapporteerende aen de Heer Admirael / dat het Schip Orangien
 May. om de stilte niet by ons heeft konnen komen.

Den 10. 's mozzghens sijn wy met een W. windt onder zepl ghegaen / de
 kours doende na het Oost-ende van wicht. De Heer Admirael heeft het
 Schip Orangien door het Jacht gheadviseert / dat wy van sinne waren
 naer het Oost-ende van Wicht te loopen / daer het soude sien by ons te
 komen.

Den 11. een Weste windt / ende schoon weder : dese nacht is 't Schip
 Orangien by de Bloate gekomen.

Den 12. tegen de middagh kregen een koeltjen upt den Oosten / dan soo
 het anchor gelicht was / liep het wederom Westelijck. Tegen den avont
 sagen wy drie Schepen / die de Vice-Admirael versprack : de twee quamen
 upt Oost-Indien, ende het derde was een Straets-baerder / die te ghelijck
 haer kours na Holland stelden. Dese avont hebben wy 't met de ebbe laten
 drijven / en voort den gantschen nacht met weynigh koelte upt den Westen
 onder zepl gehouden.

Den 13. 's mozzghens met een Weste wint / ende mistigh weder / hebben
 wy gheanchert : naer de middagh de mist ongetrocken zijnde / sijn wy met
 de ebbe onder zepl ghegaen / ende de ebbe verlopen zijnde / hebben wederom
 gheset. 's Nachts liep de wint Noord-west / waerom de Heer Admirael
 een schoot liet schieten / om t'zepl te gaen / maer also de koegel niet wel aen-
 geset was / is het stuck gebozsten / t welck sulcké slaggh gemaeckt heeft / dat
 twee balcken vande bovenste / ende een vande tweede overloop / in stucken
 bozsten / de naeste kooppen wech sprongen / ende veel kisten ende ander goet /
 schadeloos raecte : die het stuck af-bzande / was een Assistent / die daer af
 gantsch gheen lersel kreegh / maer een Bos-schietter daer ontrent staende /
 wert sijn arm tot twee plaetsen in stucken geslagen / van welke quet suppe
 by namaels gestozven is.

Den 14. de wint Noordt / ende de cours langhs de wal : op de middagh
 liep de windt West ; op den avont oostlant Noord-noord-oost / 6. mylen
 van ons leggende / hebben wy de bloat gestopt.

Den 15. heeft men aen peder man 4 pont bzoot ter weeke / ende 24. pont
 haes voor de gheheele reyse ghegheven. 's Avonts hebben wy 't met de
 Bloat voor Dort-muyen geset.

Den 16. 's mozzghens met een Weste wint / ende mistigh weder / ontmoes-
 ten ons 10. Schepen / sa Hamborgers / als Engelschen / daer van 2. Schip-
 pers by de Heer Admirael overquamen / ende so het sterck upt den Westen
 begost op te koelen / sijn wy met 2. Schepen vande voorsz Schippers voor
 Ramshoof ten anchor gekomen / maer 't Schip Orangien, ende 't Jacht die
 te verre inde lye waren / konden de Reede niet bezeplen.

Den 17. heeft men de twee voorsz Schepen gheinquireert / ofter onbype
 goederen waren / maer geen bebonden. Het waepde desen dagh so sterck /
 datter in ons gesichte een Engelsche Boodt om-geworpen wert / daer van
 vijf personen doot bleven / ende een met groot geluck door des Vice-Ad-
 miraels Chaloupe geberghet werdt.

Den 18. is 't Schip Orangien, met het Jacht onder Ramshoof by ons
 gekomen,

Den 19/20. ende 21. de wint al Westelijck/ soo dat wy niet konden zepl 1623.
gaen.

Den 22. is de Vice-Admirael van des Koninghs Schepen / ende de Meper van Pleymuyen, met andere Edelen / de Bloote komen besichtigen/ ende zijn vande Heer Admirael op het middagh-mael / treffelijck ghe-
tracteert. May.

Den 23. zijn wy met een Ooste wint t' zepl gegaen.

Den 24. 's morgens sagen wy Lezaert West van ons.

Den 25/ 26/ 27. ende 28. hadden een doorgaende Ooste wint/ende lusti-
ghe voortgangh.

Den 29. de wint Noort/ende hadden op de middagh de hooghte van 40
minuten. Van daegh hebben wy 't Nach de Halse wint los gemaect/dat wy
om sijn ombezepthet/ ettelijcke dagen ghesleept hadden. De Heer Ad-
mirael gaf ordre / dat de Schepen haer verspreyden souden / om tindinghe
vande Spaensche Silver-Blote te bekomen/en teghen den avondt weder
by den anderen te komen.

Den 30 is by de Heer Admirael/en den Raet beslotē/datmen de Spaense
Kust in 't gesicht soude loopen/ om eenige Schepen te ontmoeten/ daer uyt
wy de gelegentheit vande Silver-Blote mochten verstaen.

Den 31. 's morghens saghen wy drie Schepen/ die ons verspraken: het
waren drie Turckse Zee-roovers / die haer seyden achtervolght te wesen
aen de Cabo s. Vincent van 6. Spaensche Oorlogh-schepen. Tegen den
avont/ontrent 2 mylen van de Barrels ontmoeten ons noch andere 8 Turckse
Schepen/waer van een tusschen de Blote dooz-liep/die by het Schip d' Een-
dracht gedwonghen is te strycken/daer van de Capiteyn by de Heer Admi-
rael aen boort gekomen is.

Den 1. Junius is de voorsz Capiteyn/die op gister avont vande Heer Ad- Junius.
mirael gescheyden was/ wederom by de Heer Admirael aen boort gheko-
men/versoekende restitutie van 5. slaven/ die hy seyde in des Vice-Admi-
raels Chaloupe gevallen te wesen/voe de Chaloupe op gisteren sijn Schip
visiteerde/ welke hy selver te Algiers ghekost hadde. De Heer Admirael
heeft over dese saecke den Raet beroepen / ende de slaven aen boort ontbo-
den/die geexamineert zijnde/alt' saem Nederlanders bevonden werden/en
verklaerden daer-en-boven/datter eenige Oestelingen op het Turck Schip
waren/die kostelinge uyt Hollantsche Schepen gelicht waren/en also die al-
te samen/volgens het accoort met de Haag: Mog: Heeren Staten/en die
van Algiers gemaect/behoorden uyt te zijn/wert geresolveert/dat men alle
de voorsz personen/volgens het voorszeyde Contract/als vrye/ende libere
Luyden uyt des Turck Schip soude lichten/ waer toe eenige Capiteyns
gecommitteert werden/die de selve datelyck hebben over-gehaelt; ende so
is de Turckse Capiteyn (een Bries aen de Consul van de Nederlanders in
Algiers mede nemende) met kleyn contentement van ons gescheyden. Alle
de overghekomene personen zijn terstont dooz de Bloote verdeelt/ende op
Maentlycke gagie gestelt.

Den 2. dzeben wy ontrent Cabo Roxent in stilte.

Den 3. met Sonne-oudergangh saghen wy vijftien Zeplen te loef-
waert van ons / die teghen ons over quamen loopen. Wy deden den
gantschen nacht ons best/ om haer te besepelen/maer also sp onraet merck-
ten

1623.

Julius.

ten / doen sy ontrent ons waren / hebben sy haer verspreyt.

Den 4. met den daghe sagen wy thien Zeplen/ verre van den ander ver-
stroopt/daer wy terstont na toe hielden/maer also het stil wert/ende wy met
zeplen wepnigh op haer avanceerden/zijn de Boots/ ende Chaloupen upt
geset/die na haer toe roeyden/ende 4. daer af bekomen hebben. De 3. waren
Spaenliche Barquen/ die by het schip Delt verobert werden / ende het vierde
een Spaenlich Scheepken/dat van 't Schip d' Eendracht ghenomen wert/al te
samē met Supckeren geladen/comende van Fernambocq, maer also de koelte
naer de middagh wackerde/ ende de resterende verre vooz upt / ofte te loef-
waert van ons waren/zijn sy ontkomen. Op het Spaens Scheepken boeren
als passagiers een spaenliche Pape, en een aenstienlijcke spangiaert, genaemt
Augustino Olorio, die lange jaren in Peru verkeert hadde/ende van daer over
lande tot Buens Aires ghekomen was/ende hem op dese Schepen beghoven
hadde/om na Spangien te varen.

Den 5. ende 6. hebben wy noch op de Spaensche Cust gehouden.

Den 7. 's mozzghens saghen wy een Schip/ daer wy na toe hielden/ende
soo wy het met langh na-zeplen achterhaelden / bevonden wy dat het een
Turckse Zee-roover was/die wy wederom lieten varen. In het na-jagen
van dese Turck, konden de bekomen Pruisen de Blote niet volgen/ende so sy
allengshens verder achter upt raecten/ was een ander Turckse Zee-roo-
ver daer na toe geset/en soude ons de selve voozseker afhandigh gemaect
hebben/ten waer de Vice Admirael inlax ghe waer werdende/in tijts naer
de Pruisen gewent hadde/en so de Zee-roover de Vice-Admirael in wachte
heeft een Christen-slave/ die aen het roer stont/ het Schip den Vice-Admi-
rael vooz de boegh aen boozt gelept/waer op alle de Christenen terstont in
den Vice-Admirael over spronghen/ende so de Capiteyn/zijnde een Enck-
huyser van gheboozte / ghenaeamt Hendrick Harmen/z by de Vice-Admirael
overkomende/ versocht restitutie vande ober-ghelooopen slaven/is hy dooz
inductie van de selve beweegt geweest/sijn goet upt het Schip te laten ha-
len/ende met de resterende slaven by de Vloot te blijven/so dat de Turcken
achterlatende haer Capiteyn/ende noch 17. Christenen/van de Vloot ghe-
schepden zijn.

Den 8. is op het rappoort vande ober-ghekomen Turckse Capiteyn / die
verklaerde datter 29. of 30. Spaensche Oorlogh-schepen in zee waren/ by
den Raet besloten/aengesien onse Schepen/overmidts de oncrupnite/ onbe-
quaem waren om tegens eenige macht van oorlogh Schepen te slaen/en-
de de schepen oock noch soo seer geladen waren/dat men ons onderste ghe-
schut niet koste gebuycken/waer toe wy ons niet kosten prepareren / son-
der ons eerst te ontleidighen van veele goederen / die men op onse reyse niet
souden connen missen/ende also wy oock so vele voozdeels niet souden kon-
nen doen met het slaen teghen de Spaensche schepen / als wy wel schade
souden lijden met de verachteringe van onse reyse/dat men na de Keede van
sana soude loopen/om met eenighje Hollantsche schepen/die ons aenghedient
waren dat aldaer souden legghen/de veroverde goederen naer het Vader-
lant te senden. Volgens dit besluyt stelden wy de cours met een N. wint
Z. Z. W. aen.

Den 12. hebben wy Cabo Cantia gepasseert / ende op dat de Hollantsche
Schepen/als sy ons te gelyck souden sien aenkomen/ niet souden meenen/
dat wy

1623

Julius

dat wy de Spaensche Plote waren / ende sonder ons te verwachten dooz- gaen / is de Vice-Admiraal dooz upt gesept / en 's avonts op de Reede van Saha ten ancker gekomen ende alsoo het Oorlogh-Schip Over-Yssel onder zepl gegaen was / heeft de Vice-Admiraal sijn Chaloupe daer na toe gesonden / waer dooz het Schip weder keerde / ende op de Reede sette. Wy bevonden op de Reede niet meer als drie Schepen / het voorsz. Oorlogh-schip / met noch een Francke, ende een Engellische handelaer.

Den 13. 's morgens zyn alle de andere Schepen / met de vier Prysen op de Reede gekomen. De Vice-Admiraal / ende de Capiteyn van 't Oorlogh-schip zyn terstont by de Heer Admiraal gekomen / om hem de gelegentheyt van 't schip te kunnen te gheven / hoe datter eenige van sijn volck ghemutineert waren / die haer meesters van 't schip gemaect hadden / so dat hy sijn commandement op 't schip by na gantsch quyt was : hier op heeft de Heer Admiraal ordze gegeven / datmen de delinquanten upt het Schip Over-Yssel soude lichten / die in de Schepen Amsterdam ende Delft in appzehen sie gestelt zyn. Op de namiddagh heeft de Heer Admiraal den Raet beroepen / aldaer gesolbeert is / datmen 't schip Over-Yssel, 't welck van hier dacht te vertrecken / tot het in-nemen van eenige supckeren soude pzepareren. Noch datmen 't Jacht den Halsewin om sijn onbeseptheyt na 't Vaderlant soude senden / ende een verobert scheepken / zynde een vande 4. Prysen / inde plaetse behouden / daer op de Schipper van de Halsewin met sijn volck soude overgaen. Oock wert besloten / datmen een kleyn nieu Carveel by de Bloote soude houden / dooz dien wy qualijck van Jachten voorszien waren / vermits men achte dat het selve Carveel seer wel beseylt was.

Den 14. 15. 16. ende 17. is men besigh geweest om de Schepen met Supckeren te laden / ende de ghevanghens van 't schip Over-Yssel te examineren.

Den 18. zyn op 't versoek vande Capiteyn van 't schip Over-Yssel, sevens personen vande Plote by den / Raet gecommiteert / om neffens de voorsz. Capiteyn / ende sijn Officieren / de gebangen van 't schip Over-Yssel te sententieren. Dese daghen waepden de Pryses by daegh sterck upt den N. N. W. ende 's nachts upt den Noord-noord-oosten.

Den 21. zyn vier personen van 't Schip Over-Yssel, die voorzghenomen hadden het selve schip af te loopen / ende van alles prys souden hebben gemaect / wat haer dooz de boegh quam / aen de Rhee op-gehanghen ; noch drie anderen / mede aen het selve berraet schuldigh / zyn gekielhaelt / ende op onse Blootd ghebarmen ; om sonder gagie te dienen. De Heer Admiraal imputeerde de oorzaeck van dese disordze ten deele aen den Capiteyn / also die selve sijn authozitept by sijn volck niet hadde kunnen mainteneren.

Den 22. ende 23. zyn wy doende geweest met de Prysen / die na 't Vaderlant souden gaen / van volck / ende vitzes te provideren.

Den 24. zyn wy met 16. seplen van Saha vertroocken. Op den avont is het Oorlog-schip Over-Yssel, met twee Barquen / ende 't Jacht de Winthont van ons geschepden / ende heeft sijn cours na 't Vaderlant gestelt.

Den 26. passeerden wy 't Eplant Lancerotta, latende het selve aen Stierbaort leggen.

Den 27. is by de Heer Admiraal / ende den Raet goet ghevonden / datmen in passant de Eplanden van S. Vincent, ende S. Antonio soude aendoen / om de Portughezen van de ghenomen Prysen aen landt te setten / ende so

1623. veel Bocken / ende Schild-padden sien te bekomen / als eenichsins doen-
 Junius. lijk is / om daer mede dan bootst te loopen na Sierra Leona,
 Den 28. 29. 30. was de windt Noord-noord-oost / de cours Zuid-west /
 ende Zuid-west ten zuiden.

Julius.

Den 1. 2. 3. ende 4. Julij. continueerde de Noord-ooste Wint.

Den 5. 's morgens zijn wy op de rechte reede van s. Vincent ten ancker
 ghekomen / ende also wy hier ter plaetse op een seer bequame reede laghen /
 daer in een maent tijt sonderlingh gheen regen te verwachten was / ende
 het te Sierra Leona in dit sapsoen des jaers seer regent / is by den Raet goet
 gebonden / dat men alhier de schepen soude op-rupmen / verstouwen / en het
 Geschut op de kiel leggen / en bootst alles / doen 't geen wy te Sierra Leona
 souden gedaen hebben / upt genomen het water-halen / het welck nootwen-
 dich moest in Sierra Leona gedaen worden / ter oorsaecke vande slechticheyt
 van hoepen / daer mede onse vaten bootstien ware / also hier geen / ende daer
 rupnute van byant-hout te bekomen was. Doch wert geresolveert / dat de
 Schout by nacht met drie Bootst na 't Eplant s. Antonio soude varen / ende
 eenige vande gevangen Portugesen mede nemen / om te sien / oft men op moz-
 gen met vrientschap eenige Limoenen / Orangie-Appelen / ende andersins
 soude konnen bekomen. Oock wert besloten / dat 2 Compagnien Soldaten
 met alle de siecken deser Plote aen lant souden gaen / tot welckē eynde men
 Tenten soude opstellen / om daer in bequamelijk te logeren / en dat dese 2.
 Compagnien 6. dagen aen lant geweest zijnde / van 2 andere Compagnien
 souden verlost worden. Dese about heeft men niet wijt van strant putten
 gegraven / daer in wy versch water bekomen hebben. Oock heeft men twee
 smissen aen lant opgesteld / om pseren hoepen / en ander reetschap te maken
 tot de Schepen noodigh.

Den 6. is de Schout by nacht met 3. wel-ghemande Bootst nae 't Ep-
 lant s. Antonio gevaren.

Den 7. booz den dage is de Schout by nacht weder van s. Antonio geko-
 men / rapporterende aen de Heer Admirael / dat de Swarten in vrientschap
 met haer gehandelt hadden / en haer een Boogaert gewesen / daer in Oran-
 gie-Appelen / Limoenen / Granaten / ende Dypgen waren / hoe wel noch on-
 rijp / daer van sy een deel tot behoef van de Plote gheploekt hadden : de
 Swarten hadden haer oock vier vrieven behandicht / waer van de laetste
 was van 't Schip Leyden, inhoudende dat sy niet / als met alle vrientschap
 vande Swarten bejgent waren / en versochten daerom dat men de Swar-
 ten contentement soude doen / ende in vrientschap met haer handelen. De
 Heer Admirael heeft de Appelen door de Plote laten verdeelen.

Den 9. is op het Eplant s. Vincent een Predicatie gedaen.

Den 13. zijn de twee eerste Compagnien verlost / ende twee anderen aen
 lant in de plaetse gaen leggen.

Den 16. dese weke heeft men aen peder man 3 en een half pont broot tot
 ransoen upt gedeelt / also den Raet achte / dat het volck hun daer mede ge-
 noeghsaem konde onderhouden. Wy bequamen nu alle nachten ordinarij
 een groot getal Schild-padden / die door de Plote gedistribueert werden /
 en vingen so veel visch / als wy begeerden / maer de Bocken en konden wy
 so overbloedigh niet krijgen / als wy wel wenschten / dan op 't lest doen wy
 de pzaetijk hadden / konde peder Schip 15 of 16 Bocken daeghs vangen.

Den

Den 17. is gesolbeert / datmen den 25. deses maents soude vertrecken /
 ende nae Sierra Leona loopen: om te sien / ofter eenighe Schepen zyn / daer
 mede men de resterende Dupcheren na't Vaderlant mochte senden / en oock
 om onse Schepen van zout te versozghen / daer eenige gantsch onboozsien
 van waren. 1623
Julius.

Den 22. is de Vice-Admirael met het Jacht de Halsewindt, ende 2. wel
 ghemande Boots na't Eplant s. ANTONIO ghevaren / mede nemende alle de
 gebangen Portugelen, ende de Schippers van de ghenomen Scheepkens /
 die elck 12. Realen van achten tot teer-gelt gegeven is / maer de gheban-
 gen spaignaert Augustino Olorio is by de Blote gehouden.

Den 23. is de Vice-Admirael wederom gekomen / mede-bringende on-
 trent 22000. Orangie-Appelen / die hy met vrientfchap vande Swarten
 booz een klepne schenckagie bekomen hadde: hy hadde oock een vrief aen
 de Swarten gelaten / booz de vrienden / die namaels dese Eplanden souden
 acndoen / hoe dat sy in vrientfchap met haer gehandelt hadden / en met goet
 contentement gescheyden waren.

Den 24. hebben wy de smissen op gebroken / ende teghen den avont alle
 het goet van lant gebzacht.

Den 25. 's morgens is de Blote uyt de Bay van s. Vincent t'sepl gegaen.
 De Eplanden van s. Vincent, ende van s. Antonio zyn de twee Westelyckste
 vande soute Eylanden, gelegen tusschen de 16 en een half / ende de 18 graden
 Noorder-breedte / ende leggen ontrent 2 mylen vanden anderen. De Bape
 aen s. Vincent, daer men het settet op 18/20. ende 25. vadem zandtgrondt /
 leyt op de hooghte van 16. graden / ende 56. minuten / ende is een groote
 schoone / ende heerlycke Baep / daer het booz de Schepen seer gemakelijck
 te legghen is. sanct Vincent is een doz / klippigh / ende bar Eplandt / daer
 wepnigh versich water booz de Schepen te bekomen is / dan men heeft een
 kleyn Spzuytken aen de Z. Z. W. zijde van de Bape / daer haer 2. ofte ten
 hooghsten 3. Schepen van water souden komen versozghen / ende om dat
 dit de gantsche Blote niet en konde helpen / waren wy ghenootsaecht put-
 ten te graben / daer wy wel water bequamen / maer bzack-achtigh / en niet
 heel goedt om dzincken / want wy achten / dat hier booz namaels de roode
 loop gecausert is geweest. Op dit Eplant zyn menigte van vette Bocken
 die beter van smaech zyn / als op eenighe andere plaetsen / dan zyn om de
 sekerpte van het lant / en de moepelijcke wegh / qualijck om te vangen / booz
 al-eer de weg bekent zyn / en mede practijck heeft; als dan men met trou-
 pen van 25. ende 30 mannen te gelijk uyt gaende / genoegh bekomen kan.
 Schild-padden van 2 a 3 voet groot zyn hier veel / als het in de tijt is / dat
 sy by nachte uyt der zee aen lant comen / om haer Eperen in het zant te be-
 graben / die vande Sonne uytghebroept worden / het welck geschiet vande
 maent Augusto, tot in Februario, als dan sy boozt in zee blijven. 't En is geen
 quaet eten / en inde smaech meer vis als vlesz gelijck. De wijfkens vande
 Schild-paddē hebbē Eperē / die mede niet quaet van smaech sijn. Boozt isser
 veel groote en schoone vis / die men met hoecken aen de klippen vaught / en
 dat so oberbloedich / dat ons geheel scheeps-volc daer aen genoegh hadde.
 Dit Eplant is onbewoont / dan eens 's jaers comt hier eenich volck van
 s. Lucia, die de Schild-padden vangen / om traen daer af te vanden / ende de
 Bocken slachtē / daer van sy de vellen in Portegael senden / en het vlesz na s.
 Iago

1623. Iago byenghen / tot provisie vande Schepen / ende Kasteelen / die na Brasil
Julius. willen. Van vruchten zijnder gheen / dan eenighe wilde Vjgh-boomen / die
 hier en daer te lantwaert in staen / ende veel Colochinthis sylvestris anders is
 het gantsch doore / principaelijck / als het buyten den regen-tijt is / ghelijck
 doen wy hier waren. De regen-tijt is van Augusto tot februarium, maer is
 geen vaste regel.

Het Eplant S. Antonio is bewoont van Swarten / die met vrouwen ende
 Kinderen ontrent 500 sterck sijn. Het heest veel Backen / daer sy van leven /
 gelijk de ander Eplanden / ende daer valt oock enig Cattoen. Men de zee-
 kant is een Bogaert van Orangie-Appelen ende Limoenen / daer men on-
 trent de 50000 soude kornen krijgen / als sy rijp sijn. De Swarten sijn ge-
 neygt / om met vriendtichap te handelen / ende vooz klepne snuyfsterge laten
 sy de Appelen / en Limoene plocken. Derckens / Schapen / Hoenderen / en an-
 der vee hebben wy hier niet vernomen. In Zee komende / ontmoeten wy de
 wint heel Oostelijck / so dat wy niet boven Z. ende Z. O. konden zeplen.

Den 26. met den dage sagen wy dzy seplen te loefwaert / die wy gaerne
 souden versproken hebben / maer alsoo de selve haer cours bleven houden /
 hebben wy die verlaten.

Den 27. 's avondt s verbielen wy by Westen S. Jago, soo dat wy Isla de
 Majo niet konden beseplen. Wy wenden het weder t' Zee waert / hopende
 met de een / oft ander slachboegh boven S. Iago te geraken / ende leyden het
 te middernacht over naer de wal toe. Dit gheschiede dooz faute van de
 Stier-lieden / die op de middagh hooghte genomen hebbende / aen de Heer
 Admirael verklaerden / niet moghelijck te sijn om boven S. Jago te seplen /
 waer op wy d'zaghende ghehouden hadden / anders souden wy Isla de Majo
 een sloefs beseplt hebben.

De 28 's morgens sijn wy dicht by't lant gedaeght / maer bebondē meer
 verlozē / als gewonnē te hebbē: wy wendē weder t' zee waert / en op de mid-
 dach wederom nade wal toe / daer wy op de about by quamē / maer konden
 niet bobē seplē / also eenige schepē te verre in de lye waren / waerom de Heer
 Admirael eē schoot liet schietē / dat de loefwaerste schepen soudē afkomen.

Den 29. met den dage misten wy 3. Schepen van de Bloot / Delf, Orangien
 en den Arent, waerom by den Raet goet gevonden wert / dat men van daegh
 ende morgen alle devoiz soude doen / om by Zuiden S. Iago, Isla de Majo aen te
 doen / om de 3. vooz s. Schepen aldaer te vinden / ende so het selve dooz con-
 trarie wint niet wesen wilde / dat men alsdan met de Plate naer Sierra Leona
 soude loopen / en de Schepen aldaer verwachten. Wy hadden desen dagh
 veel stilten / en variable wint.

Den 30. ende 31. hebben naer stichept / gedaen om Isla de Majo te beseplen /
 ofte in't vaer-water vande andere Schepen te komen.

August. Den 1. Augustus 's morgens bevonden wy de 3. vooz s. Schepen dichte
 by ons / die met een Z. O. ten Z. cours van Isla de Majo in ons vaer-water
 vervallen waren. De Vice-Admirael rappozteerde aen de Heer Admi-
 rael / dat sy aen Isla de Majo geen Schepen ghevonden hadden / en dat sy daer
 ontrent 70. Tonnen zout s ingenomen hebbende / om de groote barninghe
 uyt het zout-halen gheschepden waren / ende soo haer cours datelijck ver-
 vordert hadden.

Den 2. een doozgaende Noord-noord-ooste wint.

Den

Den 3. 's morgens de wint als voozen/ op de namiddach stilte/ ende te- 1623.

gende nacht een Zuyd-zuyd-weste wint/de cours om de Oost.

August.

Den 4. de hooghte 11. graden en een half/ de wint Zuyd-west.

Den 5. heeft het den gantschen dagh continuelyck gheregent: de wint was West: de cours om de Zuydt.

Den 6. wint ende cours als voozen. Byt de continuele regen/ende het ongemack/dat ons volck hier leden/als oock/dooz dien het water/ dat wy aen't Eplant s. Vincent in-genomen hadden/byackachtich bevonden wo-
de/so is de roode-loop in de Schepen ontsteken/die in sierra Leona seer toe-
genomen heeft/waer dooz veel volck van 't levē berooft is. Van dese sieck-
ten is van daegh overledē Cornelis Koor, Commies op't Schip de Eendracht. Kodeloop

Den 7. kregen wy veranderingh van water/ende wierpen grant op 15. bademen: wy liepen Oost ten Zuyden aen/recht in de wal/ tot op 8. bademen/daer wy het inde voornacht setten.

Den 8. 's mogghens saghen wy 't landt/'t welck hem slecht/ende laegh vertoonde/ daer upt wy bevonden /dat noch een groot stuck by Noordē sierra Leona waren/ en stelden daerom ons cours met een Zuyde windt Oost-zuyd-oost aen.

Den 9. de wint Zuyd-zuyd-west/ende also de stroom om de Noord liep/ ende met laveeren weynigh voozdeel te doen was/ hebben wy 't gheset op 10. ofte 11. bademen.

Den 10. 's nachts de wint Westelyck loopende/ zyn onder zepl gegaen/ maer abanceerden weynich/so dat wy weder ten ancker quamen. Op de middagh de kaelte upt de Westelycker handt wackerende / zyn wy weder onder zepl gegaen/ende liepen Zuyd aen/dicht by de wint/passerende over een drooghte van 4. ende 4. en een half badem water/'t welck ontrent een half wy geduerde. Tegen den avont passeerden wy noch een drooghte van 7. badem water/ende sagen doen het hooge lant van sierra Leona Zuyd ten Oosten van ons/daer wy in de voornacht ten ancker quamen.

Den 11. zyn wy met de Bloot op de Reede van Sierra Leona ten ancker ghekomen. Komen in Sierra Leona te ancker. De Vice-Admirael is met eenighe Boots datelyck na landt gebaren/om na een plaetse te sien/daer men het Facht de Winthont, 't welck seer leck was/soude moghen setten/om te verdubbelen/ ende na de water-plaetse vernemen: weder komende/byacht eenighe Swarten mede/ die begeerden te sien wat Schepen wy waren/ daer vooz eenighe van ons volck aen lant in Ostagie waeren gebleven.

Den 12. is het Facht de Winthont aen strant geset / om het welke spoedelyck te verdubbelen/ peder Schip twee Cinnier-lieden gesonden heeft. Oock zyn de Cuppers aen lant gesonden/om na hoepen upt te sien/ die wy groot gebreck hadden.

Den 13. wilden de Swarten niet consenteren/ dat onse Boots aen lant souden komen/ vooz sy gecontenteert waren/ waerom den Heer Admirael eenighe Swarten/ die aen boort quamen/wel ghetraecteert heeft/ ende een bereeringe van twee staven Yfers/ eenich Linnen/ ende andere snuysterpe vooz des Koninghs broeder/ende de Capiteyn van 't Wozp aen landt gesonden heeft. Hier mede waren de Swarten te byden/dat wy so veel hout Linoenen/ende water van lant souden halen als begeerden.

Den 14. is des Koninghs broeder/ ende de Capiteyn van 't Wozp den Heer

1623. Heer Admirael/na dat sy hem te voren van haer komste veradverteert hadden/aen boort komen besoecken. Sy vereerden aenden Heer Admirael een Augusti. Olyphants-tant/met eenighe Hoenderen/waer door sy wel ghetraectert zyn/ende met eenighe kleynigheden beschoncken. Des Koninghs broeder was gekleet met een Legatuur pack/op sijn Hollants gemaeckt/met blauwe kousen/ende roode muplen. De Capiteyn hadde sijn ghewoonlyck habijt aen/ende scheen seer op sijn reputatie te staen.

Den 15 hebbe onse Boorts/by Oosten de Reede/in een Rivierke/meer als 120000 Limoenen gehaelt. Van daeg is 't geschiet/dat eenige Maets van 't Schip de Eendracht sekere Noten hebben vinden legghen/van ghedaente als Noten-Muscaten/maer wat puttiger/waer van sy de keerne ghegeten hebben: aen boort komende / werdt een van haer subtyllyck upt het leven gherucht/die van 't fenny blaen upt gheslaghen is/waer door de andere bequame remedie teghen 't fenny inghenomen hebbende/'t perijckel ontgaen zyn. De Heer Admirael heeft het volck laten waerschouwen/ende deselve Noten door de Plote vertoonen.

Den 16. is in den Raet goet gebonden/datmen van hier t'sepl gaende/in passant/het Eylant Annabon soude aendoen/alsoo wy niet water ghenoegh konden innemen/om sonder eenige water-plaetje aen te doen / in de Zuyd-zee te gheraken.

Den 17. bevondtmen dat het water met het laetste quartier soo veel niet viel/datmen aen de kiel van 't Jacht konde komen om te verdubbelen/oock soo wies het water soo veel niet / datmen het Jacht blot konde krijghen/waer door de Timmer-lieden verhindert zyn / ende 't werck heeft moeten blyven staen.

Den 18, 19, 20, ende 21, is alle neerstigheyt ghedaen om 't Jacht blot te brengen/maer hebben niet geffectueert.

Den 22. is het Jacht met Cabels vande gront gewonden/ende datelijc naer 't Schip de Griffioen toegebracht/ om overgeh aelt te worden.

Den 23. konde men het Jacht om de leckheydt qualijck boven houden/ende so is met het selve te stoppen/den gantschen dagh verlopen.

Den 24. is tot Commies op 't Schip de Eendracht, ghestelt Pieter Claesz Slacht, Commies op 't Schip de Hope, in wiens plaetse ghestelt is Nicolaes van Waerthuylen, Assistent.

Den 25. hadde 't Schip Mauritius by na verongeluckt geweest/door dien de spygaten in het kringen van 't selve Schip waren vergeten te stoppen/waer door het water so sterck ingelopen was/dat sy al 7 of 8 voeten water in 't Schip hadden/aleer sy sulcx gewaer werden.

Den 26. ismen doende geweest met het Jacht te verdubbelen.

Den 27. hebbe wy 't jacht weder moeten ophebe/door dien de mast begost te barsten/anders souden wy desen dagh gantsch klaer gheraecht hebben.

Den 28. is Jacob Adriaensz van Duyn, Capiteyn/ende Schipper op 't Schip Mauritio, overleden.

Den 29. is de selve Capiteyn/ gheaccompagneert met alle de Officieren van de Plote/ende een Compagnie soldaten / aen landt eerlijck begraven.

's Wonts is op 't Schip Amsterdam overleden Ioannes Aleman, Secretaris.

Den 30. is Pieter van Weely, Secretaris ende Commies op 't Schip Amsterdam, overleden.

Den

Onder't Beleyt van Jaques l' Heremite,

13

Den 31. is de voorsz van Weely, gheaccompagneert van de Heer Admi- 1623.
rael; ende alle de Officierien/ende een Compaignie Soldaten/dicht aende
water-plaetse begraven.

septem.

Den 1. September is tot Capiteyn/ende Schipper op 't Schip Mauritio,
in plaetse van Jacob Adriaensz, die overleden was / ghestelt Pieter Harmensz
Slobb, Schipper op 't Schip de Hoop: in wiens plaetse tot Schipper op de
Hoop is geordineert Salomon Willemsz, Schipper op 't Jacht de Malewindt,
en in plaetse van dien tot Schipper op 't Jacht de Malewindt, Ewout Ewoutsz,
Oppers-tierman op 't Schip Mauritio. Doek wert besloten / dat de 3. per-
sonen van 't Schip Over-Yndel gemerckt sy haer seer wel d'zeegen/voortaan
op gagie souden gestelt worden.

Den 2. heeft men / om het onstuygmigh weder / ende gheweldigen reghen /
niet sonders konnen verrichten.

Den 3. is men bestich gheweest alles klaer te maecken / om op morggen
t'seyl te gaen.

Den 4. zijn wy met een Zuydelijcke wint van Sierra Leona in Zee geloo-
pen. Sierra Leona is een geberght op 't vast lant / op de Zuydt-zijde van de
mont van een Rivier / die op de West-zijde van Africa in zee valt. De Ree-
de / daer men gewoon is te ankeren / leyt op de Noorder-breedte van 8 gra-
den ende 20. minuten. Sierra Leona is seer hoogh / twee / ende drie-dobbel
landt / dicht met boomen beset / ende licht om te bekennen vooz die vande
Noord komen / om dat men daer ontrent geen so hoogh lant op de Cust ont-
moetet / vooz al eer men by Sierra Leona komt. Het heeft een ongelooftijcke
meenichte van Limas boomen (t welck een specie van Limoenen is / van
smaeck / ende coleur als de gemeene Spaensche Limoenen / maer wat kleen-
der) int wilt wassende / daer van men / als men met de Swarten veracoz-
deert is / so veel mach halen / als men begeert. Wy waren hier in de tijdt /
dat de Limas seer schoon stonden / en wy haeldender meer vooz onse Sche-
pen als wel nut was / om dat dooz het onmatig eten van de selve / ende het
vuple ongesonde weder / de roode loop / die al van te voren in onse Schepen
was / ter wyl wy hier lagen / seer toeghenomen heeft / so dat wy van den 11.
Augusti, tot den vierde september / twee en veertigh Mannen upt de Bloote
verlozen. Palmijt-boomen zijnder veel / oock eenighe / doch weynige Ana-
nassen. Wy hebbe ons alhier wel voorszien van bzant-hout / en van balcken
die om de goede ghelegghentheyt seer wel te bekomen zijn / oock van hoepen /
daer mede wy onse vaten ver stelt hebben. Vooz de reede vint men een af-
watteringe van seer goet water / het welck seer licht om halen valt / alwaer
men de naem van Francoys Draeck, ende andere Engelsen / die voortijts dese
Reede besocht hebben / op de klippen vint ghehouden staen. Ontrent een
mijl vande mont deylt haer de reder in twee armen / die haer wijt te lande
waert op strecken / waer in haer allengskens veel aderen vergaderen. De
debers vande voorszeyde armen zijn aen alle kanten / tot diep inde Riviere /
met boomen beset / so dat men schier nergens te lande kan komen. Aen de
Noort-zijde vande rivier zijn wy mede geweest / daer wy geē verbersching
bekomen hebben / en also de Swarten van dese Noort-zij daeghlijcx met de
Portugesen frequenteren / en men perijckel loopt / van dooz de selve overbal-
len te worden / so is gantsch ongeraden / dat men / om verbersching te heb-
ben / sich daer na toe begebe.

Schepde
van Sier-
ra Leona

Beschrj-
vinghe
van Sier-
ra Leona

Den 1

1623. De 5 de wint noch al Zuydelijck: op den about de hoochte 8 gaden en 50
 ——— minu. so dat wy gisten een halve graet dooz de stroom verlozen te hebben.
 septem. Den 6. de wint Westelijck/de cours om de Zuyd.

Den 7. verspzaaken wy 't Jacht de Windt-hont, daer uyt wy verstonden/
 dat het meer als twee duysent steeck waters in een quartier most pompen
 en hadde daer-en-boven vrees dat het sijn Gallioen verliezen soude / de
 wint Westelijck.

Den 8. ende 9. de wint Zuydelijck/de cours om de Oost.

Den 10. hadden wy Cabo de Monte Noord-Oost van ons. Ontrent dese
 tijt is de Admirael in een swarc sieckte gevallen / die hoe langhs hoe meer
 toe genomen heeft.

Den 11: 12: 13: 14: 15: 16; 17: 18. tot den 28. de wint al Zuydelijck/ de
 cours om de Oost / sanwijlen om de West. Hoe wel het gedurigh loopen
 van de stroom om de Oost in de bocht van Guinea vooz ontwijffelijck ghe-
 houden wort/soo hebben wy evenwel sulcks niet bevonden/ want onse be-
 stecken met de Caerte meest accordeerden.

Den 29. 's morgens sagen wy 't Epland s. Thome vooz uyt leggen/daer
 wy niet boven konden seplen/soo dat wy 't dzagghende hielden om daer by
 Oosten om te loopen. Hier bevonden wy hoe veel de geheele Blote dooz 't
 Schip den Arent in haer reyse verkozt was/nae het welck/ in de Ipe zijnde/
 wy alle daghen een groot stuck hadden moeten af-komen/ anders souden
 wy niet alleen boven 't Eplandt s. Thome gelooopen / maer buyten twijffel
 Annabon van by Westen aen-gheseylt hebben/'t welck ons wel een maendt
 tijts in de reyse soude geprofitteert hebben. De Oost-haeck van s. Thome
 gepasseert zijnde/ saghen wy eenige Schepen op de Keede/die ons dochte/
 dat buyten schoot van 't Casteel lagen / waerom de Heer Admirael met de
 twee veroverde Pijssen daer op een aenslach dacht te maecken/om die on-
 versien te bemachtigen/maer so de wint ondertusschen gingh leggen/en-
 de calm-stil wert/is den aenslagh achter gebleven. Wy dreven den gant-
 schen naer-middagh in stilte. De Vice-Admirael gheraechte op vyf va-
 demen daer hy het sette.

Den 30. 's mozzghens was de Blote onder de wal by den anderen/ ende
 stelden doen ons cours met een Z. W. wint nae Cabo Lopes Gonfalvo.

Octob.

Den 1. October met den dage sagen wy Cabo Lopes, 't welck wy niet be-
 zeplen konden / maer verbielen wat Noordelijcker/ soo dat wy by nae den
 gantschen dagh met labereen oder-bzachten / al-eer wy ten ancker qua-
 men/maer de Schepen/ Orangien, ende den Arent, die te verre in de Ipe wa-
 ren/konden de Keede desen dach niet bekomen. Des Admirael's Chaloupe
 is/so haest wy geset waren/nae lant geroept/om nae 't versch water te ver-
 nemen/die weder-komende/ een galey-baetken water aen boozdt bzacht/
 welck water gantsch troubel/en onbzupckelijck was. De Heer Admirael/
 die alhier expzes gekomen was/om de Blote van water te versorgen/ we-
 tende dat de Guineesch-vaerders alhier haer water ordinaris innemen/
 heeft den Raet vergadert/alwaer eenige gecommitteert zijn/om het water
 te besichtigen/die weder komende/rappozteerden/dat het Water/'t welck
 de Guineesch-vaerders aen Cabo Lopes innemen/nu ter tijt was wepnigh
 buyl/stinckende/ende onbequaem om te gebzupcken/ waeromme besloten/
 datmen noch den aenstaende nacht met de Blote soude vertrecken / om te
 sien/

sien/oft wy Annabon mochten beseplen. Wy verstanden van de Swarten 1623.
 dat de Peerl van Coppenhagen daer op Roelant Crappee commandeerde/den
 20. Augusti alhier ghearriveert / ende den 6. September vertracken was/ October
 ende dat den Gouden Leeu upt Indien aldaer gecomen was primo July/ en-
 de vertracken den 6. des selvighen Maents. 's Nachts zyn wy met een
 Zupde wint in Zee gesteken.

Den 3. hadden wy de slaggh-boegh teghen/soo dat meer als een myle by
 Noorden Cabo Lopes verbielen.

Den 4 hadden wy de slaggh-boegh mede/maer de stroom sette ons om de
 Noort/ soo dat wy de Caep niet beseplen konden. Wy hielden over/ ende
 weder tot naer de middagh/doen wy een groote slaggh-boegh kregen/daer
 mede wy West ten Noorden aen recht na de Caep liepen. Op den abont is
 't Schip Amsterdam ontrent dyp vierendeel van een myl West ten Zupden
 van de Caep wesende/op een dzooghte vervallen/veranderende subptelijck
 van 25 a 3 bademen sant-gront. Wy wierpē het stracc over staech/om van
 de gront te geraken/'t welck niet en geluckte/en so het Schip de Eendracht
 mede op de selve dzooghte vast sat/ dies heeft de Heer Admirael een schoot
 laten schieten/om de andere Schepen te waerschouwen/die ter stont met
 haer Boots/en Chaloupen/ met ankers/en touwen het Schip Amsterdam
 te hulpe gekomen zyn/en met groote moeyt om des strooms wil een Anc-
 ker achter upt bzachten/waer mede het Schip / het gheschut verset zijnde/
 vande gront gewonden is/en blot gebzacht. Terwyl mē noch doende was
 om het schip in meerder diepte te bzingen/so is de Cabel/daer aen het schip
 geanchert lagh/dooz misverstant los ghemaecht/daer dooz het op een nieu
 weder tegen de gront gedzeven is/en dat met meerder perijckel/als van te
 voozen/maer dooz naersticheyt van de Capiteyn is het haest geremedieert
 en van de gront gewonden. 't Schip de Eendracht hadde een Woyp-anker
 upt gebzacht/daer mede het ligtelijck van de gront raecte/so dat wy geen
 moeyte daer mede hadden/maer de meeste schade die wy leden/ was in de
 Heer Admirael/die nieulijc vā sijn sieckte opgestaē zijnde/dooz grootē pver
 hem in dit accident bobē op't schip vertoonde/waer de lucht hem so bevān-
 gē heeft/dat hy na die tyt alle sijn kracht allengskens begost te verliezen.

Den 5 hebben wy dooz contrarie wint gantsch niet konnen avanceren.
 De Schepen Hollandia, ende de David, hebben peder een anker verlozen.

Den 6 deden wy ons best om de Caep van Lopes te beseplen/om dies wille
 de Heer Admirael verstaen hadde/ dat aldaer/behalven het water/dat on-
 bzupckelijck bevonden was/ men gelegentheyt hadde/ om Putten te gra-
 ven/daer in men goet water bekomen konde.

Den 7. is de Blote ten tweede male aen Cabo Lopes ten anker gheka-
 men/maer de Vice-Admirael/Orangien, ende 't Jacht konden de reede noch
 niet beseplen. De Capiteyns die aen lant gesonden waren/om putten te
 doen graben/rappozteerden aen de Heer Admirael/dat het water/'twelck
 den 2. deses onbzupckelijck bevonden wert/so gewossen was/dat men be-
 quaemhepdt hadde/ om onse gheheele Blote van water te voozien/sonder
 datmen putten behoefde te graben.

Den 8. is de Vice-Admirael met het Jacht op de reede gekomen.

Den 9. is het schip Orangien niet wijt van de Blote gheanchert/de Heer
 Admirael gaf ordze dat de Boots nae 't Schip Orangien souden varen/om

1623. **Octob.** sijn leghe vaten in te nemen / die sy met water wederom souden aen boort
 brengen/om dat na het selve Schip geen wachten soude wesen. Oock wert
 den Raet vergadert/alwaer besloten is/ dat men 3½. pont broodt tot rant-
 soen aen peder man ter weeke soude uptdeplen. Doch wert ghere solveert/
 ghesien zijnde de indictien tegens Meester Jacob Vegeer, Opper-Barbier
 op 't Schip Mauritio, van verscheyde personen door sijn Medicamenten
 van hant gheholpen te hebben / dat men deselve Meester Jacob tot scherper
 examinatie soude stellen.

Den 10. was de wint soo scherp/dat niet gheraden was met de Schepen
 onder seyl te gaen.

Den 11. is met adlyngs bande Opper-Stierlieden by den Raet goet ghe-
 bonden/ dat het Schip de Hope ende de Win-hondt bezoeven souden/ of sy
 niet laveeren/ende bejuly van 't ghetyp de Caep mochten passeren: want
 alsoo de Scheurbuyck in onse Schepen begost toe te nemen/waer door ons
 volck hooghmoedig met Orangie-appelen/ en andere verberschinge dien-
 de ghesterckt te wesen/ al eer men met de Blote naer de strate van Le Maire
 konde oversteken/soo wonden wy alle middelen door/om boven de Caep de
 Lopes te gerake/en het Eplant Annabon te beseylen. Op den avont heeft het
 Schip de Hope een schoot geschotē/tot een tekē dat het de Caep gepasseert
 was. Wy sondē ooc een Chaloupe buyten de hoeck/die op 't getyp acht gaf.

Stroomē
 gedurigh
 om den
 Noord.

Den 12. met den dage is de Blote met een Z. wint onder seyl gegaen: de
 Chaloupe die op het getyp acht ghegheven hadde/rappozteerde aende Heer
 Admirael dat sy geen kentering van stroom vernomen hadde/maer dat de
 stroom gestadigh om de Noord liep. Tegen de middag liep de wint Z. W.
 ten Z. daer mede wy 't overleyden / ende kregghen op den avont de Caep
 Noord-oost van ons. De Vice-Admirael ende Schout by nacht/ als Ge-
 committeerde/ van wegen de Heer Admirael/tot examinatie van Meester
 Jacob, Barbier op 't Schip Mauritio, hebben met vrienbelycke ende schoone
 woorden den selven tot vry-willige belydenisse gesocht te induceren/maer
 so hy alles obstinatelic ontkende/zijn sy tot de torture gekomen/en hebbe
 hem 6. vande swaerste kamers aen sijn naeckte lijf doen hanghen/ daer van
 hy sa weynig werck maecte/dat hy de Heeren skoutelijck aenseyde/ dat sy
 niet hem souden handelen/so als sy 't verstonden. Hier door dachten de Hee-
 ren datter eenige Duppelsche konsten onder moesten schuylen/ en belasten
 hem naecht te ontkleeden / ende bonden alsdeen op sijn boort in een saccken
 hangen een Slangen-vel/met een Slangen-tong. De Heeren hebben hem
 neerstig doen bewaren/ende desen dagh de sake daer by laten berusten.

Den 13. 's morgens lagen alle de Schepen bande Blote ontrent ander-
 half myl by Z. Cabo Lopes geanchert/uptghesondert het Schip Amsterdam,
 dat by avonture in een dwers-stroom geraecht was/soo dat het de plaetse
 daer 't de andere Schepen geset hadden/ niet heeft konnen bezeylen. De
 Vice-Admirael siende dat het Schip Amsterdam door de stilte hoe langhs
 hoe meer verloor/ ende dat het binnen korten tijt upt het ghesicht soude ra-
 ken/heeft sijn Ancker gewonden / en is door de wint niet de andere Sche-
 pen na de Heer Admirael toegelopen/so dat wy ten derde male op de Rec-
 ne van de Cabo Lopes ten ancker gekomen zijn.

Den 14. hebben wy door contrarie wind niet konnen onder seyl gaen.

Den 15. is in den Raet goet gebonden/datmen soude onder seyl gaen/soo
 heeft

haest de wint dienen wilde/om West/oste Zuydelicker als W. aen te gaen.
 Den 26. was de wint Z. W. daerom wy bleven leggen. De Vice-Admirael/ende Schout by nacht zijn desen dagh weder besigh gheweest/met de examinatie van Meester Jacob, Barbier op 't Schip Mauritio te cyndighen: als dese boven op de Compange ghevangen sittende/by den Wrodoost ontfloten wert/die hem beneden soude brengen/is hy met beyde de armen ghesloten van de Compange in zee gesprongen/van meeninghe om hem selven te verdyncken/maer een Trompetter van 't selve Schip is hem datelijck na gespronghen/die terstont zijn best dede om de voorsz Meester Jacob met geweld boven water te houden/van ten soude niet geholpen hebben/maer Meester Jacob niet doende als water in swelghen/socht den Trompetter te belemmeren/om met hem te gelijc te gronde te gaen/ten waer noch een ander toe gesprongen hadde/die doen beyde hem soo lange boven water hielden/tot dat de chaloupe haer is komen halen: tot sijn selven gekomen zynde/heeft hy byten pijn vrywillighck bekent/dat hy Meester Jacob Vegeer gebozen te Leuven, van Spaensche Ouders/ende Licentiaet in de Medecijne/7. personen deser Blote met wille/ende voorz-bedachte raedt/door voorszake/dat sy in haer siechte hem wat te lastig vielen/ende hy in korten tijdt daer van begeerde ontslagen te wesen/van 't leven berooft heeft/ende dat hy/so haest hy eenige treffelijcke cure soude betoont hebbē/aen de Heer Admirael de Casel van de Cajupt soude versocht hebben/ende soo verre het selve hem afgeslagen wiert/dat hy alle middel soude aengelept hebben/om de Heer Admirael/Vice-Admirael/en de andere voornaemste Officiere/die hem hier in souden tegen geweest zyn/te vergeven. Hy verklaerde oock/dat hy al voorz lange van sin was geweest/met de Dypvel in compact te tredē/maer dat de Dypvel hē noyt heeft willen verschijnen/wat moeyte hy daer oock toe gedaen heeft/en dat hy noch eenmael/gedurende sijn ghevanckenisse/gepoogt heeft hem selven het leven te benemen/en dat door een kussen op sijn mont te leggen/om hem selven te smozen/maer dat het hem mislucht was. Hy werde noch gesuspectert van andere sware seften/maer de Heere bonden goet om sijn groote swachheyt/dat men het met dese sijn vrywillige bekentnisse soude laten verusten.

Den 17. is hy den Raedt/die overmits de sware siechte van de Heer Admirael/op 't Schip Delf vergadert was/sententie geprononceert teghens Meester Jacob Vegeer.

Den 18. zijn wy met een Zuyden-windt onder seyl gegaen. Desen moorghen is de voorszzeven Meester Jacob met een byle op 't Schip Mauritius ontstalt.'s Nachts hadden wy een voorzgaende koelte upt den Zuyden.

Den 20.'s moorghens hadden wy 't Eplandt s. Thome in 't ghesicht. Om datter om dese tijt weynig apparentie was/om het Eplant Annabon te beseylen/en groote vreesse was/dat de scheurbuyck/die in alle Schepen ontteken was/lichtelijck de overhant soude nemen/soo wert by den Heer Admirael goet gebonden/dat het Jacht,ende twee Chaloupen aen Isla de Rolles soude varen/een Eplandeken leggende aen de Z. W. hoek van S. Thome, om na een goede vrede voorz de Schepen upt te sien/en te vernemen/of daer soodanige quantiteyt Orangie-Appelen te bekomen was/als wy tot verschijnghe van de Blote van nooden hadden. Den 21. hadden wy de lagh-boegen tegen/so datter met seplen niet geavanceert wert.

1623.

Octob.
't Jacht
met twee
Chalou-
pen / loo-
pen aen
Illa de
Rolles.

Den 22. is de Vice-Admirael met het Jacht/ende twee Chaloupen nae Illa de Rolles gegaen/loopende tusschen Illa de Rolles, ende s. Thome dooz/om na een goede reede dooz de Schepen upt te sien/ die ondertusschen op de Ipe lagen/wachtende na het bestemde teken/dat een van de Chaloupen met een vlagghe soude af komen/om haer op de Reede te leyden/maer en vernamet niet dooz op den avont/doen men het Jacht/ende de twee Chaloupen achter Illa de Rolles sach uptcomen/hebbende Illa de Rolles achter om gepasseert die de Schepen doen inwachten.

Den 23 heeft de Heer Admirael/upt de Vice-Admirael verstaen/'t geen hem op gisteren wedervarc: s/ dat sy aen Illa de Rolles gheweest hadden/maer seer weynich Appelen gebonden/dooz dien het te laet in 't jaer was; dat sy onder Illa de Rolles 7. 6. 5. 4. en een half badem water bevonden hadden/maer klippige gront en quaet om te ankeren/waerom dooz de Blote ongeraden dacht te wesen aldaer te setten/dooz diender gantsch geen verberichinge te bekomen was. De Heer Admirael de sake verstaen hebbende (de windt contrarie zijnde/ om Annabon aen te doen) heeft de Predikant belast een p:dicatie dooz 't volck te doen/ende haer te vermanen/om Godt den Heer de sake te bevelen/ende hem te bidden/dat hy haer in gesontheydt wilde bewaeren/ende een goet succes op de Voyagie verleenen/alsoo alle mogelijcke naerstigheyt om eenige verbersch-plaetse aen te doen/by de Overheyt ghebuyckt was. Van daegh hebben wy ons cours om de West gestelt/om in de Zuyd-Ofste winden te geraecken.

Den 25. 's nachts hebben wy wederom gewent om niet op s. Thome te vervallen. 's Avonts lagh Illa de Rolles O. Z. O. van ons vier mylen.

Den 26. ende 27. deden wy ons debopz/om de Zuyd te krijgen.

Den 28. avanceerden al om de Zuydt/also ons de slaggh boegen vorberlijck waeren.

Den 29. naer de middagh sagen wy 't Eplant Annabon W. ten Z. thien mylen van ons. Het is grootelijck te verwonderen/dat doen alle midde-len aen wenden om Annabon te beseylen/wy gantschelijck niet condon effectueren/ende dat wy/doen alle hope om het selve te krijgen/verlozen was/tegen wil/ende danck in't gesichte van 't selvige geraeckt zyn/waeromme by den Raedt gheresolveert wert/dat men soude de cours na het selve Eplant stellen/ende aldaer 3. of 4. daghen te blijven leggen/ om de Blote van water/en Orangie-Appelen te doozsien/also men oogen-schijnlijck merckte/ dat Godt de Heer ons daer ter plaetse/ als metter handt wilde leyden/om de Blote van het aenstaende perijckel / het welck haer dooz de scheurbuyck over 't hoost hingh/te beuyden/ende te verlossen.

Den 30. 's nachts zyn de meeste Schepen op de Reede van Annabon ghearriveert.

Den 31 met den dage is Cornelis Jacobsz, ende de Fiscael dooz last van de Heer Admirael aen lant gegaen/die met een vree-baen ontfangen werden ende accordeerden met de Gouverneur/genaemt Antonio Nunes de Matos, dat men met de inwoonders in vrientschay soude mogen handelen/ende so veel water / ende appelen halen / als wy selber begheerden / ende dat wy oock Soldaten tot onser defensie aen de water-plaetse mochtē brengen/sonder dat sy eenige overlast/ofte schade aen de inwoonders soude doen. Onder tusschen zyn alle de ander Schepē op de Reede gecomē/en heeft doe de Heer Admirael

Admirael ('t rappoort van lant verstaen zijnde) geordineert/dat de Schout 1624.
 by nacht met 100 Soldaten/ende alle de Boots aen de water-plaetse sou-
 de gaen/om aldaer volkomen ordze te stellen/dat de Boots het water son-
 der perijckel mochten in nemen. De Vice-Admirael was ondertusschen
 aen landt by den Gouverneur yhegaen/doch sonder Soldaten/om dat de
 Gouverneur sulcx in geenderley wijze en wilde consenteren ende selde al-
 daer ordze/om met de inwoonders te handelen/'twelck desen dach niet wel
 heeft kunnen geschieden/om dat de inwoonders met haer vee Boschwaert
 in geblucht waren. De Chaloupen quamen op den avondt wederom/bzen-
 gende water ende menighte van Appelen.

Den 1. November hebben wy aen landt vooz zout ontrent 40. Verckens/ Novem.
 ende eenige Hoenderen geruyt.

Den 2. ende 3. hebben wy noch doende geweest om water ende Appelen
 te halen/ende met de inwoonders te ruylen. De Vice-Admirael is van da-
 ge met meer andere Officieren aen lant gheweest/ver-eerende aen de Gou-
 verneur een present/waerdig ontrent 300 gulden/ waer mede de Gouver-
 neur seer qualijck gecontenteert was / om dat ons volck de Swarten aen
 de water-plaets eenighe overlast ghedaen hadden met de Hoenderen/ende
 andersints te rooven/soo scheelde het seer weynig/of hy soude de Vice-Ad-
 mirael/en de andere Officieren al t'saem aen Lant vast gehouden hebben/
 dan alsoo sy op sijn woort haer vertrout hadden/ was hy te vreden/dat sy
 souden vertrecken/haer waerschoudende/dat sy voort aen haer vbandt soo
 lichtelijck niet souden vertrouwen/naer dien hy middel hadde haer in't ge-
 bergte gebanckelijc te houdē/ alwaer 't de Blote noch eens so veel macht
 hadde/en so sijn sy noch met vrientschap gescheyden. Het is groot wonder
 dat de Vice-Admirael/en Cornelis Jacobsz. met meer ander Officierē so flech-
 telijck aen lant begeben hebben/alwaer sy niet besonderg te verrichtē had-
 den/betrouwende op het woort van de Portugese Gouverneur/die noch-
 tans om de insolentie van ons volck aen de waterplaets (die met ooghluy-
 kinge van onse Officiers aldaer getolereert wert) oorsaeck genoeg hadde/
 om haer al t'samen vast te houden/en 't plapsier van aen lant te gaen/dier
 te verkoopen: dan den Gouverneur is te prijzen/dat hy sijn woort en belof-
 te so trouwelijck gehouden heeft. Aen dit Eplandt zijn 2. van ons volck o-
 verghelopen/ de een was een Spangiaert, en de ander een Griek/ die beyde
 uyt Turckse Zee-roovers op onse Schepen waren over-gekomen.

Den 4. zijn wy met een Z. ten W. wint van Annabon t'sepl gegaen. Anna-
 bon is een Eplandt/legghende op de hoogte van 1 $\frac{1}{2}$. graed by Z. Equinoc-
 tiael/(te weten het Noord-eynde/alwaer de reede / ende het doorp is) groot
 ontrent 6. mijlen in 't ronde: het is heel hoog lant/en bewoont van Swar-
 ten/die ontrent 150. in 't ghetal zijn/behalven Vrouwen ende Kinderen/die
 het ghetal vande Mannen verre excederen. De inwoonders zijn onder
 subjectie der Portugesen/ ende hoewel daer ordinaris niet meer als 2. oft
 3. Portugesen op het Eplandt zijn/diese gouverneren/soo houden sy noch-
 tans de selve in sulcke onderdanigheyt/dat het te verwonderen is/ende so
 daer pemandt is die misdoet / die wort strackx naer het Eplandt S. Thome
 versonden / 't welck de meeste straffe is/die sy de Swarten aen doen/ ende
 daer sy oock meest vooz vzeesen. Het Eplandt is seer overbloedigh / ende
 vruchtbaer van fruptē/als Bananas, Ananasses, Coquos, Tamarindas, Dupcker-

Gaen
 t'sepl van
 Annabon

16 2 3 . riet/ende Patatas, maer het principaelste ende 't ghene de Schepen/ daer ko-
 mende/ meest van doen hebben om te ververschen/ zyn Orangie-Appelen/
 Novem. die aldaer in soo grooter abundantie vallen/ dat wy inde vier dagen tijts/
 die wy hier lagen/over de 200000 Appelen aen boort gekregen hebben/son-
 der die gene die aen lant van 't volck gegeten/ende vernielt zyn/ ende noch
 waren/ nae 't segghen van de Gouverneur/ de meeste Appelen by verschepe-
 de Schepen ghehaelt: de Appelen zyn goet van smaek/niet heel supz/noch
 heel soet / ende zyn groot/ vol van sap / jae daer zyn der die drie vierendeel
 pont wegen/ende een mutsken sap in hebben: daer sijn oock soete Appelen/
 dan niet soo veel/die van de Inwoonders in waerden ghehouden worden:
 men vindse 't gheheele jaer door / maer zyn in de eene tijt bequamer om te
 duren/als de ander/want sy te dese tijt volle rijp waren/en ons met groo-
 te hoopen af-bedorven. Limoenen vindtmer oock/maer wepnigh: daer is
 oock Vee/als Ossen/koepen/Socken/ende menichte van Derckens/die de
 Swarten aenzout aen ons verrupden. Oock is aen de Z. O. zyde van het
 Eplandt een schoone water-plaets / daer het water in een Daleye upt het
 gebergte komt loopen/die met veel Appel/ende Fruyt-boomen verciert is:
 alhier wort het water gehaelt niet sonder groote moepte/ om de barninge/
 ende de Swarten hebben oock een boortweeringhe van steen op den ander
 gheleydt/waer mede sy het landen ten deele konnen beletten. De Reede is
 aen de Noort-Oost-zyde van 't Eplant/alwaer men het set op 7. 10. 13. 16.
 etc. vademen/schoone zant-gront/dicht onder 't lant/recht over een Doorp/
 daer die van 't lant eene steene boort-weeringe hebben/ daer upt sy eenighe
 defensie konnen doen / als men tegen haer danck wil landen / maer alser
 groot geweld komt/verlaten sy haer hupsen/die van hout en stroo gemaect
 zyn/ende begeven hen in 't gebergte/ daer sy eenighe trenchen hebben: sy
 zyn wel versien van musquetten/ende ander geweer / ende daer zyn der ooc
 eenige/die daer wel mede konnen omgaen: oock waster Catoen op het Ep-
 lant/het meeste datter valt/'t welck de Swarten plocken/ ende schoon ge-
 maect zynde/na Portugael senden/ daer zyn oock eenige Chibet-katten/
 die in 't wilt in 't gebergte loopen/waer van sy de Chibet vergaderen/ dan
 heeft niet veel te beduyden. Het volck gaet heel armelyck gekleet/de vrou-
 wen gaen met het hooft/en boven-lyf gantsch naeckt/ende beneden de boort-
 sten tot op de knyen hebben sy een doeck / die sy om haer lyf winden. Alle
 Neerlandische Schepen/die dit Eplant Annabon om te ververschen aendoen/
 moeten seer voorzigtelyck met dit volck handelen/ende op sulcke conditie
 niet haer tracteren/dat sy haer eygen volck in geen perijckel stellen/ oft op
 der Swarten beloften behoeven te vertrouwen: sy moeten oock op haer de-
 fensie zyn / oft het gheschiede dat de Swarten boven hare beloften yet at-
 tendeerden: want verschepe de Schepen / om dat sy op der Swarten belof-
 ten te seer staen bleven/groote ongelucken overgekomen zyn.

Den 5. 6. 7. en 8. was de wind Zuidelijck/de kours om de West.

Den 9. en 10. Oostelijcke wint/en seplden al om de West.

Den 11. en 12. kregen wy de generale Oostelijcke wint. Wy waren doen
 ontrent 90. mijlen by Westen Annabon, op de hoogte van 3. graden.

Den 20. 's avants is het Schip Amsterdam een ongeluck overgekomen:
 de jonghers speelden ende stommelden met den ander/ ende zyn soo al stom-
 melendete ghen Scheeps-boort aenghelopen / ende drie te ghelijck / de
 een

een den ander vast houdende/ober-wichtigly gheraecht/ende buyten boort 1623.
geballen. Wy setten de Chaloupe uyt/die een van haer berggde:de ander
twee zijn verzoncken. Novem.

Den 22 vooz dé dage is de Barque't Schip Mauritius recht vooz de boegh
gheraecht/soo dat de boegh-spiet van Mauritio tusschen de Besaen-masten
vande Barque inguamen. Mauritius raekte zyn gallioen schadeloos/ende
sijn vooz-seplen werden gescheurt/de Barque een van sijn Besaens-masten
guyt / ende soo het dagh werdt/hebben de Boots ende Chaloupen van de
Schepen haer van malkander geboucheert.

Den 25 op de middagh de hooghte 16 en een vierendeel graden/verley-
den doen onse Compassen op thien graden Noord-oosteringe.

Den 29. hadden de hooghte 19. en een half graet / en de lenghte van de
Eplanden van Marten Vaes. Den Raedt by de Heer Admirael beroepen
zijnde/werdt goetd ghevonden/dat men de cours tot aen de Tropicum Ca-
pricorni W. Z. W. soude aenstellen. Wy bevonden desen avont 13. graden
Noord-oosteringe.

Den 2. Decem. hadden de hooghte 20 en twee derdendeel graden. Om Decem.
dat de bestecken der Stier-lieden / ofte tusschen de Eplanden van Marten
Vaes dooz/oste na by liepen/ en wy met een W. Z. W. gangh de Eplanden
niet in't ghesichte kregen/staet vast te presumeren/dat wy met de Blote by
Westen de selve Eplanden gepasseert zyn.

Den 3. kregghen wy een Schip in't ghesicht/dat wy langhe te vergeefs
najaeghden.

Den 2. 13. 14. 15. 16. ende 17. hadden vele stilten op de hooghte van
ontrent de 30. graden/so dat wy weynigh vercierden.

Den 18. op de hooghte van 31 en een half graden/het lant ontrent 120.
mijlen West van ons zijnde/wert besloten/dat men Z. W. soude aengaen/
ende de compassen verleggen op 18 graden/ Noord-oosteringe. Van daegh
in't oversien van de bestecken der Stier-lieden/ bevonden dat eenighe 60.
100. 110. 130. 150. 160 ende 180. mijlen het lant West van haer hadden: De
doozaeck van dese seer groote differentie is / om dat wy sijn ons vertreck
van Annabon meest W. en Z. W. Z. ende Z. W. ten Z. geseyt hadden/ende
dat eenige Stier-liedē haer cours vast stellende/ide selve tot haer bekomen
hooghte verlengen/sonder regart te nemen op haer gheseyde mijlen/waer
uyt volget/dat met so een slaeuwē cours/een klepne differentie van hoogte
groot verschil van mijlen causeert / maer die alsdan haer hooghte/en ghe-
seyde mijlen vast stellen/ zyn dese faute niet onderwoopen. Op den avont
op de selve hooghte bevonden de Noord-oosteringhe van 19. graden.

Den 19. 20. 21. ende 22. was de wint uyt de Noordelijcker hant.

Den 23. veranderde de windt/ende kregghen harde koelte / met Onder
ende Blixem.

Den 24. dzeven wy in kalmte.

Den 25. 's nachts de windt uyt den Noorden / dan hy dzaeyde om de
West/tot dat hy W. Z. ende Z. Z. W. was. 's Avonts dzeven in kalm-
te / ende bevonden aen des Sons ondergangh 21. graden Noordt-oo-
steringhe.

Den 26. 's morgens de wint Noordelijck / maer hy dzaeyde om / als op
gisteren/ so dat wy in de wint kregen.

1623. Den 27. was de wint wederom Noozdelijck / maer hy draepde om/als den voozleden dagen.

Decem. Den 28. de wint Z. Z. W. ende Z. W. de cours om de Z.

Den 29. dzeven wy den gantschen dagh in calmte / en hadden op de middag de hooghte van 38 graden. In de vooz-nacht kregen de wint upt den Noozden/die tegen den dag West liep met stozm.

Den 30. 's avonts liep de wint Zupden/waer mede wy 't wenden/maer so wy geen byeren van de ander Schepen konden sien/meenden wy dat om de Oost bleven houden/ende het wenden niet gesien hadden/daerom wy 't weder om de Oost leyden.

Den 31. misten wy 3. Schepen/Orangien, de Hope, ende de Griffioen, die wy achten om de West van ons te wesen.

Januarij Den 1. Januarius heeft de Heer Admirael aen peder back een kanne spaensche Wijn tot een nieuwe-Jaer laten geven.

Den 2. een stozm upt den Z. W.

Den 3. de wint W. Z. W. en kregé op de middag de hooghte van 42 $\frac{1}{2}$. gr.

Den 4. bevonden wy 22. graden Noozd-oosteringe/ende hadden de wint upt den W. in de vooz-nacht een vliegende stozm upt den N. en te midder-nacht upt den W. N. W.

Den 5. was de wint vooz de middag N. W. ende na de middag Z. W. de stozm continuerende. Wy sagen dagelycks veel quallen ende steen-kroos dzyben/daer dooz wy vermoeden/ als oock upt de menighte van 't Ghevo-gelte/dat wy niet wijdt van Lant waren.

Den 6. 's middaegs bevonden de hooghte van 44. graden en 40. minuten/ende waren doen Oostelijcker als de Caep S. Jorge 20 $\frac{1}{2}$. graden. Dese Caep leyt op de kuste van Brazil/op de hooghte van ontrent 47. graden. Alhier sagen wy groote menigte van Neeuwen/en veel steen-kroos dzyben/waer upt wy concludeerden dat Terra Australis niet wijt van ons was/hoe-wel wy het selve niet sien konden.

Den 7. en 8. was de wint Zupdelijck/de cours om de West.

Den 9. heeft men om de koude aen peder man ee pimpelken Brandewijn beginnen upt te deelen/en hadden op de middag de hooghte van 44. en een derdedeel graden.

Den 10. 11. 12. 13. 14. 15. en 16. was de wint meest Zupdelijck / somwijlen wat van den Oosten/somwijlen wat van den Westen.

Den 17. op de middag de hooghte van 45. graden/de wint upt de Noozdelijcker hant.

Den 18. bevonden de afwijkinghe 15. graden Noozd-oosteringe / ende wierpen gront op 70. bademen/wasige gront/met swart zandt vermengt/sonder dat wy het Lant sien konden : het luchtjen was upt de Noozdelijcker hant.

Den 19. 's avonts in de schemeringe sagen wy dat de zee haer tot verschepde steden root verthoonde/als of sy met bloet geberft waer.

Den 20. bevonden wy/dat de roodigheyt/die op gister avont in Zee ghesien was / niet anders was / als een onepntlijcke meenighte klepne roode kreeftkens/soo dat de Zee dooz de veelheyt root scheen te wesen : de wint was Noozd-oost.

Den 21. een stozm upt den Zupd-westen/de cours om de Oost/ende tegen de nacht

de nacht uyt den Zuiden/waer mede wy 't overleypden.

Den 22. ende 23. was de wint Noordelyck.

Den 24. ende 25. variable wint.

Den 26. op de middagh de hooghte 51. graden ende 10. minuten. Tegen den avont de wint seer sterck uyt den Zuid-westen/met sulcken koude/ dat een/die om sijn dieverge vast sat/bepde sijn beenen verbzozen.

Den 27. continueerde het tempeest tot op den avont/doen de windt bestont af te nemen.

Den 28. misten wy de Barque / die wy sint niet weder ghesien hebben: daer waren op 18. mannen/daer onder 3. Portugesen/ende waren van victualie sober versien. 's Avonts kregghen wy het koeltje uyt de Noorderlycker hant. Wy verstonden namaels dat dese Barque/te vergeefs gesocht hebbende/om weder by de Schepen te komen / sijn cours na Hollandt gestelt hadde: dan gebreck hebbende van water/was eerst na Rio de Plata gezept/ en de Rebier soo hoogh opgelopen/ dat sy het versch water schepten / van daer waren sy met groote miserie tot onder Engellant gheraecht / alwaer sy van een Duynkercker tegen strant aengejaegt werden/en zyn soo noch eyndelyck behouden over-gekomen.

Den 29. de hooghte 52. graden: nae de middagh een lustige koelte uyt den Z. Z. O.

Den 30. hadden de hooghte 52. graden en een half/ende wierpen grondt op 55. vademmen: wy dzeven desen dag meest in kalinte.

Den 31. hadden wy de wint uyt den O. N. O. die tegen de nacht wacker begost op te koelen.

Den 1. Februarius met den dage sagen wy 't Lant Z. Z. W. van ons legghen/ ontrent 5. mylen: het was de Caep de Penas. hem vertoonende met hooge bergen/boven met sneeu bedeckt: Wy wierpen grondt op 52. vademmen/en stelden ons cours met de N. O. wint Z. O. en Z. O. ten Z. aen. Om uyt onse zeplagie te willen beslypten/oste de Straet van Le Maire ten aensien van het Eplant Annabon wel in de Caerte gelept is/dat is onmogelijc/ omdat vele Stier-lieden sulcx vooz een gebuyck hebben/dat soo wanneer sy met haer besteck aen Lant komen/en geen tekenen van lant sien/ dat sy alsdan naeu de helft van haer gezeplde mylen in de Caert voozt stellen/en ter contrarie haer gezeplde mylen wel dobbel in de Caerte stellē/ als sy verre van lant zyn/en het Lant na by vermoeden: Want op de hooghte van 31. en een half graden/verschielden de besteckē der Stier-lieden seer veel / gegelyc alsoe en geameteert hebbe/en alhier quamen sy meest weder over eē hoewel ondertusschen noch wel 400 mylē sonder lant te sien/ghezept waren. Van goede Stier-liedē betrouwen op haer konst/en erarentheyt/ weten dat de Kaerte so wel/ als haer besteck kan faute onder wyzen zyn.

Om dat dese instructie niet toeliet/dat wy Noordelycker als Rio de Plata de kust van Brasil souden aendoen/soo hebben wy de hooghte van Rio de Plata bekomen hebbende/alle blit aengewent om de kust van Brasil aen boort te krijgen/maer wy zyn dooz de Z. W. winden soo verre om de Oost geraecht/ als verhaelt is. Daerom/die hier na de Strate van Le Maire sal willen bezepelen/die sal sijn best doen/om hoe eerder/hoe liever de kust van Brasil in 't ghesicht te loopen / ende langhs de selve sijn cours stellen/daer by buyten twyffel beter winden ontmoeten sal.

1624.

Januarij.

Februarij.

Sten
Terra del
Fuego.

1624.
Februar.

Den 2 met den dage verbielen wy vooz de mont van de Straet LeMaire, die in een d'js lach/ soo dat wy geen doorganch sien konden/ ofte vermoet souden hebben/ maer de Stierman van de Eendracht Valentijn Jansz. die An. 1619. in Ianuario met de Spaensche Carabellen alhier geweest was/kende de Straet upt de Bergen/ die aen de West-zyde van de mont leggen/ ende hiel dzaghende met het Schip de Eendracht, om de Straet in te seplen. De mont vande Straet is seer kennelijc/ dooz die het Oost-lant vande Straet Staten-lant genaemt/ hoog/ heubelich/ en hachelich is/ en op het West-lant/ Mauritius-lant genoemt/ vertoonen haer ettelijcke ronde heubelen/ dicht aen de strant gelegen. Men de ingangh van de Straet/ komende/ saghen wy 2. Schepen inde Baep leggē (namaels Verschoors Baep genoemt) die ter stont sepl maecten/ om by ons te komen/ en so de wint seer Oostelijck liep/ ende de stroom ons geweldich inne-waert aē sette naer het West-lant toe/ was de Heer Admirael seer twijffelachtig/ oft hy met de Blote in Valentijns Baeye in de Straet Le Maire, soude ten ancker komen/ dooz dien het een lager wal was/ ofte niet/ maer so wy na de Baepe (die van by Hoorden af te rekenen tusschen de tweede/ ende derde hoek aen de West-zyde van de Straet leyt) toehielden/ om de gelegentheyt te besichtigen/ ende wy een Schip daerin sagen gheanchert leggen/ heeft de Heer Admirael na de Baepe laten toehouden/ ende so wy nu al gereet waren/ om het ancker bupten de Baepe te laten vallen/ saghen wy een Chaloupe upt de Baepe nae ons toe komen roepen/ ons wenckende/ ende toe roepende/ dat wy daer niet souden setten/ waerom wy ons stracx wenden/ seplende met groot geluck boven de Zuyt punt vande Baep/ daer wy noch 15 bademen rutsige gront wierpen. Van hier zijn wy middē in de Straet gelaopen/ daer wy met den anderen wachten na de twee Schepen/ die wy bupten de Straet gesien hadden/ die tegen de middach by ons quamen/ ende waren de Schepen Orangien, ende de Hope, so datter niemant gemist wert/ als de Griffioen, die in de voozsz. Valentijns Baey geset lagh/ ende de Barque/ ende om dat wy dachten dat de Griffioen met dese wint niet konde onder sepl gaen/ hebben wy onse reyse verbozdert ende zijn de Straet gepasseert. Het was de voozmiddach so d'psich/ ende mottich/ dat wy/ in't midden van de Straet wesende/ aen geen van beyde de zyden het lant konden bekennen/ daerom wy oock weynich vande ghelegenthepdt van de Straet weten te schryven. Op de middach/ doen de Zuyd-hoek van het Oost-lant van de Straet Oost van ons was/ kregen wy de hooghte van 55. graden ende 20. minuten. De Noord-ooste windt continueerde tot middernacht/ doen hy West-zuyd-west liep. Deele sullen grootelijcx verwondert zijn/ dat wy in onse seplage van Hollant nade Straete van Le Maire, 9. maenden van doen hebben gehad/ ende daerom achten sodauige vaert by na onbuzpckelijck te zijn/ maer men sal recht contrarie bevinden (somen alles wel in siet) dat dese vaert seer facil/ en licht is/ als sy op bequame tijt aengevangen wort. Want de Spaensche Carabellen/ die dese Straet in't jaer 1620 beseplden/ schepden eerst van Lisboa inde maent van October, en niet tegenstaende haer lange verlet in Rio Janero, arriveerden aldaer in Ianuario/ maer de oorzacck dat wy soo lange een moepelijcke reyse hebben gehad/ is geweest/ dat wy te vroe gh upt Hollant geseplt waren/ en op een onbequame tijt/ om den Equinoctiael te passeren. Doo dat die gene die namaels daer mochten na toe gaen/ moeten letten/ en acht geven/ dat sy

Passeren
de Strate
Le Maire.

dat sy niet voor 't leste van October, ofte November de Linie passeeren/ende so sullen sy met hulpe van de Noordelijcke winden/ die als dan tusschen de Tropicos regneren/ een kort/ en spoedige reyse doen.

1624.

Februar.

Den 3. was de wint N. W. op de middagh de hooghte 56. graden: op de na-middagh kalm-stil/ als wanneer J. W. verchoor, Schout by nacht/ den Heer Admirael gerappozteert heeft/ 't gene hem met de Schepen Orangien, de Hope ende Griffioen, sint den laetsten December gerescontreert was: dat sy op de hooghte van 54 graden het lant aen gedaen hadden/ en den 30 Januarij de Strate in-seylden/ maer dat sy door de geweldige stroom/ die haer tegen quam/belet werden de Strate te passeren/ dat sy den volgenden nacht by gehouden/ ende den lesten Januarij de Baeyen aen de West-zijde vande Strate besocht/ maer geen bequame Ancker-gront gevonden hadden; dat sy daeghs daer aen 't Schip de Griffioen, met de Chaloupe van 't Schip Orangien na Valentijns Baey gesonden hadde/ (daer wy het op gisteren hadden sien legghen) om te vernemen/ oft de Blote daer oock geweest ware ende de ander Schepen daer van te verwittigen/ die mede in de selve Baey meenden te setten/ by aldien daer goede ancker-gront was/ ende dat sy ondertusschen met de Schepen/ Orangien, ende de Hope, buyten de Straet in Verchoors Baey waren ten ancker ghekomen/ daer sy eens met de Chaloup aen lant geweest waren/ om te sien wat gelegentheyt daer was. Sy waren in een rivierken ('t welck sy ontrent de Schepen sagen) inghe-roeyt/ daer sy een seer goede reede voor kleyne Schepen vonden/ die aldaer voor alle winden beschut konden leggen/ maer groote Schepen en souden haer om de ondiepte aldaer niet kunnen berghen. Sy hadden met de inwoonders ghehandelt/ ende eenighe Rabbe-bellen gheruyt/ maer hadden gheen verberschinghe/ of beesten kunnen bekomen. Alhier leggende/ vingen sy met hoecken so veel Visch/ van gedaente/ ende smack als Schelvis/ als sy selver begeerden. Maer also sy inde selve Baey voor een Oostelijcke wint niet wel beschut laghen/ ende de Zee grof aen schoot/ hadden sy haer gespoet/ om van daer te gheraken/ al eer sy ons in 't gesicht hadden ghekregen. Het was den gantschen nacht kalm-stil.

Den 4. een mop koeltjen uyt de Z. Z. O. ende Zuyd-Oost.

Den 5. was de wint W. Z. W. met groote kaken/ hagel ende regen.

Den 6. met den daghe saghen wy de Caep de Hoorn N. N. W. drie mylen van ons/ ende om dat wy een stijbe W. Z. W. wint hadden/ daer mede wy niet boven 't lant connen zeplen/ hebben wy 't om de Zuyd gewent.

Sij Caep
de Hoorn.

Den 7. 's morgens liep de wint N. N. W. ende na de middagh/ N. N. O. ende N. O. de koelte al even sterck continuerende. Op de nae-middagh wierp het de Vice-Admirael op de sp/ ende hieuw sijn Gallioen af/ buyten de woelingh/ ghelijck 't Schip Amsterdam, ende meer anderen al van te voren ghedaen hadden. In de nacht kregghen wy soo subpten storm uyt den Westen/ dat eenige Schepen haer mars-seyls verloozen.

Den 8. hadden noch al harde storm uyt den Westen: op de middagh de hooghte 57. en een derdendeel graden. Wy waren seer verwondert over dese hooghte/ obermidts wy op gisteren meerder hooghte behoorden ghehadt te hebben/ ende ondertusschen noch ontrent 12. mylen om de Zuyt geseylt waren/ daeromme presumeerden/ dat alhier harde stroom moeste gaen/ maer/ oft hy om de Oost/ ofte West/ gingh/ konden wy niet weten.

Den

1624.

Den 9. continueerde de storm uyt den West-Noord-westen.

Den 10. op de middagh de hoogte 58 graden en een half/ende waren met den storm uyt den W. N. W. niet schoover zeyl Z. ten O. geseylt.

De 11. de hoogte als op gister/en hadde een hert vaerweer uyt de N. W.

Den 12. hadden wy noch harde koelte uyt de Westelycker hant. Op dese tijt regeerde de hunger seer in de Blote/om dat het rantsoen van broodt/en toe-spijse niet verhoogt en wert/de koude die onghelyck grooter was/alz vooz desen/was oorzsaek dat de Maets seer qualijk met haer toe-gelepde rantsoen haer konden behelpen/en also onse langhe reyse/die wy noch vooz handen hadden/ons rade tot menageren/ soo konde men met de strafheyt van Justitie de moetwilligheyt van eenighe/die anderen haer broodt/en rantsoen outstalen/te desen tnde naeulijk in toom houden.

Den 13. was de wint meest N. W. wy kregen des nachts veel sneeu/en de hagel-buynen.

Den 14. bevonden wy aen des Sons opgangh 25 graden Noord-oosteringe/anderen hadden maer 23 ende eenige maer 21 graden/soo dat de afwijkinghe/hoewel de Compassen wat verscheelden/extraordinaer groot bleef/waer van wy ons niet genoegh konden verwonderen. Wy kregen op de middag de hoogte 56 en een derdendeel graden. Naer de middagh dede de Heer Admirael den Raet ontbieden/om der Stier-lieden advijs over de Stroom te verstaen/maer so haest de witte vlagge waepde / saghen wy de Caep de Hoorn W. N. W. seven mylen van ons/waer uyt volghde/dat ons de stroom geweldigh om de Oost gheset hadde/hoe-wel dit ver bupten onse giffinge was/want wy vastelijck gheloofden dat de stroom volgens het schryven van Le Maire om de West gingh/waerom de meeste bestecken der Stier-lieden verre by Westen de Caep de Hoorn waren. Naer de middag is de Vice-Admirael by de Heer Admirael ghekomen/proponerende/ oft niet geraden was/nadien wy in 12. dagen tijts meer verachttert als gheavanceert hadden/dat men ontrent de Caep de Hoorn eenige Baepe/ofte Boerde opsochte / daer de Blote haer op een nieu van water mochten versozghen/waer op by de Heer Admirael/en Vice-Admirael besloten wiert/dat sy/soo verre de wint teghen mozghen goedt wert/dat men het soude laten voortstaen/om dat in onbekende Baeyen/met soo sware Schepen op te soecken/bele swarigheyt gelegen was/ doch by soo verre de windt tegen mozghen niet veranderde/maer staen bleef/dat men aldan soude toefien/om in de eenne/ofte de andere Baep/water ende ballast te bekomen. Tegen den about kregen wy de wint Noord-oost/en N. N. O. dan hy veranderde 's nachts/ende liep N. W. ende N. N. W.

Den 15. 's morgens met den dage hadden wy de Caep de Hoorn 2. mylen W. N. W. van ons. Ons ghevoelen was/dat wy met soo een dooz-gaende koelte de Caep te middernacht soudent hebben ghepasseert/maer de stroom liep soo sterck om de Oost/dat wy hemeven doodt zeylden/en het middagh was/al eer wy de Caep Noorden van ons kregen. In't voozby zeylen/sagen wy tusschen de Caep de Hoorn. ende de naeste Caep by Westen een groot Inwijck/die hem so wijt te landewaert op streckte/als men be-oogen konde/ daer wy verhoopten dat men eenige goede Baeyen soude vinden/ende om dat na de middagh de windt West liep/daer mede wy om de Zuid loopende/voorzeker benedē de Caep soudent dzyben/ so heeft de Heer Admirael het

het Jacht vooz-upt ghesonden / ende is met sijn Schip tusschen beyde de Capen in geloopen / hopende datmen daer een goede reede soude vinden / om de Schepen den aenstaende nacht te setten / ende dan op mozghen naer een bequame plaetse upt te sien / daer men de Schepen van water / ballast / ende bzant-hout mocht versorgen. Wy liepen tot op 52. vademmen / daer op ons docht dat wy eenige goede Voerden sagen / maer also het (de nacht op handen zijnde) stille wert / ende wy geen gelegentheyt sagen / om de aenstaende nacht te setten / hebben wy t'zeewaert gewent. In de vooz-nacht kregen wy een Noozdelijcke windt / daer mede wy upt de Baeye liepen / ende ons cours langhs de wal stelden.

1624.

Januari.

Den 16. was de wint N. N. O. tot op de middagh / doen het stil wert / en wy de hooghte kregen van 56. graden en 10. minut. de Caep de Hoorn Oost van ons zijnde. Wy sagen als doen 2 Eplanden / die ontrent 14 of 15 mylen by Westen Caep de Hoorn leggen / in de Caerte niet bekent / en lieten een Chaloup aen de dregge leggen / om te vernemen hoe de stroom liep / die wy bevonden om de Noozd-west te gaen. 's Avonts liep de wint Zuyt-west.

Den 17. 's mozgens was de wint West-Noozd-West / gelyck hem de wal streckte. Also wy den voozleden nacht verre te ruggh gedreven waren / en voozseker was / by so verre de wint continueerde / dat wy beneden de Caep de Hoorn souden raken / vont de Heer Admirael goet / dat wy ons cours na een groote Voerde souden stellen / namaels Nassaulche Voerde genaemt / ende verwachten daeromme het Jacht de Wint-hont, om het selve te laten voozseplen / maer de Vice-Admirael vreesende / dat niet het tardeeren van 't Jacht den dagh soude eyndigen / ende de Blote beneden de geseyde Voerde drijven / heeft / als wesende de voozste / sijn cours recht de Voerd in geset / ende die ontrent twee mylen ingheseylt zijnde / sijn ancker laten vallen / ende de vlagge laten waepen / tot een tecken datter goede ancker-gront was: De ander Schepen zijn tegen den avont mede op de reede ghekomen / ende hebben het geset op 25. a 30. vademmen kalckachtige gront.

Komē in
Schapen-
hams
Baey ten
ancker.

Den 18. zijn de Capiteyns vooz ordze vande Heer Admirael na lant geroept / om na de gelegentheyt van 't Lant te vernemen: sy vonden tegē ober de reede een bequame plaetse / alwaer men vooz de barninge bevyt konde legghen / daer men het versch water upt het geberghte vlietende / met emmers in de Boots conde toe-reyckē / en daer ballast / en bzant-hout genoegh te becomen was. Dit was in de derde Baey / van de Zuyt te tellen / na de naem van de Vice-Admirael / Schapenhams-Baey genoemt.

Den 19. 's mozgens moe weder: op de middagh ontstack subtytelijck soo groote storm upt den W. Z. W. dat de Schepen / Delf. Orangien. Mauritius ende de t'endracht vooz ginghen / die terstont ander anckers upt bzachten / en haer stengen vooz-schoten / ende soo bleven vast houden. De Boots / ende de Chaloupen die tusschen het Landt / ende de Schepen waren / deden haer best om haer aen 't eene / ofte ander Schip te bergen / maer de Boot van 't Schip de Hope wert omgeslagen / dan wert met groot gheluck gesalveert. Op den avont was het goet weder.

Den 20. op de middagh begost het weder te stormen upt den Westen / soo dat de Boots den gantschen na-middagh niet konden verrichten.

Den 21. is de Vice-Admirael met het Jacht de Wint-hont ondersepl ghegaen / ende opwaert aen de Voerd inghevaren / om de ghelegentheyt te besich-

1624. besichtigen/ende te vernemen/ofter eenighe verberschinghe van beesten te
 bekomen ware.

Frebru. Den 22. een Weste wint/en variabel weder/den eene ure een storm/ ende
 d'ander uur schoon weder: des namiddaegs kregen een harde storm/ so dat
 een partje van ons volck aen landt moesten staen blijven. Van daegh ver-
 toonden haer de Wilden aen de water-plaets/die met ons volck in vrient-
 schap verkeerden.

Den 23. 's morgens variabel weder/ ende nae de middagh een storm
 den Westen/ soo dat het Schip den Arent neghentien mannen heeft moe-
 ten laten staen / die sijn Boot om het harde weer niet doost aen Boort
 halen.

Den 24. doen de Boots aen lant quamen/ vontmen van de 19. man van
 't Schip den Arent, niet meer als twee man levende/die verhaelden/hoe dat
 de Wilden op gister avont de resterende 17. van haer volck/ met haer knod-
 sen/slingers/ende piecken omgebracht hadden/ sonder dat de Wilden eenig
 leet van ons volck aenghedaden wert/'t welck sy lichtelijck hadden konnen
 doen/om dat het selve volck geen gheweer by haer hadden. Men vont aen
 strant niet meer als vijf dooden/waer onder de Opper-stierman/ende twee
 jongers waren: de Opper-stierman was op een vzeemde wijze gemartelt/
 ende de jongers waren in stucken van een gescheurt / alle de ander hadden
 sy met ghenomen / om te eten. De Heer Admirael dese tyding verstaende/
 heeft gecommandeert dat peder boot/die aen lant voer/ 8. of 10. Soldaten
 tot bewaringe soude mede nemen/om van de Wilden bedriegt te sijn/maer
 na die tijt hebbe wy geen Wilden ontrent de kede meer gesien: 's Avont
 een harde storm upt de Westelijcker hant.

Den 25. voort den dag is de wint afgenomen/ende kregen een koelte upt
 den N. O. en O. N. O. met welke windt de Vice-Admirael/met het Jacht
 de Wint-hondt by de Blote ghekomen is/ rapporiterende aen de Heer Admi-
 rael 't geen haer op de reyse wederbaren was/dat sy voort eerst recht toe na
 de plaets gheloopt waren / daer men van de kede roock konde sien op-
 gaen/ op de plaets in de Caert Wint-honts-Baey genoemt/alwaer sy de nae-
 ste nacht hadden geset gelegen / ende dat sy 's morgens met een Chaloupe
 daer na toe roepende/eenige Huttekens vonden/alwaer de Wilden by haer
 quamen: dat sy van daer met het Jacht om de Oost zeplende / een groot
 Canael gepasseert/en so by Oosten de Caep de Hoorn verballen waren: dat
 sy buyten het selve Canael achter een hoeck/ende binnen een Eplant / Ter-
 haltens Eplant genoemt/ ondertusschen hadden gheset gelegen/tot dat sy
 met de Oostelijcke windt weder by de Blote gecomen waren. Hy verklaer-
 de/dat Terra del Fuego (ghelijckerwijs als de Caerte sich vertoont) in veel
 Eplanden verdeelt was/en dat men/om in de Zuyt-zee te geraken/Caep de
 Hoorn niet behoest te passeeren / maer dat men het selve by Zuyden latende
 leggen/van de Oost de Nassousche Voerd in-loopende/by Westen de Caep de
 Hoorn kan in Zee komen/ende alsoo sich over al veel bochten/ende Inham-
 men vertoonden/die so wijt te Landemaert op strecken/ als men be-oogen
 kan/ dattet te presumeren is / datter in dese Nassousche Voerde passagien
 sijn/waer doort men 't Scheep inde Magellaenische Straet souden konnen ghe-
 traecken.

Terra del Fuego is meest berg-achtig/ dan heeft over al schoone Dalepen/
 en lu-

en lustige beemden/die bebloeyt wordē met schoone afwateringen/uyt het
gebergte spruytende/ende verciert sijn met schoone krupden. Het heeft tus-
schen de Eplanden verschepde goede Reeden/daermen een Wato. Schepen
met sekerheyt soude konnen bergen/alwaer bequame water-plaetsen sijn/
daer men overvloet van hout om te bzan den/en steen tot ballast genoeg be-
komen kan. 't Gebergte/'t welck uyt der zee schijnt doo; en bar te wesen/is
geheel met geboomte beset/al te samen na het Oosten over-hellende/om de
geweldige Westelycke winden/die in dese contreve ordinarijs domineren.
De aerde van 't gebergte/daer dit geboomte op wast/is veenachtig/bol/en
niet boven 2. ofte 3. voeten diep/'t welck men met een stock doo; de aerde/
tot op de steenachtige klippen stekende/lichtelijck onderwindet. De Lucht
in dese contreve is seer windig/en veel tempeest onderwoypen/en dat om de
grootte exhalatien/die uyt de wateren rjisen / en met groot ghewelt van de
west/om de Oost gedzevē wordē/en om dat dese westelycke winden ontrent
Terra del Fuego, so dapper op koelen/als in eenig doot van de werelt / en soo
subijt en onberwacht/gelijck wy in de Natkoulche V. oerd dagelijcks sijn ge-
waer geworden/dat men naen tijt heeft om een zepl neer te strjcken/en soo
geweldig/dat de Schepen voo; 2. en 3. Anckers/onder een opper-wal leg-
gende/doo; dzeven/en de Boots aen't Schip vast zijnde/omgewoypē wo-
den; daerom maeten die gene/die om de West willen wesen/ Terra del Fuego
so veel mijden/als eenighsins doenlijck is/en haer om de zuyd begeven/al-
waer sy van de westelycke winden ontflaghen zijnde/een zuydelijcke wint
(na vermoeden uyt onse onderbindingh) sullen ontmoeten/die haer buyten
twijffel ter begeerde plaetse sal bzenge. De Inwoonders van Terra del Fue-
go sijn van nature blanck/als die van Europa, als bleeck uyt een jong kint/
't welck wy gesien hebben/maer sy bestrijcken haer lichaem met root sel/en
schilderen haer op menigerhande wijze: Eenige sijn root van aensicht/van
beenē/armen/handen/ofte ander leden/de rest van 't lichaem wit/plackerig
beschildert of bestreken hebbende: daer zijnder ooc eenige die half root/half
wit sijn/so dat yeder op een besondere wijze geberst is. Sy sijn kloock van
persoon/en van leden wel geproportioneert/van groote/en stature als die
van Europa. Sy dzagen lanck/dick/swart hary/om te vreeselijcker te schij-
nen/en hebben scharpe tanden als een mes. De Mans gaen heel naecht/
sonder haer schamelheyt te bedecken / maer de Vrouwen bedecken deselve
met een stuchjen leers/zijn op de selve wijze geschildert als de mans/en ver-
cierē haer hals met een snoerken van schelpkens/of hoornkens. Eenige/
dach weynige/van de Inwoonders hebben een Kobbe-del om haer schou-
derē hangē/'t welc weynig beschutsel tegens de koude by-bzenge / die hier
extra-ordinarijs groot is/so dat het te verwonderen is/hoe sy des winterg
de koude konnē uytstaen. Haer huttelkens of kuytskens sijn van boomen te
samen geset/beneden ront/en boven spits toe-lopende/tentg-gemijse/daer
eenige openheyt gebleven is/om de roocks wil: sy sijn 2. of 3. voete diep in
de aerde uytgeholt/en buytē met aerde beset. In haer hutjens is niet te vin-
dē/als eenige die se kuytskens/daer haer vis-tuyg in is/'t welc bestaet in ee-
nige sijnkens/en steene vis-hoekjens/op onse wijze / aerdig gemaeet/daer
sy mosselen aenhangen/waer mede sy so veel vis vanghen als sy begeeren.
Haer geweer is verschepden/eenige hebben pijlen ende bogen/welcke pijlē
voo; aē steene harpoenkens hebbē/die konstig gemaeht sijn. Sy hebbē ooc

1624.

Febru.

Beschry-
vinge vā
Terra del
Fuego.

1624.
Frebru.

lange spieffen/ aen de punt met een scherp beenken voozsen/ 't welck tan-
den heeft om te beter in't vleesch te hechten/sock knodsen/en slingers/daer
sy met groot ghewelt mede kunnen werpen/ende steenen messen/ die scherp
snijden. Sy hebbē altijd haer geweer by haer/door oozjaeck(na so veel wy
uyt haer gebaer konden verstaen) dat sy continuele krijggh voeren met een
ander geslacht/eenige mylen om Oost aen de Goeree, en ontrent Terhakens-
Eylant woonende/die uyt den swarten geberst/en geschildert zijn/eben ge-
lyck de Inwoonders van Schapenhams Baey, en de Wint-honts Baey, uyt den
rooden. Haer Schuytkens/oste Canoes sijn waerdig om te sien/ende kon-
stich gemaeckt/op de na volgende wyse: Sy nemen ee geheele bast van een
van de dickste boomen/die sy so weten te buygen/sommige riemen uyt snij-
dende/en dan die weder toe-naepende/ dat het ten laetsten de fozme krijgt
van een Venets Bondelken:dit weten sy seer aerdich te doen/stellende de
bast op houtkens/gelyck men de Schepen op stapel in Holland doet. Als nu
de bast/de fozme van een Bondel hebbende/bestozven is/ soo overleggen sy
de bodem van voozen tot achterē dwers over met houtkens om de vastig-
heyt/die sy weder overleggen met basten van boomen/ende so hecht te sa-
men binden. In dese Schuytkens/ die 10/12/14/ en 16. voet langh/en on-
trent twee voet breet sijn/konnen 7 oft 8 mannen bequamelijck sitten/son-
der dat sy vleugels daer aen hebben/ende scheppen daer mede so sterck/als
men met een beroepde Galoup soude kunnen roepen.

Wat aengaet den aert/ende de natuere van dese Inwoonders/daer in-
ne sijn sy meer de onredelijcke beesten/als menschen gelyc/want behalven
dat sy menschen-vleesch raeu verslinden/ende men niet een voncken van
Religie/ende Politie in haer bemerckt heeft/so sijn sy so onbeschaemt/ende
beestachtigh/ dat sy dick haer water een ander op't lijf souden maecken/
ten waer men haer selver ontweeck. Sy verstaen haer seer weynigh van
het Europische gewepz/denckende niet datmē met een spapier/beel min met
een Musquet yemant schaden kan/maer vatten met haer handen soo licht
na de lemmer/als na 't gebest. Sy sijn al t'samen boos/en schelmachtich/
betoonende met den eersten den vzeemdelinghen niet als alle vzienschap/
ondertusschen nieuwers om denckende/als om de selve op het onvoozsen-
ste overvallen/ende te massacreren/gelyck het de seventhien mannen van't
Schip den Arent wederbaren is/als boven verhaelt. Hierom sullen die ge-
ne/die namaels de Nassausche Voerd souden moghen aendoen/(alwaer over-
bloet van schoon water/ballast/ende bzant-hout te bekomen is/maer Dee
noch Visch heeft men ontrent schapenhams Baey niet kunnen vernemen/ als
alleen Mosselen / die over al in meenichte sijn/) naerstigh hebben te letten/
ende toe te sien/ dat sy dese Wilden/wat gebaer sy oock maecken/ende hoe
geckelijck sy haer aenstellen/ gantsch niet en vertrouwen/maer gestadigh
op haer gheweer letten/ ende dat sy haer volck (om beesten/ oste ander
verberschinghe van de Inwoonders te bekomen / die wy weten dat al-
daer te Landewaerd in sijn / niet en pericliteren) ghelyck anders lich-
telijck soude kunnen gheschieden. De indicien waer door wy weten / dat
in Terra del Fuego Beesten sijn/sijn dese: Men heeft op verschepen plaetsen
den dreck / ende het ghewepde van Beesten / ende pezericken van Stieren
ghesien. Oock is de Vice-Admiraal / onder Goeree met het Jacht ten
ancker legghende / van een Soldaet / die sich wat wyder te landewaerd
in be-

in begeben hadde/aengedient/ dat by hem in een groene beemde meenigh-
te van beesten ghesien waren. Op den avondt ontstondt soo vreeselijc-
ken stormt upt den Westen / dat de Schepen onder een opper-wal met drie/
ende vier Anckers een groot stuck dooz - dzyven / waer dooz verscheyde
Schepen Anckers ende touwen verlaozen/ende de Chaloupen/ende Boot
schadeloos raecten/ ja het waepde soo vreeselijck/dat men op het Schip
naeuw staen konde. In dese storm is de boodt van 't Schip Orangien om-
gheworpen/daer acht man in verdroncken: ses werden noch van 't Schip
Delf gebercht/na dat sy wel anderhalf uur geswommen hadden.

1624.

Februa.

Den 26. 's morgens nam de storm noch meer toe/ so dat alle de Schepen
genoech te doen hadden.

Den 27 heeft de Heer Admirael/om dat de Schepen in de Baep leggen-
de/daghelijc in perijckel stonden/ van anckers/ ende touwen te verliezen/
ende op een lager wal te dzyven / een schoot gheschooten/ om onder sepl te
gaen:de wint was Noozdelijck/waer mede wy dicht langhs de West-zyde
van de Voerd dachten in zee te loopen/ maer eer wy buyten quamen/werdt
het doot stil/ soo dat ons de harde dyningen/ die dooz de voozleden stormen
veroozsaecht waren/dwers na de Oost-hoek van de Voerd toefsetteden/en
by so verre de stilte noch een ure gecontinueert hadde/ soudent verscheyden
Schepen tegen de klippen hebben gedzyven/daer geen ancker-gront was
en daer het soo hart barnde / dat het ysselijck om sien was / maer de koelte
wackerde/ so dat wy sonder schade in Zee geraecten. Op den avont krez-
ghen wy een stormt upt den Westen/die den gantschen nacht continueerde.

Den 28 bleef het noch so sterck upt den Westen koelen/dat wy de Mars
sepls niet konden gebzuycken.

Den 29 was de wint noch West-noozd-west/als op gisteren/ende lieten
het Schouer-sepl voozt-staen.

Den 1. Martius, 's morgens maecten wy de Mars-sepls by/ende doen Martius
Noozdelijckte de windt/ dat wy West-noozd-west konden aen-gaen. Op
de middagh de hooghte acht-en-vijftigh graden / ende liep doen de windt
weder Westelijck.

Den 2. op de middach de hooghte 59 graden/ende waren met een West-
noozd-weste wint Zuyd-zuyd-west gesepit.

Den 3 op de middagh de hooghte 59. en drie vierendeel graden:de wint
was Noozd-west. De meeste Zee-varende personen hebben tot noch toe
gheachtet / dat het wel dooz de Strate van Le Maire nae Chili te komen is/
maer onmogelijck om van Chili, ofte Peru dooz de Strate van Le Maire wes-
der in de Nooz-Zee/achtende dat de gestadige Zuyde wint inde Zuyt-zee
sulcx in geenderley wijse toeliet / maer de sake is geheel anders ghelegen:
want dese Westelijcke/en Noozd-weste winden betoonen/dat het ongelijck
lichter valt van Chili dooz de Strate te passeeren/de cours nemende langhs
Terra del Fuego, als anders nae Chili gaende / wanneer men hoogh om de
Zuyd loopt/om vande Westelijcke winden ontslagen te wesen.

Den 4. was de wint W. Z. W.

Den 5. kregghen wy de hooghte 58. en twee derdedeel graden: de windt
W. Z. W.

Den 6 de wint W. N. W. ende N. W. De Heer Admirael hadde groote
vreesse/ dat dese W. N. W. Winden/ die soo langhe achter een waepden/ wel

* * * * *

moch-

1623. mochten een passact-wint wesen / want wy hoe langher hoe minder kans
 Martius sagen/om by Zuyden Caep de Hoorn in de Zuyd-Zee te geraecken / ende om
 lichtelyck de Schepen van malkanderen soudē komen tē geraken / die de
 westelycke windt continuerende / niet soudē weten waer na toe sy haer
 cours soudē stellen/om by de Blote te komen/ alsoo geen ander plaetse by
 de Hoogh-Mogende Heeren Staten/ommalkander te wachten was ge-
 stelt/als de Eplanden van Johan Fernando, die sy/in sulcken geval/niet sou-
 den konnen beseplen. De Heer Admirael dese swarigheden considerende/
 heeft desen morgen den Raet vergadert/ende geproponeert/dat peder een
 sijn advijs soude seggen/welcke plaetse hy bequaemste achte te wesen/om
 met de Blote te verwinteren/ende waer de Schepen/die door ongeval van
 de Blote verstecken/ malkanderen soudē vinden / by aldien de Westelycke
 winden noch bleven continuerende. Hier op werden tot verwinter-plaet-
 sen by den Raet vooz-geflaghen Terra del Fuego, de state Magellanes, en meer
 anderen:epndelyck na veel debatten op de commoditepten/ende incommo-
 ditepten van de vooz-ghestelde plaetsen gevallen/wert goet gebonden/dat
 men vooz eerst noch twee maenden soudē by-houden/om te sien/oft wy de
 selve Caep konden passeeren/ende in de Zuyd-Zee geraken.

Den 7. op de middag de hoogte van 60 en een vierendeel graden:de wint
 was uyt den N. N. W. die op den avondt soo sterck op-koelde/dat wy het
 met schoover-zeplieten voozstaen.

Den 8. was de wint variabel uyt de N. hant. Wy gisten op de middagh
 de hoogte van 61. graden.

Den 9. 10. ende 11. de wint uyt den Zuyd-westen/ende Z. Z. W.

Den 12. ende 13. de wint Noordelyc/somtijts mistig/ en regenig weder.

Den 14. 's morgghens misten wy het Schip Orangien, 't welck wy van
 daegh niet weder in 't ghesicht hebben gekregen. Op de middag de hoogte
 58. graden. Naer de middag de wint variabel/en in de voornacht West.

Den 15. 16. ende 17. de windt uyt den Zuyd-Westen/ende Zuyd-zuyd-
 westen.

Den 18. 19. en 20. de wint Z. Z. O. een doozgaende koelte. Dit was een
 wint die ons recht diende/en om de goede getempertheyt van de Locht/en
 bequaem weder/also wy tot noch toe schier continueel buygig weder gehad
 hadden/scheen het dat wy in een ander werelt waren.

Den 21. en 22. de wint N. N. O. Den 23. een storm uyt den Z. W.

Den 24. misten wy twee Schepen / Mauritius ende de David, die wy van
 daegh niet weder by ons gekregen hebben/sao dat de Blote noch 7. Sche-
 pen sterck bleef. Op den avont de hoogte 47. graden/ ende hadden de wint
 N. Z. W.

Den 25. werdt inde Blote gheozdonneert/datmen de Compassen/die sint
 den 6. December voozleden op 18. graden Noord-oosteringe hadden gele-
 gen/saude verleggen op 5. graden Noort-oosteringhe / gelijck als die doen
 ter tijt in de Blote bevonden wiert. Desen middagh hadden wy de hoogte
 45½. graden/de wint was West-noord-west.

Den 26. en 27. de wint N. N. W. ende N. W.

Sien 't
 vaste lant
 Chili.

Den 28. bevonden wy 't iant van Chili O. Z. O. van ons. Op de middag
 de hoogte 42. en een sestendeel graden. Op den avondt waren wy door
 de Weste

de weste wint het lant so genaecht/dat wy niet boven een myl daer af wa-
ren/ende soo de wint rupnde/zijn wy t'Zee gheloopen. Het lant vertoont
hem twee/ende drie dobbel met redelyck hoogh gebergte. De Heer Admi-
rael krank te bedde leggende/ soo hy verstont dat wy Chili vooz ons had-
den/ende even vooz de Port van Chilue vervallen waren/daer Swarte Theunis
in 't Jaer 1603. met sulcken affectie van de Inwoonders ontfangen was/
hopende assistentie van hem tegen de spangiaert te bekomen/ soo verklaerde
hy wel te wenschen/dat hy in syn instructie mocht gelast wesen/om na Chi-
li recht toe/recht aen te gaen/dooz dien hy meer hope hadde/ dat wy aldaer
(alwaer de Inwoonders der spangiaerden harde vyanden zijn) beter yet &
goets souden verrichten/als ter gedestineerder plaetse/maer onse instruc-
tie/gee ander oog-merck hebbende/als de conqueste van geheel Peru,en liet
sulchs niet toe/en begeerde dat wy eerst aen de Eplandē van Iuan Fernando
souden ververschē/en van daer recht toe na Anka loopē/ om de Spaensche
Gallioens te vermeesteren/ende na de inneminge van die plaets/met hulpe
van de Indianen onsen principalen aenslagh in't werck te stellen.

1624

Martius

Den 29. 30. en 31. was de wint Zuydelijck/met schoon heerlijck weder/
en slecht water.

Den 1. April op de middagh de hooghte 38 en een sestendeel graden/ende
hadden een doozgaende Z.Z.O. wint. Wy verstonden dat de Vice-Admi-
rael aen een sware sieckte te bedde lag / so datter op dees tijt wepnig hope
was/dat de Admirael ofte Vice-Admirael het levē daer af souden bzenge.

Aprilis.

Den 2. ende 3. een doozgaende Z. wint.

Den 4. op den middagh sagen wy het Eplant van Iuan Fernando, W. ten
N. van ons/ende hadden alsdoen de hooghte 33. graden en 50. minut. Wy
hielden dicht by de wint/tot op den avondt/ doen de Heer Admirael vreesē
hebbende/dat wy by N. het Eplandt souden dzyven / het Nacht vooz uyt
font/om met de klare Mane-schijn de Keede op te soecken/en soo wy na het
Eplant toe-hielden/vervielen wy op de Zuyd-zyde van 't Eplant/maer so
het Nacht geen teken dede van de Keede gevonden te hebben / hebben wy
t'Zee waert gewent/en na een ure weder over leggende / zijn wy een wep-
nigh vooz den dage op 30 vademē ten ancker gekomen.

Den 5. met den daghe heeft den Heer Admirael een Chaloup nae landt
gesonden/om te sien/oft wy op Keede gheset lagen/en wat ververschinghe
aen lant te bekomen was/die terstoat uyt vele circumstantien bevant / dat
dit de rechte Keede niet en was/maer dat hy was bet om de Noord ghele-
gen/waerom wy onder zepl gingen/en so wat Noordelijck loopende/sagen
wy een ander Baep/by na een myle wjt/wiens punten Noord-west/ende
Zuyd-oost van den ander laghen/ende om dat wy in dese Baep seer varia-
bele wint/ende stilten kregen/hadden wy groote moeyte met boucheren/ al
eer wy de Schepen soo wjt konden bzenghen/ dat wy met 60. oft 70. vade-
men bots grondt konden bewerpen: de Schepen hadden den gantschen
dagh werck/ al eer sy ontrent de Zandt-Baep quamen/ daer de groene
Walepe is.

Arriberen
aen het
Eplandt
Guan Fer-
nando.

Den 6. wert goet gebonden/dat yeder Schip eenige Drieste Ruyters/en
Ballisaden souden maken / om in ons exploicten te Lande te gebuycken/
doek is de Vice-Admirael (die van syn sieckte opghestaen was) met eeni-
ghe uyt den Raedt geconmitteert: om de Schepen te besien/oft sy nae be-
hooren

624. hoozen gearmeert waren/ende de Constapels te examinieren/oft de stukken op haer behoorzijcke maet geladen werden. Op den avont is het Schip de Aprilis. Griffioen op de Reede by ons gekomen/het welck wy meenden dat over een maent alhier behoorde ghearriveert te zijn / om dieswille wy soo langhe in schapenhams Baey hadden gheset ghelegen. Het was den tweeden Februarii twee of drie uren/nae dat wy de Baey in de Strate Le Maire ghepasseert waren/met een Noozdelijcke windt upt de Baeye gheraecht: het hadde op de hooghte van 60. graden gheweest/ende gheweldighe stormen upt gestaen/maer de Caep de Hoorn noyt in 't ghesicht ghekeghen. De Capiteyn verclaerde oock/ dat de selve Baey/ voozdesen Valkenijns Baey ghenoemt / seer goede anchor-grondt hadde/ ende bequam was om onse gheheele Blote te bergen/ende dat het toe-roepen vande Boot van 't Schip Orangien, om niet ten anchor te komen/ tegen sijn wil/ ende sonder fundament geschiet was.

Den 7. van daegh roepden twee Chaloupen/ de een by Zupden/ ende de ander by Noozden het Eplandt om/om te sien/of pewers eenige verstecken Schepen van de Blote gheset lagen/ dan hebben niemant vernomen. Op de naermiddagh is het Schip Orangien by ons op de Reede gekomen/ verhalende/dat sy/ sint sy van de Blote gheweest waren/een Mars-sepl/ende Schover-sepl dooz storm verloozen hadden/ende dat sy onderwegen twee mael de vaste kust ghesien hadden/ eens op de 50. ende den tweeden-mael op de hooghte van 41. graden.

Den 8. zijn vijf personen van 't Schip Hollandia, om dat sy het rupin opghebroocken/ ende de wijn met Galep-baetkens daer upt gehaelt hadden/gecondemneert om gehangen te worden.

Den 9. de Boots/ ende Chaloupen waren nu daghelijcks besich/ om de Schepen van water/ ballast/ende brandt-hout te versorgen. Wy versagen ons oock van balcken/ die tot swalpen gesaecht werden/ om de vooz-Casteels/ende de Schepen boven schoot-vyp te maken vooz een Musquet.

Den 10 zijn dooz 't vooz-bidden van meest alle de Officieren vande Blote de 5. ter doot verwesene personen van 't Schip Hollandia, by de Heer Admirael gepardonneert.

Den 11. hebben wy preparatie ghemacckt / om op morggen t' sepl te gaen. Op den avont hebben wy 't Schip de David in 't ghesicht ghekeghen/ het welck ontrent de Zupd-punt van de Reede geset heeft. De Capiteyn veradverteerde den Heer Admirael / dat het Schip Mauritius mede by de wercke was/ende dat sy al vyf/oft ses daghen ontrent het Eplandt gheswozben hadden / sonder het selve dooz contrarie windt te kunnen beseplen.

Den 12. heeft de stercke Noozdt-ooste wint belet / dat wy niet konden onder sepl gaen: oock heeft het Schip Mauritius, 't welck by Zupden het Eplandt van lant was/daer dooz de Reede niet kunnen beseplen.

Den 13 was de wint Noozd-west/en so wy meenden onder sepl te gaen/ is het Schip Hollandia, de Eendracht vooz de boegh gedreven/waer dooz het Schip de Eendracht, by na sijn gantsche Boegh-spriet verloozen heeft/soo dat de Blote een halve dagh verlet is/maer het selve by provisie wat gerepareert zijnde/is men nade middach onder sepl gegaen. De Eplanden van Johan Fernando zijn twee/waer van het Oostelijckste/wesende het grootste/ leyt op de Zupdelijcke bzeete van 33 gra. en 40 minu. ontrent 70 duysche mijlen

Gaen
t' sepl van
Juan Fer-
nando.
Beschryf-
tinge van
de Eplan-
den van
Johan Fer-
nando.

1624.

Aprilis.

mijlen by westen de vaste Kuste van Chili; het ander/volghens het segghen van de Spaensche Piloten/W. ten N. van het eerste/20. mijlen. De Span-
 giaerts noemen het Oostelijckste Isla de Tierra, ende het Westelijckste Isla de Fuera; so dat het een groot abuyt is/de klippe/die in het Z.W. van het Oostelijcke Eylant leyt/voor het tweede/ende het kleynste Eylant van Johan Fernando te nemen/daer de voorst Eylanden 20000 mijlen vanden anderen verscheyden leggen/ende het westelijckste Eylant mede soodanighe klippe heeft. Het grootste ofte Oostelijckste Eylant/ daer wy met de Blote onder hebben gheset ghelegen/ is groot in sijn omvangh ontrent 6. mijlen/ strecht meest Oost/ ende West/ twee ofte derde-half myl langh/ ende heeft sijn Keede aen de Nooyt-Oost zijde/ daer eenighe Dalepen sijn/ met klaver ende gras bewassen: de Baey heeft steyl-op-gaende grondt/eensdeels rutfigh/ende vuyt/eensdeels swart zant. Men heeft om de groote diepte/ veel moeyten/ al-eer men op 34. en 30. vademmen/ een half Musquet-schoot van 't Landt kan ten ancker komen/dooz dien men by de wercke zijnde/veel variabele winden ende stilten krijght/soo dat wy genootsaecht waren ons Anckers op 80. ende 90. vadem te laten vallen / ende gheraecten soo met woyp-anchers uyt te brengen tot op 30. vademmen/ daer de rechte Keede is. Naer de windt/ die wy/ in de Baeye gheset zijnde / onderbonden hebben/ schijnt het/ dat men dit Eylant soo wel van by Nooyden/ als van by Zuyden kan bezeplen; doch is seecker/ datter in de Somer beter ghelegentheyt is/om dit Eylant van by Zuyden/ ende in de winter van by Nooyden aen te doen. Dit Eylant heeft abundantie van goet water/ende is overvloedigh van alderhande Vis/ die seer soet van smacck is/ende sonder moeyten gevanghen wort/want men laet soo haest den hoeck gheen halve voet in 't water sincken/of de Disschen swemmen om strijt na het aes/soo dat men alleenlyck heeft op te halen. Zee-Leeuwen / ende Zee-Robben sijn hier met duysenden/die by dage uyt der Zee op-komen/om haer in de Sonne te verlustigen. Ons volck sloegender veel doodt om te eten/ende veel om playsier ende tijdt-verdrijf/die op 't jonghste sulcken stanck veroorzaecken/dat men naeu aen Landt geduren koste/eenige smacckte het vlesch/tweemael opghesoden/oste ghebraden/ende het vette daer afgesneden/als Schapenvlesch / anderen walghden daer af/ ende en konden het niet verdzaghen. Boeken zijnder in grooter menichte / maer niet soo goet van smacck/ als die van 't Eylant S. Vincent, ende sijn om het kreupel-bosch / qualijck te vanghen/maer ander ghedierte en hebben wy hier niet vernomen. Wat aengaet de Fruyten / wy hebben veel Palmeyten op 't gheberghte vinden staen/ende ontrent de Keede drie Quee-Appel-boomen / waer van wy ontrent 100 Appelen bekomen hebben/voozt geen ander Fruyten meer. Dit Eylant is rijck van Sandel-hout/dan is soo goet niet / als 't geen van Timor komt/ het heeft oock een soorte van seer hart / en vast-houdende hout/ als Ypen-hout/'t welck bequaem is tot gpen-blocks/ende schijven : oock is alhier houdt/'t welck dienstig is om te verwercken/ende tot brant-hout te gebuycken;maer hooge boomen/die tot masten ofte stengen souden dienen/hebben wy nieuwers konnen vinden. Eertijts plachten op dit Eylant 10. of 12. Indianen te wesen/ om vis te vangen / en traen vande Zee-Robben te branden/'t welck na Lima geboert wiert/maer tegenwoordig is het gantsch onbewoont. Men dit Eylant sijn 6. man van 't Schip van de Vice-

1624 · Admirael/ drie Soldaten/ ende drie Boffchieters al willens staen blijven/
die de Blote niet langer wilden volgen.

Aprilis.

Den 14. Dzeven wy in stilte.

Den 16. ende 17. was de wint upt de Westelijker hant.

Den 18. 19. 20. 21. ende 22. was de wint Zuydelijck met schoon heerlijck weder. Nu konde men sien/ dat wy in Mare Pacifico waren. De afwijckinge van de naelde is alhier een en een half / ende twee graden Noordt-Oosteringhe.

Onse Instructie begeerde/ dat by aldien de tijt ver strecken was / om de Gallioens te Aica aen te treffen / dat wy alsdan van Juan Ferdinando recht toe na het Callao de Lima souden loopen/ om te sien/ oft wy die met het silver aldacr souden kunnen bekomen.

Den 23. heeft de Heer Admirael een ordinantie geraemt/ die de Capiteynen behandigt is/ om in 't slaen met den Vpandt/ hen daer na te reguleren luydende als volght:

„ Gemerckt de goede ordze in alle saken de baer-moeder van goede successen is/ ende dat sonder deselve te onderhouden/ gene ghewenschte uytkomst te verwachten zijn/ 't welck by de Heer Admirael overwogen zijnde/ heeft hooghnoedigh geacht te ordonneren/ ende te stellen dese naeschrevene Articulen/ waer na hem een peder/ den vpant rescontrerende/ sal hebben te reguleren.

„ Eerst wort dese Blote gedeelt in drie Esquadrons/ te weten het Schip Amsterdam Admirael/ by wien gevoeght is/ 't Schip Hollandia. den Arent, met de Griffioen: 't tweede het Schip Delf, Vice-Admirael / dien toe-gevoegt is/ het Schip de Eendracht, de David, ende 't lacht: 't derde het Schip Orangien Schout by nacht/ die toe-gevoegt zijn/ het Schip Mauritius, ende de Hope. Elc sal goede sozge dragen/ dat hy hem in 't seplen verboege beueffens den genen/ daer by hy is geordonneert/ op datmen den vpant so in goede ordze kome te rescontreren/ en malkanderen/ des noot zijnde/ geboeglijck kan seconderen: waer mede nochtans niet verstaen wordt/ dat niemant/ so aen sijn geordonneert Esquadron gebondē sal blyben/ dat niet en soude mogē niemant van de andere Schepen/ ontrent hem in noot zijnde/ te seconderen / daer op een peder wel sal hebben te letten/ alsoo de verdeling van de Esquadrons maer gestelt wort / omme den Vpant met ordze aen te tasten.

„ Elck sal goede sozge dragen/ dat sijn Canon wel vaerdigh zy / ende ter bequamer plaetse ghestelt/ omme 't selve/ als 't noot komt te vereyffchen/ wel te kunnen gebuycken/ wel acht nemende/ dat peder een hem regulere in ghevolghe van de neben-gaende Ordonnantie / die met advijs van de Constapels/ op peder Stuck ober elck Schip in 't bysonder gemaeckt is: sal oock mede datelijck ordze stellen ober de verdelingh van het Canon/ ordonnerende/ op wat Stucken de Constapel/ ende oock elcken Boffchietter in het bysonder sal hebben te passen/ stellende by elck so veel Matroosen/ ende Soldaten/ als tot goubernement van het selve noodig bevinden sal / ghebende peder Boffchietter by specificatie ober/ wat Stucken vooz hem zijn geordonneert/ ende wie hem tot sijn hulpe zijn by ge-voeght/ ten eynde hem een peder ten tijde van rescontre/ op sijn ghebestineerde plaetse weet te verboeghen: Besozgende voozder dat tot elck Stuck ten minsten

sten twintigh/ofte vijf-en-twintigh Cardoesen ghemaectt worden/ de-
welcke op bequame plaetsen in het ruym diep ghenoechly beneden water
moeten geset worden/en in drien verdeelt/op dat men by tijde van 't slaen
om alle perijckelen te editeren/niet in de kruyt-kamer benoodigt worde
te gaen/ lettende datmen by elck stuck na de quantiteyt van de Cardoe-
sen het scherp ten bequaemste daer by legge.

Weder een sal wel verdacht wesen/ dat by elck stuck Canon een balie
water worde gestelt/als oock op den overloop/ende alle andere plaetsen/
daer het noodigh soude mogen wesen/met haer lederen enimers/ofte put-
sen/ende swabbers daer by/om de stucken te koelen/ende den brandt (die
God verhoede) te kunnen lesschen. Voorder ontrent den Brandt komen-
de/sal elck sijn Schip soo van buyten/als binnen wel nat maken/ten epi-
de dat het vyer daer op geen vatten heeft.

Elck hoeft sal besondere sozghen dragen/ dat hy de Soldaten/die niet de
Musquetten sullen geordonneert worden/ ten bequaemste stelle/ daer den
Brandt den meesten afbreuck kan gheschieden/wel acht nemende/dat hy
de selve nergens en stelle/ dan daer sy schoot-vy staen vooreen musquet/
daer elck naer gelegentheyt van sijn Schip sal dienen op te letten. Ghe-
lyck oock elck sal besorgen/dat hy sijn volck ordonnere / die noodig sullen
zijn/ tot het scribielen van de seplen / opgheven van Cardoesen/en andere
ordinare saecken/op dat/ ten tijde als men aen de man komt/ hem elck op
sijn werck weet te verwoegen.

Weder sal acht gheven dat de Timmer-lieden haer ghereetschappe by
der hant hebben/oock de proppen/platen/ende alles anders dat dienstig
is om eenige lecken te stoppen/op dat/ indien eenige Schepen onder wa-
ter werden geschoten/het dadelijck kan gestopt worden/ besorgende dat
men rondtom van binnen in het ruym een mans lenghte over al by kan/
op dat dooz faute van dien/ in geenen noodt komen te vervallen / doende
doozt wel lupsteren naer eenige schooten/die onder water mogen werden
geschoten/op datmen het dadelijck remediere.

Alle Bylen/ende ander Scheeps-ghereetschap maet klac / ende voore
der handt zijn/om in tijde van noodt tot conservatie van onse Schepen/
ende krencking van den Brandt/touw-werck/reeden/ende andere/te mo-
gen af-houwen.

Ghelyck mede voore der handt/ende op haer behoerlijcke plaetse in het
Schip verdeelt sullen worden/ alle hant-gheweeren/van braedt-speten/
piecken/zabels/en andersints / omme het selve/ten tijde als men het van
doen soude hebben/te kunnen gebuycken.

In het slaen en sal niemant vernoghen/ 't zy Matroos ofte Soldaet/
van de plaetse te wijcken daer hy is gheordonneert / het zy onder wat pre-
text dat het soude mogen wesen/op lijf-straffe ; ten waer hem sulcx by de
Commandeerende belast werd / maer by aldien de Musquettiers / 't zy
Kruyt/Loot/ofte anders mogen van doen hebben/sullen sy het hebben te
epsschen/den genen die daer toe sal zijn gheordonneert/dewelcke haer het
noodige sal bestellen.

Alsoo dooz onvoorsichtigh schieten in het slaen / dickwils ons Sche-
pen van ons eyghen meer schade komen te lijden / als den Brandt / sal
sonderlingh daer op dienen ghelet te worden / dat onder 't decksel van

Aprilis.

„ eenig Schip te seconderen/geen schoot geschotē wort/die den byant/en 't
 „ Schip van de onse/datter ontrent is/t' samen soude komē te beschadigen.
 „ In gevalle de Admirael yemant van de Spaensche Schepen quame te
 „ aborderen/sullen de ander Schepen van het Esquadron alle moghelycke
 „ debyz doen/ofte/so veel als gevoeghlyck is/sonder malkanderen te ver-
 „ hinderen/sullen konnen te weghe brenghen/omme ten bequaemsten 't ge-
 „ abordeert Schip aen boort te komen/en den selven alsoo met alle macht
 „ te vernielen/en t' onder te brengen: middelerwyle sullen de andere Sche-
 „ pen alle naerstigheyt aenwenden/ dat den Byant belet worde/eenigh se-
 „ cours te konnen doen den ghenen/die van de onsen aengetast is/en haer/
 „ soo veel doenlyck is/wachten malkanderen aen boort te komen/ op dat-
 „ men niet in confusie kome te verballen.
 „ Ende of 't gebiele (gelijck met Godes hulpe niet en twijffelen/ dat onse
 „ Schepen eenighe der Byanden quamen te overwinnen/ moeter wel acht
 „ genomen worden/ dat hem niemant en vergete/ niet door 't Schip te loo-
 „ pen rupsnypsen/ende te plonderen/ gelijck in sulcke ghelegentheden veel
 „ tyden komt te ghebeuren/maer sullen de Hoofden daer op letten/dat elck
 „ hem vozder aenstelle/omme den Byandt gantsch te dempen/ ende te ver-
 „ nielen/tot datmen byten sorghe volkomen meester is: sal oock elck wel
 „ verdacht zyn/dat die ghene/die Schip/ofte Schepen komt te veroveren/
 „ ende volck daer inne settet/dat hy versien worden van goede Hoofden/die
 „ sorge dzagen/ dat niet van 't ghene in 't Schip soude maghen zyn/ by pe-
 „ mant aengetast worde/maer dat alles blybe in sijn geheel/ende by aldiest
 „ men komt te onderoindē/datter eenige disorde in 't selve ware gepleegt/
 „ sal 't misdyck van niemant/als van den Commandeerende op 't Schip
 „ ge-epscht worden/ die vooz 't gene dien aengaende gheschiet is/ sal moe-
 „ ten instaan/ ende de man zyn/tot dat hy aenwysinghe weet te doen/ wie
 „ sijn orde overtreden heeft: derhalve mach elck acht nemen/dat hy sulcke
 „ orde stelle/datter niet onbehoorlyck van yemant by der hant genomen
 „ wert. Elck sal hem oock wachten met Boots/ofte Schuyten aen de ver-
 „ overde Wyssen te varen/ sonder expresse orde /ende last van de Heer Ad-
 „ mirael.
 „ By aldien sich den Byandt niet t' zee begave / maer op sijn voordeel op
 „ de Reede/onder 't beschut van 't Canon bleve leggen/ sal elck goede acht
 „ geven/dat hy niet tegen deselve en attentere/maer hem houde by sijn Es-
 „ quadron/lettende wat den Admirael (in ghevalle men malkanderen niet
 „ behoorlyck konde spreken) aenbangen sal /omme haer/na gelegentheydt
 „ van saken/op de selve maniere aen te tasten.
 „ Ende alsoo het niet moghelyck is / datter op alles/ watter in sulcke
 „ occasien van slaen kan vooz-ballen/ pertinente orde worde ghestelt / sal
 „ een pegelyck petz voozkomende/ daer in dese instructie geen mentie van
 „ gemackt wort/sich hebben te reguleren/ na dat hy ten meesten dienst van
 „ het Vaderlandt/ende krenckigh van den Byandt/noodigh sal bevinden/
 „ wel lettende / dat hy hem in sulcke vooz-ballen beraetflaghe met den
 „ Admirael/of wel 't hooft van 't Esquadron/indien het doenlyck is.
 „ Wat aengaet de ordonmantie van de Constapels/ daer van mentie ge-
 „ maect die is geraemt als volght:

De heele Kartouwen van 4000 fl .	souden geschoten wer-	
den met	_____	10
De halve Duytsche Kartouwe van ontrendt 4800 fl .		
met	_____	10
De halve Kartouwen van de nieuwe slaggh van 3000 fl .		
met	_____	$4\frac{1}{2}$
De halve France Kartouwen van 3800 fl schietende 18 fl		
pser/ met	_____	8
De pserre Daeckers van 18 fl .	met _____	8
Daeckers van 12 fl pser/ met	_____	$6\frac{1}{2}$

1624

Aprilis.

fl . krypt.

Den 25. de hoogte van 25. graden/de wint Zuydelijck/ als de voorszeden dagen/met goet weder.

Den 3. May, sagen wy de kust van Peru, op de hoogte van 16 en een derde deel graden.

Mayus.

Den 5. heeft de Heer Admirael den Raed beroepen/ en aen de Capiteyns begeert/dat peder sijn volck soude animeren/ ende tot kloeckmoedigheyt vermanen/ overmits sijn indispositie niet toeliet/ om sulckx selver in persoon op de andere Schepen te doen. Oock wert beloost aen den ghenen/ die de Blagghe vanden Spaenschen Admirael soude afhaleu/ 200. Realen van achten: die de Blagghe van den Spaenschen Vice-Admirael soude afhaleu/ 100 Realen van achten: en van de Schout by nacht/ ofte een Daendel van de Soldaten/ 50 Realen.

Sien de Cust van Peru,

Den 6. hadden wy de gantsche dagh stilte: op de middagh de hoogte 13 graden. Om dat wy het Callao de Lima naeckten/ ende soo wy verre van de wal blyvende/niet wel sekerheyt van 't Landt konde bekennen/ heeft men de wal wat naerder gelooopen/om op morgen verkent te raken.

Den 7. waren wy so na de wal/dat men de barningh sien konde. Wy sonden dyp wel-gemande Chaloupen na een hoeck/ welck een Eplant scheemte maecken/om de ghelegentheyt van die te besichtigheu/ maer de Chaloupen weder-komende/wisten geen sekerheyt van het Callao de Lima te verhalen. Op de middagh de hoogte 12. graden/45. minuten.

Den 8. met den dage werden wederom drie wel-gemande Chaloupen na een hoeck gesonden/om te sien/oft aldaer het Callao de Lima was/ alsoo wy vreesden beneden het Callao te raecken. Voor de middagh sagen wy upt der Zee een seyl recht op ons aen komen/daer terstont een Boot/ met een Chaloup van de Schepen nae toe ghesonden is/om het selve te nemen/ maer de drie Chaloupen/ die na de hoeck toe gheroep waren / hadden dit seylker oock in 't gesicht ghekegen/ende daerom haer cours daer nae toe ghestelt/ so dat sy hem de wal af-sneden/ende om de stilte kort na de middag achterhaelden/en by de Heer Admirael brachten. Het was een kleyn open Barcje/ van de Vice-Konyn upt het Callao geschickt/om ons te verspieden/daer in was een Spaensch Capiteyn/genaemt Martijn de la Rea, met noch 4. Spangiaerts/ ende 6. ofte 7. soo Indianen, als Negros die verhaelden/dat des Coninghs Silber-Plote voorszeden Dypdagh/zijnde den 3. deses maents/ upt het Callao naer Pannama verrocken was/sterck zijnde 5. Seplen/2. Oorlog-Schepen/ende 3. Kooop-vaerders/ die extraordinaris rijckelijck gheladen waren/daer was noch in het Callao blyven legghen/ den Spaenschen Admirael/ een Gallioen/ groot vier hondert lasten/voorszien niet veertigh me-

1624. tale stucken/ ende 2. Pataches/ pder van 14. stucken/ met noch wel 40. oft
 50. koopvaerdy-Schepen/ meestendeel sonder Gheschut / die al te samen
 Mayus. dicht aen strandt onder 3. Batterpen geset lagen. Dese Batterpen waren
 van steen op-ghemaect/ ende hadde een Bozstweer van vooren/en ter zij-
 den/daer op lagen 6. ofte 7. metale stucken / en de resterende stucken tot 50.
 in 't ghetal/ die de voorszeden nacht upt Lima ghebracht waren/ hadden de
 Spangiaerts op de strandt gheset / om ons het landen te beletten / alsoo de
 Viceroy ons siende recht op't Callao aenkomen/wel dachte dat ons entre-
 prinse op het Callao soude vallen. Daer lagen in het Callao 4. Compagnien
 Soldaten/peder van 70. ofte 80. koppen / alsoo de twee beste Compagnien
 met de Silber-plate na Panama vertrocken waren/ maer de Spangiaers ver-
 gaderden op't ghebodt vande Vice-Kop/die op gisteren de eerste tijdinghe
 van onse komste verstaen hadde/van alle kanten in het Callao, ende souden
 in korten tijt ettelijcke buyssenden sterck zijn.

Op den about werden vier seplen te loefwaert gesien/die recht op Callao
 scheenen aen te komen/daerom de Heer Admirael de Schout by nacht/met
 drie van de klepne Schepen/ende drie wel-ghemande Chaloupen daer nae
 toe gesonden heeft / die dicht by de wint souden houden/ op dat de Spaen-
 sche Schepen tusschen beyden mochten beset worden. Den 9. met den da-
 gelijck wip dicht om de hoeck van het Eplant de Lima int Callaosten ancker
 gekomen/daer de Schout by nacht met de 3. andere Schepen/sonder eeni-
 ge Schepē gesien te hebben/by gekomen is. De Heer Admirael heeft desen
 morgen den Raet vergadert/ende ordze ghestelt/om op morgen vroegh het
 Callao de Lima met alle ghewelt aen te grijpen / stellende tot hoost van dit
 exploit/overmits sijn swackhepdt/ende sieckte / de Heer Vice-Admirael
 Geen Huygen schapenham, ende tot Sergeant Major sijn Swagher Cornelis
 Jacobsz. Daer wert besloten / dat men boven de vyf vaendels Soldaten/
 noch ander vyf vaendels upt de Matroosen soude maecten/ daer over tot
 Capiteyns gestelt sijn/de Scheeps-Capiteyns Leenert Jacobsz Stelck, Wit-
 te Cornelisz de Wit, Laurens Ianz Querijnen, Jan Ibrantsz en Meyndert Egbertsz.
 ende om datter in de Plote niet Daer-tuygh ghenoegh was/om de Solda-
 ten/en Matroosen gelijckelijck te landen/dat men vooz eerst inde na-nacht
 al de Soldaten soude landen / die een halve Maen van Driesse ruyters tot
 haer defensie op'werpen/ende op strant soo langhe blyben/sonder yet te at-
 tenteeren/tot dat de vijf vaendels Matroosen mede souden ghelandt sijn/
 om alsoo gelijckelijck den aenflagh op het Callao in 't werck te stellen. Wele
 achten dat by ons seer qualijck/en onwijnlijck gedaen is / dat wy de Sil-
 ber-plate/die den 3. upt het Callao geschepden was/niet en verbolgden/ al-
 soo wy die wel licht in Zee souden achterhaelt hebben/ofte ten minsten on-
 der Panama geset hebben vinden leggen/ sonder dat het selve noch soude ge-
 lost sijn: maer die moeten verstaen/dat tot sulcks geen apparentie was/ o-
 vermits de passagie kort is/ en de Spaensche Schepen soo hart in 't vooz-
 seplen souden geweest sijn/als wy int na seplen/ende als wy die schoon ge-
 laden onder Panama aengetrest hadden/ (waer toe geen hope was/ om dat
 sy datelijck bestaen te lossen) so soude daer weynig avantagie vooz ons ge-
 weest sijn/om dat sy aldaer geset liggen tusschen twee Forten/die malkan-
 deren konnen beschieten. Oock was het gantsch ongheraden/dat men sich
 met soodanighe Plote in de bocht van Panama soude begheben/ sonder er-
 varen

waren Piloten te hebben/ om de behemente stroomen die in die bocht val-
len/ende periculeuse dzooghten die aldaer liggghen / waer dooz men lichte-
lyck de Schepen soude komen te verliezen / ghelijck even-wel noch menig-
mael ghebeurt/ende noch meerder swarighepdt heeft men om uyt de bocht
te geraken/overmits de Zuyde windt/die langhs de Cust domineert / ende
de calinten/die men in de maenden Junio/ende Julio onderwoypen is. Dit
zijn de redenen/die ons ghemobzert hebben/de Silver-blote niet te verbol-
gen/ maer veel liever een aenslagh op Callao de Lima te doen/ 't welck wy
meenden dooz het vertreck van de Gallioenen op sijn alderswachste aenge-
troffen te hebben/ende daeromme hoopten lichtelijck te vermeeſteren/ ende
alsoo den staet van den Coningh van Hispanien in Peru op het hooghste te
altereren / en te beproeven / ofte wy niet huyt der Indianen ende Negros, een
deel van de rijke Landen souden kunnen bemachtigen.

Den 10. s morgens booz de dage is de Vice-Admirael met al de Solda-
ten na lant geroept/meende tusschen het Callao de Lima, en de Rivier va Li-
ma te landen/daer ons aengedient was dat men dzoog tot sijn wille soude
kunnen aen lant komen/en de Boots booz de barninge bevyt kunnen leg-
gē/buyten het geschut van 't Callao,maer doen wy ontrent de strant warē/
bevonden wy de barning so groot/dat het niet mogelijk was/dat de Sol-
daten sonder haer Musquetten/ en krypt nat te maken/en de Schuyten te
pericliteren/konden aen lant komen/waeromme de Vice-Admirael met de
Schuyten langhs de strant bleef roepē/om den dag te verwachten/en te siē/
oft pevers beter gelegentheyt waer om te landen/dan alsoo des morgens
nergens eenige bequaemheyt sag/en over al eben sterc barnde/en ondertus-
schen een groote hoop Spanjaerts te dier plaetse gekomen waren/om ons
het lande te belette/so is de Vice-Admirael/na dat hy met de Metale stuc-
kens verschepde reysen op de Spanjaerts vyer gegeven hadde/ met al het
volck weder na boozt gekeert. In het lande dachten wy mede te gebuyt-
ken den goeden dienst van eenige Indianen in het Barkhen op eergisteren
bekomen. Dese toonden haer seer vyerig booz ons/en versekerden ons van
de toe-val der Indianen/ende revolte der Negros, soo wy maer vaste plaet-
sen aen lant kregē. Hier na roepden onse Boots na drie Spaensche scheep-
kens/die in stilte ontrent het Callao dzeven/die sy veroverde/ en in de Bloot
bzachtē/'t volck aen lant meest ontkomen zijnde:'t cene was geladē te Pis-
co, met 2500 Pottijsen wijn/en veel verversinghe/als appelen/dzyppen/etc.
welc ons tot verquickinge van de siekten seer wel te pas quam:het twee-
de quam van Guarmey. en was geladen niet als met bzant-hout/en het der-
de van Porto Guaniaco, en hadde eenige Carwe in/met veel packē van Paus-
selijcke Bullen/en andere dingen van weynig inportantie. De Heer Admi-
rael vout goet / datmen het Facht de Wierhout dicht aen strant soude bou-
cheren/om onder 't sabel van 't selve gheschut / de acustaeude nacht ons
volck te landen:maer de Spanjaerts ons booznemen siende/hebben 2. stuckē
geplant/waer mede sy 't Facht booz in de boeg treften/ so is dese aenslagh
achter gebleven. Den 11. is men besigh geweest de Wyssen te lossen / en de
goederē te verdeelen. Ontrent middernacht zijn de Capiteyns Adriaen Tol,
Pieter Harmen/z Vlobbe, en Meyndert Egbertz. met 12. wel-gemande Boots/
boozsien met Metale Dzaerckens / ende Vyer-wercken / recht nae de
Spaensche Schepen gheroept / die ontrent vyftigh in't ghetal onder het
ghe-

1624.

Mayus.

Stekers
de spaensche
scheepen in
brands

1624.
Aprilis.

gheschut van drie Bateriaen/ende het Spaensche Gallioen/ende twee Pataches geset laghen/ende hebben/terwijl een groot stuck by Noorden het Callao een valschen alarm van ons volck gemaeckt wert/ peder een Spaens Schip aen boort ghelept/daer sy terstont met vper-wercken den brandt in kregghen/van daer roeyden sy weder aen een ander Schip/daer sy mede den brandt in kregen/en so weder aen een ander/tot dat alle haer vper-wercken verbesicht waren:Ondertusschen hadde den vyant alle sijn geschut na onse Boots gewent/ende begost vreesfelyck te schieten/so uyt de Bateriaen/als oock uyt het Gallioen/ende Pataches/de onse wederom vper gebende met de Metale draerckens ende steenstukken/ende haer meest bedeckt houdende onder de Spaensche,om van 't Spaensche Canon ten deel bevyjt te wesen/ende oock van de Musquetten/alsoo de gantsche strant met Musquetiers beset was/die ghestadelyck op onse Boots vper gaven. De Boots haer aenflach volbracht hebbende/zijn nae de Schepen gekeert/hebbende in den brandt gesteken/gelyck men berekenen conde/tusschen de 30. ende 40. van des vper Schepen/waer onder vele groote waren/ende eenige met geschut voorszien/maer de Spangiaerts hebben na het vertreck van de onsen/met hulpe van de slaven/ende Indianen, noch in eenige Schepen den brandt gelescht. Wy hebben in dese tocht 7. dooden gehad/ende 14. oft 15. gequetsten/meest van 't Schip van de Vice-Admirael/om dat sijn volck een vande Pataches meende aē boort te leggē/t welc haer misluckte. In dit exploit op de spaensche Schepē/t welc met een groote couragie uytgevoert wert/heeft ons al te samē voorszichtigheyt ontbroken:want by aldien wy vper mede genomen hadden/souden met klepne moeyte/te weten met afhacken van haer touwen/en sonder merckelyck perijckel/alle die Schepen in onse handen gekregen hebbē/om dat de Lant-wint die na ons toevoerde. Den 9. den daghe quamen 9. Spaensche Schepen al brandende van de wal dryven/om welke te ontwijken wy ons Anckers lichten/ende nader het Eplandt liepen.

Den 12. heeft de Boot van de Eendracht een Spaensch Scheepken met wijnen bekomen/t welck hy dicht van strant/onder 't geschut van de Bateriaen van daen haelde.

Den 13. is Capiteyn Engelbert Schutte, met sijn Compagnie op 't Eplandt de Lima gaen leggen/daer wy een Reduyt gemaeckt hebben/tot bewaringe van onse groote Chaloupen/die tot noch toe in het ruym hadden ghelegghen/ende wy nu van sin waren op te setten. Van daegh is by de Heer Admirael/en den Raet beraet slacght/wat men best met de Blote by der handt soude nemen/na dien onsen aenflag op Callao de Lima misluckt was. Onse instructie begeerde/dat wy eenige tyt in het Callao souden blyben houden/om te sien/oft wy dooz ons verblyben aldaer met het beletten van de commercie/en het nemen van alle gaende ende komende Schepen/eenige veranderinge konden te wege brengen. Want sijn Excell. dooz eenige/die lange in Peru verkeert hadde/aengedient was/dat de Jodianen, en insonderheyt de Negros, die in Lima met vele dupsenden zijn/niet en souden onder-laten/als sy hulpe sagen/tegen haer Meesters op te staen/ende ons daer mede occasie gebē/om Lima, ofte het Callao te bemachtigen. Maer de Vice-Roy/gelyck wy namaels verstonden/hadde hier in voorszien/latende gestadig twee Compagnie spangiaerts binnē Lima, om op der Negros doen achtting te gebē.

Oock

Oock wiert toeghelaten/ dat de Negros messen by haer hadden/ende daer- 1624
 en-boven hadde de Vice-Roy een Vaendel gegagieerde Negros, waer ober
 een Negro als Capiteyn commandeerde/die op alles goede toeficht gaven/ Mayus.
 ende alle der slaven aenflagen omstieten. Wat de Indianen aengaet / die
 wiert wel toegelaten messen te hebben/maer werde nieuwerx toegebruyct
 als om wercken te maken. Also dan om het Callao beset te houden/ de ghe-
 heele Blote niet gerequireert wort / soo wiert besloten/ dat Cornelis Jacobsz
 met 4. Schiepen om de Zuyd soude gaen/ om te sien / oft aldaer ten dienste
 van 't lant/ende afzueck van de Vyandt / petx goetx te verrichten was.
 By so verre wy alle de gelegentheden in Peru soodanig gebonden hadden/
 als wy in Hollant geïnformeert waren/dat deselve souden zijn/ soo souden
 wy met de Blote van Lima na Arika gheloopen hebben / om het selve te be-
 machtigen/en so met hulpe van de Indianen/te sien na Potofi te geraecken/
 't welck wy meenden van wapenen onvoorzien te vinden/en overmidtx de
 groote rijkdom / suffisant om de kosten van onse uptredinghe te betalen;
 maer wy verstondē recht contrarie upt onse gevangens/ dat Arika wel ge-
 sterckt/en voorszien was/en dat te Potofi verre alleen over de 20000 Span-
 giaerts waren/(behalven de Indianen en Negros.) al t'samē van geweer wel
 voorszien. Sy hadden vooz desen weynig wapenen te Potofi gehad/maer dit
 Jaer was tusschen de Callilianen en Bilcainen een groote twist ontstaen / om
 het vergebē van de Officien/so dat sy malkanderen vpartlyck met de wa-
 penen aengetast hadden/en was de sake noch niet geheel geslist. Altyt wy
 bonden de saeck so gelegen/dat vooz ons op sulcke groote aenflaghen niet
 te doen was.

Den 14. hebben wy noch een Scheepken met Spaensche Wijnen beka-
 men. Op den avont is Cornelis Jacobsz. als Commandeur / met 4. Schepen/
 de Eendracht, de David, de Griffioen, en de Windt-hont, upt het Callao t'zepl ge-
 gaen/die sijn cours om de Zuydt stelde/ om la Nasco, Pilco, oft andere plaet-
 sen/by Zuyden Lima gelegen/ te bemachtigen.

Den 20. heeft men 2. van de ghenomen Spaensche Wyssen met Velders
 toe-gerust/die van dicke plancken seer hecht gemaecht werden/en so dicht
 gedreven/datter geen water konde in komen / ende rontom met steenen be-
 stout ses voeten dicke/daer in Sas-kruyt soude geleyt worden/om aen het
 Spaensche Gallioen gebzacht te worden/ende door de slaghe van het selve/
 het Gallioen met al datter ontrent was/in de Lucht te doen springen. De-
 sen nacht sijn twee Griecken upt des Vice-Admiraels Schip/met eē kleyn
 Schuytken na Lant by de Spangiaerts geroeyt.

Den 22. hebben wy eē Spaens Schip verobert/dat van Guyaquil quam/
 met hout geladē/op hebbende ontrent 30 personē/so Spangiaerts als Negros.

Den 23. is de Schout by nacht met 2. Schepen/ Mauritius en de Hope, en 2. Sche-
 de 2. Compagnien Soldaten van de Capiteyn Schur, ende Brederode t'zepl pen gact
 gegaen/om de Stadt Guayaquil, ende een nieuw Gallioen van den Coning/ na Guaya-
 dat aldaer ghebouwt werdt/ te ruineren. De inneminghe van Guayaquil quil.
 wierdt ons vooz de ghevanghen spanjaerden, die haer selven tot leydts-
 luyden presenteerden/vooz seer licht aenghedient/ende om de groote buyt/
 die wy daer verhoopten / noch lichter van ons aenghenomen / maer de
 saeck was soo klac niet als wy wel dachten. In plaetx van de Sol-
 daten die vertroocken / sijn veertigh Matroosen tot bewaringhe vande
 Chalou

1623. Chaloupen op het Eplandt de Lima in de Reduyte gelepdt.

Mayus. Den 24. is een Bos-schieter op 't Schip Hollandia, die voorszghenomen hadde by den Vpant over te loopen/aen 't Eplant de Lima opgehangen.

Den 27. 's nachts is een van de Bzandt-scheepkens / 't welck met een Kelder toe-gerust was/daer in twee dupsent pont krupdt gelept / en boven met vper-ballen/granaden/ende bzandende materie belepdt was/naer het Gallioen gezept/om het selve aen boort te leggen ende te ruineren. Op dit Scheepken waren vijf personen die haer dienst / om dit werck te volvoeren/ gewilligh presenteerden/ waer onder als Hoofst was willem Commers, Commijs op 't Schip den Arent. Sy seplden soo nae het Gallioen/dat men met een musquet-schoot wel konde toerepken/sonder datter van de Spangiaerts alarm gemaeckt wert/ende dachten vooz eerst de bzandt in de vperballen/ende de bzandende materie te steken/die boven op het Schip lag/op dat/terwyle de spangiaerts doende mochte zyn/om den bzant te lesschen/het vper aen het krupt mochte komen;maer so het rif/daer achter het Gallioen geset lagh/so verre upt-streckte/dat het bzandt-Scheepken het Gallioen niet bezeplen konde/is het weder by de Blote gekomen.

Junius.

De Heer
Admirael
sterft.

Den 2. Junius, 's morgens is de Heer Admirael laques l'Heremite, van sijn langhdurige sieckte in het Callao de Lima overleden. Hy was sint ons verreck van sierra Leona noyt gesont geweest/maer altyt van verschevde siecten aengetast/die hem soo matteerden/dat hy de laetste vier/oft vijf maenden alle kracht van sijn leden quyt was. De Heer Vice-Admirael vondt goet/dat de Blagge op 't Schip Amsterdam soude blyben waepen/op dat de Vpant van de doot van de Heer Admirael geen kennisse soude krijgen. Desen dag is een Spaensch Scheepken in de Blote gebzacht/'t welck ontrent 18 Lasten Carwe in hadde.

Den 3. is het lichaem van de Heer Admirael op het Eplandt de Lima, heerlijck begraven: Het Lijck wiert gedragen van de Capiteyns/gheacompagneert van de Heer Vice-Admirael / ende alle de Officieren van de Blote. Vooz het Lijck gingen drie Vaendels Matrosen/(alsoo alle de Soldaten weg gesonde waren)die peder haer musquet 5. mael losten/ en schoot het Schip Amsterdam negen schoten/'t Schip Delf seven/ Orangien vijf/ende voort alle de ander Schepen verbolgens peder drie schooten. Wy hadden op de veroverde Spaensche Schepē vele Blaggen laten waepen/op dat den vpant soude dencken/dat dit schieten tot een Triumphe van de veroverde Pzissen/ende niet om de doot van den Admirael geschiede. De Vice-Admirael vont goet sijn Authozisatie tot Admirael een tijt langh op te houden/wachtende nae de komste van de Schout by nacht/ende de wegh-ghesonden Schepen.

Den 6. na de middagh is het Schip Orangien onder zepl gegaen/ en heeft dicht by de punt van het Callao gheset/om langhs de Strant met sijn stuccken te flanqueren/op dat het bzand-Scheepken ondertusschen met minder verijckel/onder de bescherminge van het selve geschut/het Spaensch Gallioen mochte aen boort klampen. Het bzand-Scheepken daer Willem Commers, Kkoopman op 't Schip den Arent, met noch vier andere kloecke maets op was/ stelde sijn cours dicht by het rif langhs/ om te beter het Gallioen te bezeplen: maer so sy al binnen een Musquet schoot van 't Gallioen waren/ende ghereed om het selve aen boort te leggen / is het aen de gront gezept/

zeylt / dooz dien het Gallioen in een Com geset lagh / 't welck wy niet en wisten. De Spangiaerts wonden alle haer geschut nae het brand-Scheepken / ende schoten daer divers dooz heen / tot verschepde reysen / gelijk oock de Musquettiers / die aen Landt stonden / niet en deden als continuelyck op het selve te schieten / waeronne die ghene die daer inne waren / siende gheen middel om het van de gront te kringhen / de bzant in het Opperwerck staecten / als oock in de piype die nae het krupt ginch / ende salveerden haer met haer vieren in een Schuytken / de vyfde het hooft afgheschoten zijnde. Het Schuytken is daer na al brandende van selfs van de gront geraecht / ende dreef na de wal toe / sonder dat het krupt ontstecken werde / vooz op den about / doen het krupt nat geworden zijnde / niet als een klepne slach gaf.

1624.

Junius.

Aenflagh
op het
spaensche
Gallioen
in Auckt.

Den 8. worde een aertbevinge op het Eylant de Lima gevoelt.

Den 13. heeft de Heer Vice-Admirael op 't instantelijck aenhouden van eenighe gevangen Spangiaerts, geconsenteert dat sy een briez aen de Vice-Roy om haer verlossinge mochten schryven / want sy dachten dat de Vice-Roy seer veel vooz haer doen soude / 't zy met de twee overgheloopen Grieken aen ons te restitueren / ofte op andere wyse haer te rantsoeneren. Den briez is aen een Assistent gelanght / die met een vree-vlagge in een kleyn Schuytjen na de punt van het Callao geroept is / ende so de Spangiaerts een witte vlagge daer tegen op-staken / heeft hy de Spaensche Chaloupen / die op hem uyt-quamen / in-ghewacht / die hem met het Schuytken terstont in het Callao brachten. Den Assistent seyde wel gheen ander last te hebben / als om de briez over te leveren / maer de Spanjaerts en achten 't selve niet / ende de Vice-Roy gaf stract ordze / dat men ons volck de handen soude binden / ende de oogen verblinden / ende soo inde Chaloupen bewaren. Op den avondt heeft de Generael van de Zuydt-Zee den briez van den Assistent ontfangen / ende heeft ons volck de handen doen los maken / die man vooz man met groote beloften vande Spangiaerts aengesocht werde / om by haer in het Callao te blijven / ende so niemant by haer blijven wilde / heeft hy den Assistent met het volck weder na de Admirael gesonde / met dit antwoort : Dat de Vice-Roy vooz ons niet als krupt en loot ten besten hadde / en dat hy niet van sinne was met ons in eenige handelinge te treden / tot verlossinge der gevangen Spangiaerts, ende dat den eersten / die met een vree-vlagge vande Heer Admirael na het Callao soude afgeveerdigt worden / met de vree-vlagge soude laten op-hangen.

Den 14. is op het antwoort van de Vice-Roy by de Heer Vice-Admirael / ende den Raet geresolveert / naer dien de soberheyt van victualie / ende de schaersigheyt van water / daer mede onse Plote versien was / niet toeliet soo vele Spangiaerts sonder hope van profijt in gedurige ghevanghenisse te houden / ende oock ongeraden was / om verschepden oorzaken de gevangē spangiaerts by te geven / dat men de Schepen daer van soude ontlasten / ende alle de gevangē spangiaerts, uytgenomen 3. oude lieden / van kant helpē.

Den 15. 's morgens zijn in 't ghesichte van die van 't Landt / 21. gevangen spangiaerts op 't Schip Amsterdam aen de Focke-rhee opghelangen. Die andere gevanghens werden met een kleyn bootgen naer het Callao geschickt / om de Vice-Roy de tyding te brenge / hoe dat wy dooz syn trots en Barbaris antwoort / also hy selver alle quartier af-geflagen hadde / tot

Callao de
Lima.

de excz

1624
 Junius

de executie der gebangen Spangiaerts gedzongen/ende genoot/aecht waren. Op den avont is Cornelis Jacobsen, die om de Zuyd gesonden was/met vier Schepen in het Callao weder by de Plote ghekomen/ rappozterende aen de Heer Vice-Admirael/dat hy van den 14. May, boozleden/tot het eynde van de selve maent gestadigh syn beste ghedaen hadde / om de Zuyt te winnen/meende met de eerste slaggh-boegh/als de wint wat Zuydelijcker soude loopen/nade wal te wenden/om niet beneden te vervallen/ en ter gedestineerder plaetse het lant aen te doen/maer also de wint hoe langhs hoe meer Oostelijckte/ dat sy seer qualijck tot wenden heeft kunnen komen/ en eerst den 10 deses maents 4. mijlen beneden Pisco is komen te vervallen/ hoe-wel hy al op de hooghte van 18 en een half graden geweest was/ dat hy van daer met een slach-boegh by de wal opraeckte/tot booz Pisco, daer hy den 11 ten ancker gecome is/en dat hy den 12 met alle het volc/en 2 Metale Ozaerckens lande/ ende ter stont binnen een Musquet schoot van de selve Stadt marcheerde/daer hy doen bevont/dat des pangaerts de Stadt Pisco met een steene muur van 15 voeten hoog/omringht hadden/buyten welke muur sy noch een bozstwering hadden/waer achter haer Soldaten in defensie stonden/ende dat alle de slanguen behoelijck op den ander responceerden/ende also op een so wel gefortificeerde plaetse/die met goet Guarnisoen beset ongeraden was/met soo wepnigh volck yet te attenteren/datter met eenstemmigh goet-viinden van alle de Officieren besloten wert/dat men met de minste schade nae boozdt soude sien te retireren/waeromme noch by daghe een halve Maen tot haer defensie aen strant op wierpen/daer sy/nae eenige schermitzinge met den Wyant gehouden/op den avont in-tracken/ende dat sy de naeste nacht al te samen embarqueerden/en na boozt vertracken/so dat sy den 13 van Pisco schepde/en desen avont in het Callao arriveerden Wy hebben in dese quade rescontre gehad 5 dooden/en 15. oft 16. gequetsten/ende daer zijn wel 13. Mannen by den Wyant overgelopen. Den wyant/soo veel men sien konde/was wel 2. duysent sterck/wel van gheweer boozsien/ waer onder ontrent 200. Ruyters waren/ met schild/ende lance/die haer buyten de Stadt hielden/ om de onsen van achter aen te vallen/daer van eenige tot verschepde reysen geschooten werden/maer wat schade de Wyant dooz het schieten van de Metale stucckens ontfangen heeft/konde ons volck niet weten.

Den 18. van daegh heeft men dooz ghebreck van water/ aen yeder mans mutskens water daeghs beginnen upt te deelen.

Den 22. is eenen Bos-schieter/die by den Wyant meende over te loopen in appzehsie gestelt: die geexamineert zijnde/bekende dat hy al overlange met de twee over-ghelopen Griecken over ghekomen was/ om de Heer Vice-Admirael gebangen in het Callao te brengen/waer toe sy goede gelegentheit hadden/ om dies wille de Heer Vice-Admirael somwyle met een kleyn Schuytken/ met 4. man upt visschen voer/daer sy met haer 3. als de best betrouwtste onder waren/ende so de 2 Griecken met het selve Schuytken te boozen/ terwyle hy niet Scheep was/ dooz-ghegaen waren/dachte hy haer met hulpe van eenige Swarten van daegh te volgen.

Den 25 is de boozs. Bos-schieter/in presentie van meest alle het volck op het Eplandt de Lima aen een galge ghehanghen Wy hadden dese mael op't Eplandt de Lima twee Smitzen/ daer wy affuyten/ en ander ghereetschap

chap met alle naerstigheyt vaerdig maeckten/ want de Heer Vice-Admi-
aels meeninge was (alsoo hy van de gelegentheyt van Chili dooz een ghe-
vozen Chilees, en diverse andere gebangens gheinformeert was) om met
de Blote daer na toe te gaen/ soo haest wy van water souden versorgt zyn/
ende te sien/ ofte wy met de assistentie van de Chilese pet goets teghen den
Spangiaert souden kunnen verrichten/waer toe ons groote hope van de Chi-
lees, en andere Indianen gegeven weat/en omdat wy wel wistē/ dat het ver-
wachten vande Gallioens uyt de Manillas vooz/en ontrent Acapulco wepnig
te bedupden soude hebben/so achten wy/dat het beter geradē was/dat wy
in die tijt een tocht na Chili dedē/en so van daer verberst/en van vides ver-
sorgt wesende/volgēs 't begeerē vā onse instructie/na de Manillas overstakē.
't Geen wy van de gelegentheyt van Chili verstaen hebben/ is als volgt.

De Chilese haerden dit jaer noch dappere/en harde Oorloghe teghen de
Spangiaerts, en hadden in 't lest van het voozleden jaer noch een troupe span-
giaerts van meer als 50. man/die op hasart uytgegaen was/so beset/en om-
ringelt/datter niet een effapeerde. De plaetsen in 't jaer 1599. by haer op
den spangiaert gewonnen/waer onder de vooznaemste is Baldivia, blyvē noch
in haer gewelt/ende en derben de Spangiaerden niet bestaen deselve weder te
incorpereren/niet tegenstaende de spraeck nu ter tijt in Peru gingh /datter
last van den Koningh was ghekomen /dat men Baldivia ten aensien van de
goede port/weder soude sien te besettē. Dit Baldivia is nu ter tijt onbewoont
lept op de Zuyder-bzeete van 40. graden/ en heeft een uytnemende haven/
sonder sanden/oft ondiepten. De Spangiaerts dooz middel van de musquet-
ten obertreffen wel de Chilese, als sy te voet vechten / maer als de Chilese
te paerde zyn/ (gelijck sy ghewent zyn met groote Esquadrons van drie en
vier dupsent Paerden somwijlen de spangiaert aen te tasten) so zyn sy verre
haer meester/want een spaensche Kuyter en sal gheen Chilees te paerde der-
ben verwachten. De Chilese hebben vooz een gewoonte alle de vyuchten/
en het gewas der Spangiaerden geheel te verwoesten/ ende daer nae de For-
ten rondt somme soo te besetten/datter niet kan inghebracht worden/waer
dooz de spangiaerts, die daer in leggen/in groote hongers-noot geraken/ en
moeten aldan met de uytterste miserie soo langhe afwachten / tot dat de
Gouverneur van Chili met alle zyn macht van Conception komt/om haer te
ontsetten.

De Spangiaerts senden noch ordinaris 3. oft 4. Vaendelen Soldaten
jaerlijcks van Lima nae Chili: dit is volck / die meest in Peru om haer deli-
ten gebangen sitten/en aldan te Lima te samen gebracht worden. Maer
also dese niet genoeg waren om de Chilese volkomen resistentie te doen/soo
hadde den Koningh van Hispanien dese naest-voozgaende jaren een goede
partij Soldaten dooz Buenos Aires te lande daer na toe geschickt. De armoe-
de/en miserie der Spangiaerts in Chili was dit jaer soo groot geweest/datter
een muysterje ontstaen was/so dat sy haer Officieren van haer jaegden/ en
qualijck tracteerden/ende konden nauelijck na groote moeyte weder tot ge-
hoozlaemheyt gebracht worden. De oorsaeck waerom de Koning van His-
panien Chili, daer van hy geen profijt en treckt/ niet en quiteert/ is dese: dat
hy vzeest dat het de Chilese daer by niet en souden laten blyven/maer vooz-
der gaen/en Peru aentasten. Ooc moet hy Indianē hebben uyt de Zuyder-
quartieren van Peru, en het Noordelijckste van Chili, tot het bearbepdē van

1624. **Janius.** Sijn Mynen in Potosi, overmits dese bequaem zyn/ om so swaren arbept beneden in't diepste vande Mynen te dragen/ ende de ander Indianen, by Hoort van Chili, als oock vande abundantie van't gout/ dat aldaer valt/ yet weete te verhalen/ is onnoodigh/ overmits alle Schryvers van die Landen daer van genoegsaem onderricht geben.

Den 26. op dese tyt regeerde de scheurbuyp seer geweldig in onse Blote. De vier Schepen/ die om de Zuyd geweest waren / hadden so veel siecken op/ dat eenighe van haer niet machtich waeren haer eyghen Boot te mansteken / ende alsoo geenige apparentie ter werelt was/ om groente/ ofte remedie tegen het scheurbuyp in het Callao te bekomen/ en wy genoodtsaecht waren in het Callao te blijven / om de Schepen Mauritius, ende de Hope te wachten / die anders in der spangiaerden handen souden konnen te verbalen/ so souden de saken van onse Blote in seer sobere staet/ en souden binnen korten tyt groot volck hebben komen te verliesen / ten ware het Godt geheest hadde/ dat een Switser, met het scheurbuyp gequelt/ op de hoogste berg van het Eylant Lima gegaen hadde/ daer niemant eenige groente vermoede/ alwaer hy sekere groente gevondē heeft/ die hy kennende/ gegeten heeft/ ende groote baet by bevonden. De Heer Vice-Admirael de kracht van dit kruyt verstaen hebbende/ en dat het in abundantie te bekomen was/ heeft geordneert / dat alle de Schepen haer meeste volck's morgens vroegh naer Landt souden senden/ om soo veel groente te halen / als het gheheele Schepens-volck souden kunnen eten/ waer toe de Maets Olpe/ ende Azijn gegeven wert; en om dat door dese groente/ die so wel tot zakaet/ als warmoes gebuycht wiert/ ons volck in korten tyt al't samen op de beenen gerackten/ en verwerscht werden/ continueerden wy alle dagen die te halen/ so lange de Blote in het Callao de Lima heeft geset gelegen.

Den 28. verbzanden wy eenighe Pysen / die onbequaem waren / om by de Blote te houden. De spangiaeris quamen somwijlen met eenighe Chaloupen / die sware stucken op hadden / ontent onse Schepen / ende scheten om masten / ofte stenghen te beschadighen / dan sy verriehten weynich.

Julius,

Den 1. Julius heeft de Heer Vice-Admirael op't Eylant de Lima na versch water laten graben/ maer om de steenachtige grondt / heeft men niet diep genoegh konnen komen/ so datter niet wercken is uytgeschepden.

Dit Eylant de Lima wesende in sijn ombang ontrent 3 mijlen/ is gantsch steenigh/ en rutfigh: heeft niet als de groente / daer van geseyt is/ op het hoogste van het gebergte. Men vint oock op het Zuydt-endt van dit Eylant vele begraefnissen der Indianen, die seer out schijnen.

Den 18. zyn twee Spangiaeris op vies-bossen aen't Schip Orangien komē dzyven/ die uyt het Callao quamen over gelooopen/ de eene was Overste van de Peruse Comediantē/ ende de ander was een slecht Soldaet. Sy verhaelden aen de Heer Vice-Admirael/ dat de twee Schepen / Mauritius, ende de Hope, onder't Eylant Puna vier Schepē verobert/ ende de Stad Guayaquil, met het nieu Galien van den Koningh gantsch verbzandt hadden. Sy verklaerden/ dat het Callao de Lima rontomme getrencheet / ende gestercht was / ende met tachtentigh metale stucken voorzien / behalven de veertigh/

tigh/die op het Spaensch Galioen lagen / ende dat het beset was niet veer- 1624.
 tig Compagnien voetvolck/ende seshien Danen Ruyters. De Vice-Kop
 hadde oock volck aen de naeste water-plaetsen gesonden / om die te sere- Julius.
 ken/ende tegen onse komste te verskeren/ op dat wy niemmerg water sou-
 den bekomen. Sy sepden de oorzaeck van haer overloopē te wesen/ om dies-
 wille de Generael vande Spaenche Cavallerie in het Callao ettelycke dage
 verleden/ van haer/ om de questie van een hoere/doot ghesteken was/ende
 wiste niet veel anders te seggen / dooz dien sy op't laetste hadden verbor-
 gen gheweest/ meer denckende op de conservatie / ende behoudenisse van
 haer leven/als om yetwes aen ons te rappozteren.

Den 22. quamen de spangiaerts, met tyien wel-ghemande Chaloupen na
 't Schip de Eendracht, ende schoten twee van syn hoof-touwen in stucken.
 't Schip de Eendracht schoot mede wel 30. schoten na den Dyants Chalou-
 pen/maer dooz dien het Schip te seer slingerde / konde hy haer niet na be-
 hooren treffen.

Den 23. is/om het water te versparē/op dat wy dooz de komste der twee
 Scheepen Mauritius, ende de Hope niet genaotsaecht souden wesen upt Cal-
 lao te vertrecken/gheozdonneert/ datmen geen pot-spijse inde Blote soude
 schaffen/maer vlesch/speck / ende stock-bijsch / waer toe men soude water
 gebzupcken konde.

De 24. schootē de spangiaerts naer het Schip de David meer als 100. schoo-
 ten/sonder ymant te quetsen: het warē hoegels van 6/7. ende 8. pont pser.

De Heer Vice-Admirael het ooge (gelijck geseyt is) op Chili hebbende/
 hadde ordze gegeven/datmen het Bos-kruyt soo veel soude sparen/als ee-
 nigsin doenlijck was/ en toesien dat men gheen vergeeffse schooten dede.
 Hier op quamen de spangiaerts te stouter upt/en somwylen so na/dat sy def-
 tig begroet wierden/en weder te rug moesten.

Den 25. heeft de Heer Vice-Admirael in een Vallepe op 't Eplandt de
 Lima een musquet-schoot van strant twee diepe putten laten graven/om te
 besoecken/oft wy versich water konden bekomen / daer met groote naer-
 stigheyt aengewacht is.

Den 29. quamen vyfthien Spaenche Chaloupen na de Schepen de David,
 ende Griffioen, om die niet schieten te beschadigen/ maer so die Schepen ee-
 nige sware stucken vande andere Schepen verwisselt hadden/ waer mede
 sy den Dyant in het aenkomen groeten / soo zijn de Spaenche Chalouwen/
 maer een schoot schietende/te rugge na het Callao gekeert.

Den 29. met den dage/ waren de Spangiaerts met 13. wel-gemande Cha-
 loupen dicht onder 't Schip de Eendracht, ende om dat het Jacht de Wint-
 hoot, 't welck slechtelijck van Geschut boozsien was/met een touw aen de
 Eendracht vast lag/daer de Spangiaerts onder hielden/ konde de Eendracht
 syn Geschut op haer niet ghebzupcken / sonder dooz het Jacht te schieten/
 't welck ongeraden was/soo dat de Spanjaerts weynigh schade leden/ en
 wel 30. schoten deden met hoegels van 16 ende 18 pont pserg / die meest
 tresten/al eer de Eendracht gereddet was / ende met syn Geschut haer kon-
 de toe-reycken/ende het scheen/of sy het Jacht de Winthondt souden ghea-
 bozdeert hebben. Mae dat de Spangiaerts wel hondert twintig/ende wy
 daer tegen ontrent 70. schoten gheschoten hadden / zijn de Spanjaerts na
 het Callao geretireert. In dit gevecht is niemant als de Constapel van de

1624. Eendracht, gequetst/die sijn rechter arm afgeschooten is.

August,

Den 5. Augustus is de Heer Vice-Admirael Geen Huygen schapenham volgens den inhoud van de missive van sijn Excell. tot Admirael van de Blote geauthoziseert / die van daeg het volck den eet van getrouwighept op het Schip Delf heeft af-genomen/daer alle het volc van de naeste Schepen gekomen was. Tot Vice-Admirael van de Blote/is gheauthoziseert Jan Willemisz Verschoor Schout by nacht / en in des selven plaetse tot Schout by nacht Cornelis Jacobs Raet van den Admirael. Op de middag is den Admirael met alle de Boots/ ende Chaloupen na het Schip Orangien ghevaren/ daer het volck van de resterende Schepen ghekomen was/om den nieuwen Admirael te sweeren / waeromme de spangiaerts met 15. so Chaloupen/ als Fregatten/mede upt guamen/ende roepden nae onse Jacht/ als/ oft sy het wilden abozderen/maer soo de Heer Admirael de Chaloupen datelijck liet mannen/om den Vyant aen te vallen/by aldien die yet op het Jacht atterteerde/zijn de Spangiaerts ontrent 40. schoten gheschooten hebbende/weder na het Callao ghekeert. Kort hier aen is den nieuwen Vice-Admirael Jan Willemisz Verschoor, met de twee Schepen / Mauritius ende de Hope, met noch een Pijls in het Callao de Lima ghearribeert / die het succes van sijn gantsche reyse aen de Heer Admirael rapporteerde/als dat sy in haer aankomste drie Schepen op de Reede van 't Eylant Puna verovert hadden/waer van sy de 2. verbzandt hadden/en het 3. mede brachten: dat sy van de Rivier op na Guayaquil ghevaren waren/'t welck sy van den vyant dapper gesterckt/en met een groot Guarnisoen beset vonden:dat sy evenwel tegender Spangiaerts Bateriaen gelandet waren / en met verlies van 35 mannen/die meest in 't aankomen in de Chaloupen geschoten werden/de Stad Guayaquil ingenomen hadden/en also sy nae de veroveringe gheen 200 mannen sterck zynde/niet suffisant waren de Stadt tegen so groot geweld van den Vyant te behouden/nochte oock eenige bequaemhept van Chaloupen hadden/om den vyant te berghen/dat sy de Stadt Guayaquil, wesende de Haven van Quiro, vol zynde van alderhande koopmanschap / met oock het nieuw Gallioen van den Coning/tot de gronde verbzant hadden/en haer met het naeste getijde na de Schepen geretireert:datter in dese inneminge ontrent 100 Spangiaerden doot gebleven zyn/behalven noch 17 gevangens/die al te samen/om dat de vyant met valsche kogels geschoten hadde/op de Reede van Puna over boort geworpen zyn. Dat sy daer na haer Schepen schoon gemaect/ ende haer volck op het Eylant Puna verberscht hebbende/ onder sepl gegaen zyn/nemende haer cours dicht by de wint om de Zuyt/soo langhe/ tot dat sy haer op de hooghte van 25 en een derdendeel graden by Zuyden de Linie/ontrent drie hondert en vijftigh mijlen van landt bebonden/doen sy veranderingh van windt bekomende/eerst na de wal ghewent hebben/meenende ontrent Arika te verballen / ende onder wegghen noch eenighe verbersch-plaetse met ghewelt aen te doen / maer dat sy de wint sooscherp kregen/dat sy het vaste Landt van Peru niet hoogher als op de 13. graden hadden konnen aendoen/'t welck op gisteren was/ende dat sy haer cours vervolgende/desen dagh in het Callao de Lima ten anker ghekomen zyn. De Vice-Admirael Verschoor, en voort alle anderen/gaven de eere van dese Victorie aen Capiteyn Engelbert Schutte, wat hy die gene was/die doosijn destige aenspraeck/doe op de eerste chargie peder de moet liet sinckē/het hert/

Hert/en couragie dede wederom komen/ende daer na dooz sijn voorszichtig/
 en mannelijck belept/den spangiaert, niet tegenstaende wel drie-mael ster-
 ker/soo aentaste/dat de Victorie aen onse zijde bleef; anders soude appa-
 rentelijck ons volck niet alleen het wederkomen zijn benomen / maer sou-
 den oock de Schepen Mauritius, en de Hope perijckel geloopen hebben / van
 in't gewelt der spangiaerts te komen. De Heer Admirael heeft sijn residen-
 tie blijven houden op 't Schip Delf, welck Schip de vlagge aen de groote
 stenge geboert heeft/'t Schip Amsterdam heeft de vlagge vande vooz-sten-
 gel laten wapen/ende 't Schip Orangie vande Besaens-roede/als voozen.
 Den 6. is van wegen de authozisatie vande Heer Admirael dobbel rant-
 soen van wijn/en kost aen de maets upt gedeelt.

Den 7. zijn alle de Capiteyné/Lieutenants/ Vaendzagers/ Conynpsé/en
 Opper-stierlieden vande Blote/by de Heer Admirael ter maeltijt geweest.

Den 8. heeft de Heer Admirael het volck vande 2. ghekomen Schepen
 Mauritius, ende de Hope, den eet van getrouwigheyt afgenomen.

Den 12. vertoonden haer de spangiaerts met 20. soo Chaloupen/als Fre-
 gatten in het Callao.

Den 13. hebben wy de hutten op 't Eplant de Lima afgebzoken/ ende alle
 preparatie gemaeckt/om op morgen vzoeg t' sepl te gaen.

Den 14. met den daghe zijn wy met 14. seplen/ daer vande drie by ons
 verobert/ende om by de Blote te blyven/toegerust waren/uyt het Callao de
 Lima veretrocken. Wy stelden ons cours na de Piscadores, ende liepen daer
 tusschen dooz/ latende een kleyn klipken aen back-voort leggen/ende staké
 doen dicht by de windt na de Baepe/achter de Piscadores, daer wy tegē den
 abont met de Blote ten ancker gekomen zijn. De Heer Admirael is ter-
 stont met alle de vijf Compagnien Soldaten / ende een kloecke hoop Ma-
 trosen aen lant gegaen/doende de plaetse besetten / de Matrosen ettelijke
 diepe putten niet wjt van strandt graben/daer ons aengedient was/dat-
 men versch water konde bekomen/om te sien/ oft het alsoo ware/op dat de
 moeyte niet te vergeefs soude zijn. Doen nu versch water inde gegraben
 putten bevonden wert / heeft men een halve maen aen de water-kant be-
 ginnen op te werpen/daer aen den gantschen nacht dapper vande Matro-
 sen gewrocht is/so dat die des morges in redelycker defensie was. Onder-
 tusschen bleven de Soldaten den gantschen nacht buyten de halve Maen
 de wacht houden / en de Heer Admirael liet onderwylen uyt de Schepen
 10. Metale Graeckens/met haer affuyten/ inde halve Maen bzingen/ op
 dat de Soldaten/ by aldien sy met den dage vanden Vyandt werden acu-
 getast/daer in souden mogen schuylen/ ende onder de bescherminge van de
 selve Graeckens haer retraite nemen.

Den 15. 's morgens trocken de vijf Compagnien Soldaten in de halve
 Maen/ende daer werden ses sware stucken/ schietende twintig a vier-en-
 twintig pont pser / met haer affuyten/met onghelooflycke rassigheyt aen
 Lant gebzacht/ende in de halve Maen ghestelt / maer also inde gegraben
 putten so klepne quantiteyt water bevonden wert/ dat onse Blote haer in
 korten tyt van niet soude hebben kunnen versozghen / ende daer beneffens
 ontrent onse Trenchee verschepde Berghen / ende heuwelen lagen/die alle
 daer ober commandeerden/waer die van Lima haer Beschut/en forse ligte-
 lijck konden bzingen/ende onse halve Maen geheel ontdecken / gelyck die/

1624. die om de voorsz. Bergen/ende heuvelen te besichtigen/uyt-gesonden wa-
 ren/cappozterden/ so heeft de Heer Admirael de voorsz. zeyden swarz Me-
 August. tale Stucken noch den selven abant weder laten aen boort brengen/ twelc
 met deselve rassighepdt gheschiet is / maer de metale Zaerckens zyn tot
 Landen morgen aen Landt gebleven/om in't retiseren/des noot zynde/tegens den
 achter de Discado-
 res Kilip-
 pen. vrant te gebuycken.

Den 16. met den dage is alle het volck met de metale Zaerckens in
 ordze ghe-embarqueert/ende t' Schep gekomen/sonder dat de spangiaerts
 eenige myne toonden/om ons te vervolgen. Nae de middagh zyn wy met
 de Zee-wint t' zeyl gegaen/ende hebben ons cours West aen ghestelt/om
 boven Panto Perado te zeylen.

Den 17. ende 18. hadden den doozgaende Zuyd-zuyd- Weste windt/de
 cours Noord-noord-West.

Den 19. op de middag de hoogte 8 en een seftendeel graden.

Den 20. 's avonts sagen wy het Zuydelgkste van de Eplanden de los
 Lobos, 't welck wy aen back-boort lieten legghen/ passeerende met een
 Noord-weste gaugh/tusschen beyde de Eplanden dooz.

Den 21. reepde onse Chaloupe naer een doode Walvisch/ het welck wy
 vermeynden een Barchje/oste Kippe te wesen/ om dat hy so hoogh boven
 water dreef.

Den 22. liep de stroom so sterck om de Zuyd / dat wy met een stijf Top-
 zeyl-koelte dooz de wint seer weynig avanceerden.

Den 23. sagen wy Cabo Blanco, de stercke stroom continueerde noch om
 de Zuyd/als op gister.

Den 24. met den dage lag het Eplant S. Chra N. O. van ons. Op de mid-
 dagh sond de Heer Admirael drie Chaloupen dooz uyt / om de Indianen die
 op Puna woonden/te waerschouwen van onse komste/en dat haer geen leet
 van ons volck soude gedaen worden. Dit geschiede/op dat wy dooz de In-
 dianen eenige kondschap van des vran's gelegentheyt/te Guayaquil moch-
 ten krijgen. Des nachts de bloed verlopen zynde/heest het de Blate geset.

Den 25. 's mooghens zyn wy weder onder zeyl ghegaen/ende quamen
 kort na de middag op de reede van't Eplant Puna ten ancker. De afgeson-
 den Chaloupen waren vier uren dooz onse komste alhier ghekomen / ende
 hadden een Spaens Barchjen op de reede betrappt/ 't welke eenige stuck-
 goederen in hadde / welcken ober Landt nae Lima souden ghesonden wo-
 den/maer de spangiaerts, ende alle de Inwoonders van la Puna waren ge-
 vlucht/so dat wy niemant hebben konnen beloopen/wat moeyte wy daer
 toe oock deden.

Den 26. is de Schout by nacht met alle de Soldaten / met thien Cha-
 loupes/ende twee Jachten op een tocht na Guayaquil gegaen.

Den 27. van daeg hebben de 3 principale Schepen haer Gheschut/ende
 ballast in andere Schepen ghelost/om aen de grondt te setten/ende schoon
 gemaeckt te worden. De Heer Admirael heeft oock een trouw Matrosen
 te landwaert in gesonden/om te vernemen/oster eenige Mays/oste ande-
 re victualie/ten dienste vande Blate/op het Eplant te bekomen was.

Den 28. is Meyndert Egbertsen, Capiteyn op't Schip den Arent overleden.
 De Heer Admirael ontfingh oock bedroefde tijdinge / van het quaet suc-
 ces van onsen aenflagh op Guayaquil, hoe dat dooz de disordze van eenige
 Officiez

Tweede
 aenflagh
 op Guaya-
 quil.

Officieren/ons volck in route gheraecht was/ende de vlucht nae de Chaloupen hadden moeten nemen/met verlies van 26. of 28. mannen/ 't welck gheschiede/volgens het rapport van de Commandeur/ dooz dien de halve Compagnie Soldaten van Capiteyn Everwijn, sonder haer Capiteyn te verwachten/de Berch op/recht toe na haer vyant marcheerden/meenende de eere van de Victorie alleen te behalen / also sp eenige spanjaerts hadden sien vluchten/maer alsoo de Spanjaerts/ die haer op 't hooghste van den Berg in eenige hupsen getrencheet hadden/ gelyckelijck op haer los branden/mede eenighe nedervielen/soo veroorzaekte het sulcken schrick/dat sy van stonden aen de vlucht namen/ende met een in route brachten/noch een ander Vaendel/'t welck om haer te secenderen/ den Berg op marcheerde. Hier na wert den aenslagh weder hervat/ maer om dat de Commandeur gequetst wert/die daer op dadelich belaste te retireen/ende de schrick onder het volck was/soo was alles te vergeefs. In somma ons volck moesten haer na de Chaloupen retireeren/met verlies van 25. oft 26. dooden/waer onder de Vaendig van Capiteyn Everwijn was. Wy hadden daerenboven verschepde ghequetsten/ als den Commandeur/ ende Capiteyn Schutte, die tot op het laetste alle devoir gedaen hadde/om de vlucht te remedieren/die beyde van haer quetsure genesē zijn/ maer de Luytenant Sonnenburg is van sijn quetsure overledē. Het is vzeemt/dat wy Guayaquil nu ter tijt niet konden winnen/daer wy het te boozen/eens soo sterck beset/ende ghetrencheet zijnde/met het derdendeel vande macht ingenomen hadden. Het ghemeene gevoelen was/dat des Commandeurs on-ervarentheydt in den krijghshandel/de oorzaeck van ons ongeluck was/ also de Soldaten despereerden onder sijn beleyt/victorie te bevechten/en daeromme met rechte ernst/ende couragie haren vyant niet aentasteden.

1624.

August.

Den 29. heeft men noch doende geweest met de drie principale Schepen te setten/ende schoon te maken.

Den 30. is de Vice-Admirael met 10. Chaloupen/ ende twee Vaendels Soldaten aen 't vaste lant gegaen/om Beesten/en appelen te bekomen.

Den 31. heeft de Heer Admirael van het volck/ dat om het Eylant La Puna te besichtigen/uyt ghesonden was/verstaen/dat op een seker plaetse van het selve Eylant/dicht aen strant eenige lasten Mays lagen/ die men daer lichtelick konde van daen halen/waeromme het Schip de Griffioen daer na toegesonden is/de selve Mays te laden/en in de Vloot te brengen.

Den 1. September waren de 3. principale Schepen schoon ghemaect/ en op haer defensie gebzacht/waeromme de ander Schepen mede gereetschap maechten/om te setten/ende schoon te maken. septem,

Den 2. is de Heer Admirael selver op het Eylant Puna aen lant ghebleven/om het water halen te vorderen/ende heeft de twee putten doen bewaken met twee Corporaelschappen Soldaten/ op dat het water by den vyant niet soude vergeven worden.

Den 3. is de Vice-Admirael weder ghekomen/mede brengende ontrent 8000. Orangie-Appelen/ende een groote hoop Bananas/maer beesten hadde hy om de wildigheyt niet konnen bekomen.

Den 9. is Pieter Heyndricksz. Stierman op het Schip de Griffioen, tot Schipper op 't selve Schip ghestelt / overmidts Pieter Cornelisz Hardloop, Schipper op de Griffioen, als Schipper op het Schip den Arendt, over-

1624. gaen was. Tot Luptenant vande Compagnie van Capiteyn Omarus F-
 verwijn, is gestelt Adriaen van Noorderwijle, ende tot Vaendzich vande selve
 Septem. Compagnie Robbert van Vollenhove, beyde Appointees. Voort wiert beslo-
 ten (niet tegenstaende de groote apparentie die wy sagen / om in Chili yedt
 goets te verrichten) dat men volgens onse instructie / eerst na Acapulco sou-
 de lopen / om op de Gallioens ypt de manillas komende / te passen / ende dat-
 men daer na sien soude / oft de gelegentheydt van onse Blote soude willen
 toelaten / dat men noch van daer nae Chili gingh.

Den 11. hebben wy het gantsche Doorp van La Puna in bzant ghesteken /
 ende de muizen vande Kerck om ver getrocken.

Den 12. 's morgens met de voort-ebbe is de Blote van 't Eplandt Puna
 vertrocken. Wy misten acht Soldaten vande Compagnie van Capiteyn
 Schatte, 4. Franschen / ende 4. Engelschen / die aen Lant / ten tyden van ons
 vertreck / zyn blyven staen / en by den vbandt dachten over te loopen. Dit
 waren acht personen / die haer inde voorighe tochten seer trouwelyck / en
 mannelijck ghequeten hadden / maer na de quade rescontre te Guayaquil de-
 sperceerden sy van haer fortune by onse Blote te sullen maken / ende soo sy
 wat strickt op de Schepen gehouden werden / ende tot Scheep-werck ge-
 dwongen / so meenden sy datter beter abantagie voort haer by den vbandt
 te verwachten was.

Den 13. konde wy doort stilte / en contrarie wint noch niet in Zee gerake.

Den 16. 's avonts verbiel wy ontrent 10 mylen by Oosten Capo Blanco,
 doen wy het wenden / en met een West-zuyd-weste wint N. W. aen seylde.

Den 17. bevonden wy op de middag de Zuyder-bzeete van drie graden.

Den 18. kregen wy de generale Z. Z. W. wint.

Den 19. van daeg is op 't Schip den ^{ALERT} overleden Willem Commers,
 Connyjs op 't selve Schip / een stout / ende geresolbeert krijghsman.

Den 20. continueerde de Z. Z. W. wint. Het verwonderde ons / dat wy
 de Eplanden de Gallapagos niet en sagen / hoe wel wy / volgens de Caerte / de
 lengte van de selfde Eplanden hadden / ende meest alle de bestecken van de
 Stier-lieden tusschen de Eplanden doort-liepen / dan wy gisten / dat
 sy op hare ware langte niet en lagen / ende dat sy by West van ons waren.

Den 22. op de middag de hoogte 1. graedt / ende 25. minuten / ende sagen
 koort daer aen by Z. van ons eenige Eplanden / die wy de Gallapagos gisten /
 hoe-wel de bestecken der Stier-lieden de selfde Eplanden al gepasseert wa-
 ren. De Z. W. wint continueerde tot op den 10. October, hoe-wel wy in de
 laetste dage somtyplen stilte hadden / doen de wint Z. O. ende O. Z. O. liep.

October Den 11. October op de middag de hoogte 12. graden / ende 50 minuten /
 ende waren met een doort-gaende koelte ypt den Z. O. ende Z. Z. O.
 Noord-west geseylt.

Den 12. ende 13. continueerde de Zuyd-ooste windt.

Den 14. ende 15. hadden wy meest stilte.

Den 16. de hoogte 15. graden ende 55. minuten: de wind Noord-west.

Den 17. 18. ende 19. continueerde de Noord-weste windt.

Den 20. met den dage sagen wy 't vaste Lant van Nova Hispania, 't welc
 hem met hooghe berghen vertoonde Noord-oost van ons. Op de middag
 hadden wy de hoogte 17. graden ende 50. minuten / ende dzyden den gant-
 schen dagh in stilte.

Komen
 op de kus-
 ste van
 Nova
 Spagnia.

Den

Den 21. 's morghens stilte/ op de middagh de hooghte van 18. graden. 1624.
's Nachts in stilte zijn 4. groote Chaloupen na de wal geroept/om een vis-
schers Barchjen te interciperen/daer uyt wy des Wyants gelegentheydt October
verstaen mochten/en verkennt raecten/hoe verre wy noch van de Port van
Acapulco waren.

Den 22. op de middag de hooghte van 18. graden/ende 12. minuten/ ende
waren noch ontrent twee mylen van lant. Daer de middagh stelden ons
course met de zee-wint uyt den Z. W. na de wal toe / om op de af-gesonden
Chaloupen te wachten/die nae Sonnen ondergangh by ons quamen/rap-
porterende dat sich de kust O. Z. O. en W. N. W. streckt/ende dat de diepte
een Gotelingh schoot van de wal is 20. a 30. bademen zant / ende singel-
gront/ ende dat sy wel eenigh volck aen Lant hadden ghesien/maer dat sy
om de groote barninge daer niet hadden kunnen by komen.

Den 23. 's morghens stilte/de Zee grof uyt Z. W. na de middag de windt
uytter Zee als op gisteren/so dat wy bevonden/dat de wint op de kust van
Nova Hispania ordinaris van vooz de middagh tot 's avondts uytter Zee
komt/ende middernacht uyt het lant. 's Nachts variabele wint/met don-
der ende blixem.

Den 24. hadden wy Siguanatejo, 't welck seer kenbaer is aen 4. klippen/ *Sien Si-*
die 3 mylen van Siguanatejo leggen. Wy sagen hier na den Berghe *alvarro,* *guatanejo*
die gehackelt is/ende Z. W. in Zee streckt/ende van alle kanten int aenko-
men een Eylant schijnt te wesen. 's Nachts kregen wy stilte/met Donner/
Blixem ende Regen.

Den 25. avanceerden wy weynigh om de stilte/ ende dooz dien wy vrees-
den Acapulco by nacht vooz by te seplen.

Den 26. ende 27. seplden wy langs de wal/ende hadden de hooghte van
17. graden/op welke hooghte de Port van Acapulco gelegen is.

Den 28. met den dage waren wy ontrent een half myle van het Eylant. *Komen*
dat vooz de Port van Acapulco leyt/ende so wy noch niet konden bekennen/ *inde Port*
dat alhier Acapulco was/so is onse Chaloupe voozby geroept/om te besich- *van Aca-*
tigen/die weder-keerende/een schoot dede/tot een teken dat alhier de Va- *pnlco.*
ben van Acapulco was/waerom de Schepen dragende hielden/ende op den
about in't ghesichte van 't Casteel geset hebbende. Het Fort/oste Casteel
van Acapulco is dese laetste jaren eerst nieu gemaeckt/ ende op een uytsteec-
kende punt geleyt/tot bevydinge vande Galliens/die uyt de Manillas co-
men/die dicht onder 't Casteel setten konnen. Het heeft 4. Balwercken/die
met 10. oft 12. stucken beset zijn/ende is met eene steene muur om-trocken/
het schoot in onse aenkomste twee schoten / die niet toe-repchten. Wy be-
vonden alhier in de Haven 2. oft 3. kleyne Barchjens/die niet weerdig wa-
ren/pet daer op te attenteren.

Den 29. hebben wy gesocht met de Spangiaerts in onderhandelinghe te
te treden/om uyt haer Ostagiers/en maniere van handelinghe te verstaen/
oft sy dit jaer oock Galliens uyt de Manills verwachtende zijn/ende of der
selver komst haest op handen was. Wy gaben aende Spanjaerts te ver-
staen/hoe dat dese Blote langs de kuste van Peru seplende/eenighe Spaen-
sche Capitepns/en andere gevangens bekomen hadde/en also de Heer Ad-
mirael nu van sin was na Oost-Indien over te steken/dat hy de spaenche ge-
vangens vooz eenige ververschinge wilde laten rantsoeneren/by soo verre

1624. de Gouverneur eenige gequalificeerde als Ostagiers aen de Schepē wilde
 Oetob. senden om te handelen/daer tegen eenige vā de onsen in't Casteel soude bly-
 ven:hier op wert van de Gouverneur geantwoort/dat hy niet van sin was
 eenige Ostagiers aen de Admirael te sende/ofte yemant in't Casteel te ont-
 fangen/maer by aldiē de Admirael goet vout/de gevangens vooz gelt te las-
 ten lossen/dat mē de gevangens soude vooz haer byzengen/ dat sy in alle re-
 delijckheyt wilden handele/de Admirael hier toe niet verstaen konde/is de
 handelingē geeyndiget. Den 30. en 31. heeft de geheele Blate in de Port
 van Acapulco blyden houden/alsoo men dooz stilte niet konde vertrecken.

Novem. Den 1. Novem. zyn al de Schepen in stilte upt de Haven geboucheert/om
 onder sepl te gaen/daer 't Casteel 6 schoten na dede/sonder te treffen. Op de
 avont is de Vice-Admirael/met de Schepen Amsterdam, Eendracht, de Arent,
 de David, de Gaffioen,met de Jachten de Iager, en't Gewelt, nevens de Cha-
 loupe van de Arent, van de Admirael geschepden/en is 18 of 20 mylen boven
 wints/ ofte by W. Acapulco gaen setten/op dat hy de Gallioens/die na ons
 meeninge daer ontrent het Lant souden aen doen/machte aen boort komē/
 en besepelē/ofte dooz naerstig verbolgē/de selve het Esquadron van den Ad-
 mirael mochte in handē jagen. De Admirael heeft het wederom inde Havē
 van Acapulco met de resterende Schepē geset. De 2. zyn de Schepen Mauri-
 tius, Hollandia, Hope, Winthout, en Nassou, van Acapulco t'sepl gegaen/ en heb-
 ben de eē ontrent 1½. myl van de ander geset / so dat 't Oostelijckste Schip
 de Hope ontrent 1½. myl boven Acapulco, en het Westelijckste Schip Mauritius,
 het Oostelijcke Schip van het Esquadron vande Vice-Admirael in't ge-
 sicht heeft gaen leggen/ en de Heer Admirael is met de Schepen Delf, ende
 Orangien, inde Port vā Acapulco blydē leggē. Den 3. en 4. hebben de Boots/
 ende Chaloupen van de Schepen Delf, ende Orangien in Porto del Marques,
 ontrent 1½ myl van Acapulco water gehaelt. De Heer Admirael sont negen
 Soldaten op het hoogste van't Eplant/om nacht/en dach goede wacht op
 de Gallioens te houden/ende toe te sien/wat onse Schepen wederboer.

Den 5. is een Bos-schieter van't Schip Orangien van het Eplant by den
 Opandt over geswommen. Den 7. is Capiteyn Witte met de Boots/ende
 Chaloupen wederom om water geweest/maer so de Opant hem daer in em-
 buscade gelept hadde/die ons volck besprong/ so hebben sy de vlucht na de
 Chaloupen genomen/met verlies van 4. mannen/die verdronckē/en gescho-
 ten werdē/en so der noch een man aē strant was staen blyden/is Capiteyn
 Witte, om die man te bergē/weder na strant recht op de Opant aen-geroeyt/
 ende heeft die man selver inde Chaloupe ghetrocken / maer de Capiteyn is
 ondertusschen in sijn zijde geschoten/daer van hy namaels genesen is.

Den 8. is de Heer Admirael upt de Haven van Acapulco t'sepl gegaen.

Den 15. is de Vice-Admirael / latende sijn Esquadron Schepen op de
 wacht legghen / met het Jacht de Windthout by de Heer Admirael gheko-
 men. Hy verhaelde / dat sy 16 oft 18 mylen by Westen Acapulco een goede
 water-plaetse gebonden hadden/ daer de Schepen haer van water vooz-
 sagen / maer dat men om de groote barninge aldaer qualijck konde landē.
 Wy warē van daeg ontrent 5 mylē by W. Acapulco, en liet de Heer Admirael
 de lypwaerste Schepen waerschouwen/ dat sy hem datelijck souden volgē.

Den 16. en 17. was de wint Westelijck/ so dat wy weynig avanceerden.

De 18. zyn 4. soldatē/die met de Chaloupe van't Schip Hollandia na de
 Opant

byant meenden te roepen/van den staet gerondemneert gehangē te wordē. 1624.

Den 19. ende 20. de wint uyt de Westelycker hant.

Den 21. sagen wy de Westelyckste Schepen van't Esquadron vande Vice-Admirael. Wy waren van daeg ontrent 17. mijlen boven Acapulco, ende hadden in de tijdt van ses daghen 11 mijlen om de West ghewonnen. Des nachts hadden wy een Cravade uyt den Westen / met groote reghen.

De 23. sagē wy alle de Schepē onder zepl / die om de stilte die de gantsche dag geduurde / niet by ons konde komen. Verstondē uyt 't Yacht / dat vooz afquam / datter 6 soldaten by den Byant waren over-ghelooopen / en dat de Schepen Amsterdam, en de Eendracht haer water ingenomen hadden / voozt & dat de Spangiaerts 's anderē daegs na haer vertreck / wel 600 mannen sterck op strand vertoonden / die buyten twyffel ons water-haelders souden overballen hebben / ten ware ons volck al van lant hadde vertroocken geweest.

Den 23. een kleyn koeltjen uyt de N. hant. Den 24. een styve koelte uyt den W. tegē dē avont is de groote Chaloupe vande Vice-Admirael omgeworpen / die om het harde weder niet konde gebergt wordē / so dat de Chaloupe niet de metale Quaerliens / daer mede die voozsien was / gebleven is.

Den 25 / 26 / 27 / en 28. seplden wy om de W. dicht langs de wal / soeckende na de Eplanden de Ladrilleros die 40. Spaensche mylen by W. Acapulco leggen / aldaer volgens het schryvē van het Spaesche Journael / water / visch / en Patattais in overvloet soude te bekomē zyn / en also wy nu meer als 45. Duytsche mijlen by de wal op-gekomen waren / en geen apparentie van deselve Eplanden saghen / soo dachte ons / dat alle moeyte om deselve Eplanden te soecken / vergeefs was. Den 29. heeft men de Yachten / de Wint-hoet, ende 't Gewelt in byant gesteken / also die onbequaem waren / om langer by de Blote te blyven. Noch heeft men een oude Pilot Diego sauchios, die ons goede dienst / zindt de Voyagie gedaen heeft / en twee overloopers op haer versoc / niet een kleyn bootken aen lant gesonden. Op de middag de hoogte 17. grad. en 50. minut. en hebben daen alle de voyz gedaen / om inde Oostelycke passiet-wint te geraken. De wint was N. W. met een fraeye koelte. Den 30. heeft hem de Admirael met de principaelste Officieren van de Blote op't Schip Hollandia verhoegt / om in't executeren vande vier ter doot verwesene Soldaten present te zyn / maer also alle de Krijgs-Officieren vooz dese gebangens seer instantelyck by de Admirael intercedeerden / soo heeft den Admirael geconsenteert / dat sy met haer vieren bziefliens souden trecken / en dat de 3 van haer 4 souden gepardonneert worden. Het ongeluck is Frans Fou van Hilberfom te beurt ghewallen / die datelijck aen de Rack vande rha is opgehangen. Op de middag de hoogte 17 graden ende 50 minuten: de wint W. N. W. met redelycke koelte.

Den 1. en 2. December was de wint N. N. W. en N. de cours was Z. W. Decem.

Den 3. iregen wy de generale N. O. en O. N. O. wint / waer mede wy de cours om de West stelden. Den 14. 's avonts op de hoogte van 15. gradē / ende 15 minuten / hadden wy een groote Cravade uyt den N. O.

Den 16. heeft de Heer Admirael het Yacht de Jager laten vooz seplen / om de Schepen by nacht met een schoof te waerschouwen / indien hy eenig Lant gewaer wert.

Den 23. is op't Schip Mauritius overleden Adriaen Verplancken, Commijs op't selve Schip.

Den

1625. Den 1. Januarij is aen peder back een kanne Spaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer ver-eert.

Januarij. Den 8. heeft de Heer Admirael belast/overmits de Scheurbuyck seer toenam/waer aen daeghlycks veel volcks van de Blote stierf/ dat men in het over-boort setten van de dooden niet en soude schieten: want het schieten/ 't welck menighmael op een dagh in diversche Schepen geschiede/grooten schrick onder get volck causeerde. Men heeft oock aen peder man een pim-pelken Bzandewijn daeghs begonnen upt te deelen.

Den 11. is Pieter Claesz Slacht, Commijs op 't Schip de Eendracht overleden.

Den 15. 's Morgens sagen wy lant West van ons: 't was laegh landt/ daer het vreeslyck barnde/ soo dat wy groot gheluck hadden/ dat wy by nacht hier op niet en vervielen / om dat de gheheele Blote groot perijckel soude geloopen hebben. Wy gisten dit Lant Jila de Galperico te zyn.

Den 23. op dese tyt taste de scheurbuyck ons volck soo gheweldigh aen/ datter dagelycks vele stozven/ eenige Schepen waren so machteloos/ dat sy naeuw ghesont volck hadden/om de Schepen te voeren. Van daegh is Cornelis laesz, Commijs op 't Schip de David, gestorven.

Sien de
Ladrones;
Eplandē.

Den 25. op de middagh sagen wy 't Eplandt Guagan, een van de Eplanden van de Ladrones, daer wy op den Avondt by quamen. Het was redelyck hoogh/ effen landt/ ende de Ladronesen quamen de Blote meer als twee mylen/ met twintigh Canoes van lant te gemoet/ verruplende vooz out pfer/ Cocos/ Bananas/ ende Patattas. Wy hebben den gantschen nacht met groote stozmen by gehouden/om op morgghen met den dage de Keede te soecken.

Den 26. 's Morgens quamen de Ladronesen met 150 Canoes aen de Schepen/verruplende Cocos/ende Amjamas/so dat ons Schip alleen ruplde ontrent 700. Cocos. Op den avont zyn wy aen de West-zyde van 't Eplant Guagan, op 10. vademmen zandt gront/een Goteling-schoot van de wal ten Ancker gekomen. 't Schip de Hoeraeckte vande gront af/ en soo hy maer 7. of 10. ghesonde mannen op hadde/ heeft hem de Heer Admirael hulpe toe gesonden/die hem des nachts op de Keede bzachten.

Den 27. is de Vice-Admirael met de helft van de Soldaten na het kleyne Eplant gebaren/dat ontrent drie mylen by Zupden de Keede ghelegen was/om te sien/oft aldaer eenige ververschinge ten dienste van de Blote te bekomen waer/dan also het daer gheweldigh barnde/ ende men lichtelyck dooz de verborghen klippen een Chaloupe soude verloozen hebben/ende de Ladrones op de Vice-Admirael versochten / dat hy met sijn volck van landt soude willen blyven / alsoo sy alles in overvloedt aen de Schepen soudent bzenghen/is hy weder na de Keede ghekeert. De Schout by nacht heeft met de resterende Soldaten de Baep besocht / daer hy een water-plaetse vandt/daer het water licht om halen was. Wy ruplden desen dagh eenige hoenderen/ende meer als 7000. Cocos.

Den 28. werden 50. Soldaten tot bewaringhe van de groote Chaloupe/ die aen lant soude vertinnert worden/ende tot bebydinge van de waterhaelders/aen lant geleyt. Desen avont is Capiteyn Omarus Everwijn van een hartvangh subytelyck gestorven.

Den 29. waren wy ghenootsaecht meer Soldaten/ ende twee Metale
Draex

Draeckens aen lant te bzenghen / omdat de Landronelen met Affagapen 1625
gewapent/in groote menigte aen de water-plaetse quamen.

Den 1. 2. 3. ende 4. Februarius bzachten de Landronelen veel Rijs aen de Febru.
Schepen/die wy van haer rupden/een Bael van 70. ende 80. pont booz een
verroeste byl/oft hack-mes/die gantsch bedorven was/ende nieuwers toe
diende.

Den 5. is een generale Monsteringe dooz de Blote geschiet/ende werden
noch bevonden 1260. koppen/daer onder noch begrepen zyn 32. so gheban-
gen Spangjaerts/als Negros.

Den 8. is tot Capiteyn ghestelt / in plaetse van Capiteyn Everwijn, die o-
berleden is/ Hendrick Role, Lieutenant van Capiteyn schutte. In wiens
plaetse tot Lieutenant is gestelt Barent schutte, Daendzig va de selve Com-
pagnie/ende tot Daendzigh van die Compagnie is gestelt Otto van Vollen-
hove, Appointee.

Den 9. heeft de Heer Admirael aen Lant een Predicatie laten doen.

Den 11. 's morgens zyn wy van 't Eplant Guagan t' seyl ghegaen. Beschry-
vinge van
Guagan.
Het Eplant Guagan is een van de Eplanden/die men noemt Mas de las Velas, of
te van de Ladrones, ende leyt op de Noorder-breette van 13 en twee derden-
deel graden/maer de Reede/daer wy met de Blote op 10. 20. en 30. vademen
zant. gront ontrent anderhalf Cartouw-schoot van de wal geset laghen/
heeft de hooghte van dertien en een half graden. De Reede leydt aen de
West-zyde van 't Eplant/en kan so wel van by Noorden/als van by Zuy-
den het Eplant beseylt worden. Het Lant is tamelijck hoogh/vzuchtbaer/
ende op veel plaetsen met rijs besaeyt/als blyckt uyt de quantiteyt die wy
geruplt hebben. Cocos-boomen zyn der sonder getal/so oock op het Eplant
dat aen de Zuyd-oost hoeck leyden Palmijten heeft men over al veel / dan
het schijnt dat dese by de Inwoonders in waerden gehouden worden. An-
jamas vallen hier sonder getal/die wy in groote menighte van haer geruplt
hebben. Wy hebben in die tyt/dat wy hier ghelegghen hebben/ontrent 200.
Hoenderen geruplt/dan geen beesten konnen bekomē/wat moeyte wy daer
oock toe gedaen hebben. De Landronelen zyn van leden treffelijck gepropo-
tioneert/ende van stature grooter als de Tarnatanen, ende andere Indische
Natiē: Sy zyn roosachtigh van couleur / ende gaen heel naeckt/maer de
Vrouwen bedecken haer schamelheyt met een blat. Haer wapenen zyn Af-
sagapen/ende slingers/daer mede sy den ander Oorlogh aen doen/ meester-
lijck daer met omgaende. Haer Canoes zyn aerdig gemaeckt/ende konnen
seer scherp by de wint seplen/sy hebben maer eene vleugel/ waer mede sy de
Canoe in 't seplen konnen in 't gewichte houden/ staende verder/ ofte nader
de Canoe/na dat de wint sterck koelt. Met dese Canoes dozben sy wel 2. of
3. mylen in Zee gaen/al is 't dat de Zee grof gaet/ om dat sy haer Canoes/
als sy omballen/lichtelijck konnen droog-maken. Sy schynen met den eer-
sten oprecht in 't handelen te zyn / maer daer na siet men/ dat de naem van
Ladrones haer niet te vergeefs ghegeven is/ want sy de Balen Rijs/die wy
van haer kochten/ten deele met zant/ende steen bulden / ende rechten meer
andere dieberijen aen. Die hier aen lant willen gaen/moeten haer wel ver-
sekeren/ende van wapenen voorzien/ende in 't alderminste op de Landronelen
niet vertrouwen/want alle die ter syden afgaen/ staen in perijckel van ge-
massacreert te worden/gelijck eenige van ons volck wederbaren is.

Den

1625.
Febru.

Den 14. op de middag de hoogte 10 graden en een half / saghen doen een Eplandt West-Zuyd-West / van ons acht mijlen : wy gisten dit landt het Eplant Sahavedra te zyn / hoe-wel het met de Caerte op 't nauste niet en accordeerde.

Den 15. saghen wy niet Z. O. Son een ander Eplandt / 't welck wy een nieu Eplandt achten te wesen / om dat het niet in de Caerte en stont. Het was redelijck hoog lant / even gelijk Guan, de N. O. ende N. W. hoeck / leggende ontrent 4. mijlen van den anderen / en het is tamelijck bzeedt / soo wy sien konden : aen de N. O. hoeck streckt hem een groot rif af / wel 2. mijlen in Zee. Daer quamen diversche Pzaeuwen van lant / naer ons toe / daer in eenighe personen saten / van ghedaente / ende postuer als de Ladroneken, met langh swart hapy / en eenige verciercelen om haer lijf behangen / dan so wy voort zeyden / konden sy niet aen voort komen. Dit lant was bewoont / ende wel bebout / soo veel men sien konde / ende lept op de hoogte van 9 en drie vierendeel graden.

Den 16. 17. 18. en 19. continueerde de doozgaende N. O. wint.

Den 20. hadden wy stormachtig weder / uyt de Oostelicker hant / met geweldigen regen. Wy hebben het des nachts met schaber-seyl om de West laten voortstaen / om niet te vervallen inde Bocht by Noorden Caep de Viscajo, dat de Oost-hoeck is aen 't lant van Magindanao, het Zuydelijckst groot Eplant vande Philipinas.

Den 21. continueerde het stormachtig weder. Wy lieten het des nachts niet het hooft om de Noozdt met kleyn seyl dzyven / om niet op een lagher wal te vervallen.

Den 22. konden wy noch geen lant sien / hoe-wel de meeste bestecken de geseyde Caep al gepasseert waren.

Den 23. 's Morgens is by den Heer Admirael / ende den Raet de bestecken vande Stier-lieden gesien / en haer advijs gehoozt zynde / geresolbeert / dat men Zuyd-zuyd-west soud aengaen / tot op de hoogte van 3. graden / ende als dan 't lant van Gilolo aendoen / om van daer een vaste cours na Ternate te stellen. Op den middag bevonden by 't peplen vande hooght / dat de stroom ons geweldigh om de Noozd hadt geset / hoe-wel de Noozdelijcke Mousson doozwaeyde.

Den 24. op middernacht vonden ons op 4 graden 50 minuten.

Den 25. wesende met N. O. wind Z. Z. W. gestevent / of soo men meende geseylt 12 mylen. Vonden op den middag de hoogt 6 graden 20 minuten. Bevindende dat wy in een half etmael / in 't Noozder Mousson Z. Z. W. stebende / een halve graed om de Noozd geset waren.

Den 26. 's middaeghs op 4 graden.

Den 27. 's middaegs op twee graden 45 minuten / blyvende by de geseyde Z. Z. W. cours / de wint noch al uyt de Oostelijcke hant.

Den 28. sagen wy 't landt W. 6 mylen van ons : de stroom sette ons geweldigh in.

Martius. Den 1. Martius Dzeven wy in stilte.

Den 2. kregen wy in 't gesicht de bergh van Gammacanor, gelegen op de kust van Moro, het welck het Noozd-eynd is van Halemahera, oft 't groote lant van Gilolo, daer de moluckische Eplanden aen de West-zpde onder / of by langhs leggen.

Den

Den 4. op de middagh de hooghte een graedt ende 40 minuten. Tegen den avondt een lustighe koelte upt den Noorden / daer mede quamen wy inder nacht ontrent Maleyen, Hoofst-stadt van 't Koningryck van Ternate. De Heer Admirael sandt een Chaloupe vooz upt nae Ioluco, om de Heer Gouverneur vande Molucquos, Iaques le Febr., die vooz dien tijt aldaer was / van onse komste te waerschouwen / maer om dat het stilder wert / quamen wy eerst met den dage vooz Maleyen op de Reede.

1625.

Marius.

Komen in
Maluc-
quos.

Den 5. na onse / ofte den 6 na de gemeene Indische rekeninge / heeft de gemelde Heer Gouverneur den Heer Admirael aen boozdt wellekome geheeten / ende zijn teghen den middagh met den ander aen landt gebaren. De voozjaeck van het verschij des tydts is / dat onse Blote van Hollandt om de West zeylende / ontrent seftien uren met de Sonne gelopen is / soo dat wy de dagen ordinaris een weynig grooter ghehadt hebben / als van 24 uren / ende dat die upt Hollandt na Indien gezeylt zijn / om de Oost loopende / tegen de Sonne gelopen zijn / dat die de dagen ordinaris een weynig korter ghehadt hebben / als 24 uren / ende de Sonne ontrent 8 uren op de middag inde Moluccos vroeger ontmoet zijn / als in Hollandt, so dat de differentie een gantschen daeg is.

Den 9. is het Schip de Eendracht, ten dienste van de Oost-Indische Compagnie geseylt nae Macqujan, een vande Moluckische Eplanden / namelijk het vierde van de groote / van Noord af te tellen / ende over ses dagen wederom gekomen.

Den 13. is te Maleyen tijdinge gekomen / dat de Trouwe, een van d' Oost-Indische Compagnies Schepen / gebleven is op sangi, een Eplant 50 mijlen ontrent het Noord-west ten Noorden / van 't Eplandt Ternate, op den weg na de Philippinen. Van daegh is de Heer Admirael / met de vier principaelste Schepen / ende de meeste macht vande Blote nae Caleamate, een onser Forten op Ternate geseylt / om het selve te slechten.

Den 16. zijn de voorz. Schepen / na dat het Fort geslecht / ende 'tgeschut daer van gelicht was / weder op de Reede van Maleyen gekomen.

Den 17. is de Vice-Admirael met vier Schepen van Maleyen ghegaen / om te slechten ons Fort / op 't Eplant motyr, wesende het derde groot Eplant in de Molucquos.

Den 25. is de Blote met den Gouverneur van de Molucquos nae Macqujan ghezeyldt / daer de Vice-Admirael met de vier ander Schepen by gekomen is / ende heeft op de Reede van Gnoffaquja geset.

Den 26. is gheresolveert dat men voortaan inde Blote / de Indische wijze / in het schaffen van de spijse soude volghen. Oock is gheordineert / dat het Schip de Eendracht nae Sangi soude gaen / om het volck / ende het geschut van 't ghebleven Schip de Trouwe op Maleyen te brengen.

Den 28. is de Blote van Macqujan ghescheyden / ende om dat de windt te scherp was / om boven de Gorities te zeylen / zijn wy geloopen dooz de Straete / die tusschen oudt / ende nieu Batlian doozgaet.

Den 30. zijn wy de engte ghepasseert / ende vooz ons Fort op Labou, in Batlian ten ancker gekomen.

Den 31. zijn wy van Batlian ghescheyden / ende hebben ons cours na Amboina ghestelt.

Den

1625. Den 4. Aprilis is de Blote ghearriveert op de Reede vooz't Casteel op 't kleyn Amboina, alwaer het Schip Delfhem van een nieuwe mast vooz-sien heeft / ende is voozt by de Gouverneur van Amboina, genoeemt Herman van Speult, alle preparatie gemaect / tot een tocht op Loehoe en Cambelo, op't landt van Ceiam, tegen over den Noord-West-hoeck van 't groot Amboina.

Den 25. is de Chaloupe van't Schip den Arent, met bzieben van onse komste/aen de Heer Gouverneur Gene rael/wegens de Geunieerde Neder-landen in Oost-Indien/na Batavia afgesonden.

Mayus. Den 14. Mayus is de Heer Admirael met de Schepen Mauritius, de Griffioen, ende de David (het Schip den Arent van te voren na Cambelle, ende de Hope na Loehoe geschepden zijnde) met de gheheele macht vande Blote/ende de Heeren Gouverneurs van Amboina, speult, ende Gorcum met alle de Cozre-cozren ende macht van Amboina op de tocht na Ceram gegaen / aldaer men vooz eerst de sterckte Loehoe verobert / ende gantsch geruineert heeft / en daer na de wederspannige Negries, of Dorpen verbzant / ende al haer Nagel-boomen verdestruert/ende te gronde vernietigt heeft.

**Loehoe ende Cambelo ghe-
destru-
eert.**
Den 22. Junius is de Heer Admirael met de Gouverneurs weder op Amboina gekomen / latende de Schepen met de siecken om de contrarie mousson/op de Reede van Cabelle blijven.

Junius. Den 18. Julius is de Heer Admirael / ende de Gouverneur Speult van Amboina met de Blote na Batavia t'zepl gegaen.

Den 19. zijn de Schepen die vooz Cambelle geset lagen / by de Blote ghe-komen/om dat het Jacht de Iager (een van de Spaenle Pijzen) so leck was / dat hy het niet langher boven water konde houden / ordonneerde de Heer Admirael / dat het Schip Hollandia het gheschut van 't selve Jacht op de reede van Cambelle soude lossen/ ende het Jacht inde bzandt steecken / ende inde Strate van Botton weder by de Blote komen.

Den 20. zijn wy vooz scherphelyc vande Zuiden-windt genootsaecht by Noorden't Eylant Boero om te loopen.

Den 22. heeft de Blote in de N. O. Bay van Boero het Jacht Nassau van sijn geschut ontlost/en als onbequaem om by de Blote te blijven/verbzant. Alhier is't Schip Hollandia weder by de Blote gekomen.

August. Den 2. Augustus zijn wy op de reede van Botton gearriveert.

Den 6. is de Blote van Botton geschepden.

Den 10. zijn wy op de reede van Macassar ten ancker gekomen / alwaer de Heer Gouverneur speult aen lant geweest / ende by den Koningh vziende-lyck ontfangen is.

Den 19. is de Blote van Macassar gezeplt.

Den 25. is de Gouverneur speult met de Schepen Orangien, ende Mauritius na Iapara gegaen / ende de Heer Admirael heeft met de resterende Schepen sijn cours recht toe na Batavia gestelt.

Den 29. is de Heer Admirael met eenige Schepen ghearriveert op de reede van Batavia, wesende de hooft-stadt der Nederlantsche Compagnie in Oost-Indien: alwaer de Gouverneur speult ettelijke daghen daer aen met de Schepen Orangien, ende Mauritius mede ghekomen is. Ende om dat ten tijde van ons arrivement/te Batavia geen abantagieuse aenlagen vooz de Oost-Indische Compagnie voozvielen / waer toe men de geheele Nassausche

fausche Plote soude hebben mogen gebuycken/so werdt by de Heer Gouverneur Generael/ ende den Raet van Indien goet gevonden/ dat men de Schepen vande selve Plote soude schepden/ en nae sulcke plaetse schicken/ daer sy het Vaderlant/ en de Oost-Indische Compagnie/ het meeste voordeel/ende den Wyant de meesten afzueck mochten doen. De Heer Gouverneur Speult is met de Schepen Orangien, Hollandia, en Mauritius (daer op waren de Capiteynen/ Engelberte Schutte, Johanter Halte, ende Evert de Vries, ende de lustus de Vogelaer, koopman op 't Schip Amsterdam,) van Batavia na Surat te gezept / die van daer op 't spoedigste nae 't Vaderlandt dachten te komen. De Vice-Admirael Jan Willemten Verschoor, is met de twee Schepen de Hope, en Griffioen, ende noch twee Jachten van d' Oost-Indische Compagnie op een tocht na Malacca gegaen. De Schepen den Arent, en de David zijn nae de kust van Coromandel gesonden. 't Schip de Eendracht, soo haest het uyt de Moluccas tot Batavia gearriveert was/ heeft men 't toc-gerust/ om met den eersten na 't Vaderlant te zeplen / ende twee resterende Schepen/ Delf, en Amsterdam heeft men aen 't Eplant Onrust geset/ om te verdubbelen/ en de Eendracht te volgen.

1625.

August.

Den 29 October is de Heer Admirael/ sieck zijnde / met de Schepen/ de Eendracht, ende 't Wapen van Hoorn vol-laden zijnde/ van Batavia na 't Vaderlandt gezept.

October

Den 3 November is de Heer Admirael Geen Huyghen Schapenham op 't Schip de Eendracht overleden/ende den 5. dito op het Eplant Puio Bostoc 2. mijlen van Bantam, begraven.

November

Den 27. zijn wy buyten de Straet sunda geweest/ na dat wy door Contrarie wint/ende stilte/meer als 3 weken in 't passeeren vande Strate door gebzacht hadden.

Den 22 Januarij zijn wy op de Reede van de Caep de Bona Esperanca wel gearriveert/ alwaer wy hebben ghevonden Vrieven van 't Schip Middelburgh, van dato 28 December 1625. Als wanneer 't selve vande Caep naer S. Helena is verrocken/beset met 136. man/ende met goeden moet / soo sy schryben/om 't Schip in 't Vaderlant te brengen.

Januarij.

Den 9 Februarij zijn wy van daer t'zepl gegaen.

Febru.

Den 24. zijn wy met de twee Schepen op de Reede van S. Helena gearriveert.

Den 11 maart zijn wy van Eplant sint Helena geschepden.

Martius.

Den 16 Junij zijn wy door sieckte genoodt saecht gheweest in Pleymuyen te loopen.

Junius.

Den 9 Julij zijn wy door Gods genade / met beyde de Schepen in Texel voorspoedigh gearriveert.

Julius.

Beschrijvinge van de Regeringe van Peru, gestelt door een gevangen Spangiaert, genaemt Pedro de Madriga, gebooren zijnde tot Lima.

De Koninckrijcken van Peru, Ghili, ende Terra Firma werden teghewoordigh ghegouverneert by Don Joan de Mendosa, ende Lima, Marquis Montees Claros, Viceroy, Stadt-houder / ofte Luptenandt in plaetse van den Koninck van Spangien / met ghelijcke macht alhier / als sijne

***** E

Maje

Majestept in Spangien hebbende / soo van giften te geven/ende Offitien/ dewelcke in dese Koninckrijcken Corogimentos genaemt werden/upt te deelen der Indianen Renten/ Administratien/en Alcaldias, wesende Meesters/ ofte Regenten over de Mine.

Dit voorsz Officie van Viceroyship / geeft den Koningh voorsz 6. oft 8. Jaeren / ofte voorsz soo veel hem belieft/den ghestelden Viceroy daer 's jaers voorsz toeleggende 40000. ducaten / midtsgaders alle Kers-dagen/drie Koningen/en noch twee Feesten/als daer zyn vanden H. Geest/en Paesschen/ t' elcken reyse 1000. Pelos Enlaiados, elck Pelo tot twaelf Realen en een half t' stuck/overmits hy dan te gast heeft alle de Raets-Heeren van Audientia, en boven dien alle jaer als den Viceroy gaet aende Haven van G. lao, omme te dispatieren de Armade/Konincks silver / so geeft hem den Koningh 2000. Pedos Enlaiados tot sijns onkosten verbaal/onvermindert sijn boven verhaelde gagie/ de Viceroy wert ghebient in sijn Pallays van veel Edele/en Kriegs-Heeren van alderley soorten ende qualiteyt / want Koninghen be-waren het Officie vande Majoor; Domo ofte Rent-meesters/Maystro de Sala, Capiteyn van sijn Garde/of Wacht/ oock Kamerlinck/ sonder dese zyn-der groote meenigte van Dagien/die binnen/en buytens huys dienen/ende veel knechten die dese voorsz Meesters dienen/als hy upt gaet / werdt hy vergeselschapt van alle de Edelen van den staet/ ende heeft 30. Soldaten/ die men hier heet Hellebardiers / ende so hy buyten de Stad gaet/soo gaen hondert Lanciers/ende 50. Musquettiers met hem/ dit zyn Soldaten die hier genaemt werden de wacht van't Koninckrijcke/de Lanciers genieten 's jaers 800. en de Musquettiers 400. Pelos Enlaiados voorsz haeren dienst/ofte Salario vanden Koninck/ in dit Koninckrijck zyn vier Audienten als een in Panama, een inde Provintie van Quito, een in Charlas, en den vierden in Lima. Al-hoe-wel nochtans het Koninckrijck van Chili mede een Audientia heeft/fulcx dat sijne Majestept continuelyck dit Koninckrijck met een Gouverneur versiet/den tegenwoordigen is genaemt Don Alonso de La Ribera, dese Audienten zyn bedient by Raets-Heeren vanden Koninck/welcke alle plep-doyen/so wel Civile/als Criminele decidieren / doch die ter tweeder instantie/provisie van Appel geobtinneert / ende 't selve doet intertenteren/wert 't selvige by Oydolos, t welck zyn als Commisarisen daer toe ghecommitteert/afghedaen/en de Criminele by Alcaldes, van't Hof onwedervoepelyck getermineert/dese al te samen gaen in een gelijcke kleedinge/elck daer voorsz jaerlyckis ghenietende 3000. Pelos Enlaiados tot 12 en een halve Reael / de Stad daer de Viceroy hem hout/is genaemt Civirados de los Reyes, ofte des Koningen Stad/ sy is gefondeert in een groote/schoone Dalape/de Stadt is naer mijn goet duncken inde lengte anderhalf myle / en byet drie quartier myls/ heeft meer als 10000. Inwoonders/behalven de gene die aldaer met meenigte dagelijckis komen en gaen/ haer Coopmanschappen byppen/ dese Stad heeft 4. plaetsen ofte merckten/de eerste is daer het Konincklycke Raet-huys staet/ende de Justitie vergadert/ ende daer de Koop-lieden vergaderen/ ende haer Contracten beslupten/ en in dese plaetsen wort alle nootlycke lystocht/en Dictualie verkocht/in dese stad woonen vele India-nen/Ambachts volck/als snyders/en schoenmakers / ende die woonen in een plaetse genaemt Cercado, het welcke dicht by de voorsz stad gelegē is/ ander dit peupel heeft men veel Arbeyders die met Lant-werck haer ghes-
neeren/

meeren/ende saepen vruchten/gelijck daer is Apupn/Kool/Salaet/Radijs/
 Moncommers/Meloenen/ oock Mays/Kamotes / die men in Spangien
 noemt Patates / en al dit wort verkocht op de voorsz groote plaetsen/ oft
 merckt/de Indianen die in Pobel Cercado wonen/ zyn ontrent 2000. wey-
 nig meer ofte min/de andere is genaemt s. Anna, is mede seer groot/de derde
 is genaemt s. Diego, en dese is wat klepuder/en noch eē plaetse/is genaemt
 El Sato de Los Cavallas, want alhier dagelijcx Weerden/Muylen/Ezeis ge-
 kocht/en verkocht werden. In dese Stad resideert den Aert-Bisschop ge-
 naemt Don Bertholom. Lobo, Guerrero, de welke tot renten/oft inkomē heeft
 50. ofte 60. dupsent pesos, naer dat de tienden hoog ofte leeg loopen/ ende so
 den tienden hoog loopen/ist ontrent 60000. pesos, en soo sy leeg zyn/ontrent
 50000. de groote kerck heeft 24. Prebenden/een Archidiacon/Schoolmee-
 sters/ Canoncken/Priesters/oock Capitanen/ die hebben 2000. pesos/ ofte
 meer/naer de thienden voogh zyn/ dese kercke heeft 4. Pastozen/ende elck
 heeft renten 1500. pesos vanden Koninc tot onderstant/ dese groote kerck
 is genaemt Don Juan Evangelite, sonder dese Prochie / 't welck is de
 metropoli, heeft men ander 4. de een genaemt s. into marcello, met 2 Pastoors/
 elck heeft te renten 1000. pesos/ Jan Sebastiaen met 2 Pastoors/ ende hebben
 de selve renten / noch een Santa Anna, met 2 Pastoors / ende hebben deselve
 renten/het ander is het Gasthuys vande Weef-kindren/niet een Pastoor/
 welke tot dienste is van de 4 Pastozen vande kathedrale kerck/ ende die
 geeft hem 500. pesos tot gagie / dese Stadt heeft dese nabolgende Kloo-
 sters/van Monicken/als s. Franco, s. Domingo, s. Augustin, ende een van Nue-
 strada les Marledes, en elck van dese heeft 2 kloosteren / s. Franc. die heeft 3
 kloosters. Als te weten haer kloosters Principael/het andere vande Bar-
 re-voets-loopers/en het derde van onse lieve Vrouwe van Guadalupe, son-
 der dese zyn daer 2 vande Jesuyten / die men in dit Lant hiet Teatinos, men
 heeft in elck van dese principale kloosters 250. Monicken / en in het kloo-
 ster vande Minores, 20, behalvē dese kloosters zyn daer 5 van Sagynen/het
 een heet La Incarnation, het ander La Conception, het 3 santissima Trinedada,
 het 4 van s. Josepho, en noch een van s. Clara, behalvē dese kloosters/is daer
 een kerck van Nstra Montecorate en Nstra Prado, en de Loreto. Hier zyn 4 Ho-
 spitals/het eē genaemt s. Andries, daer niet genesen wert/dan't arme volc/
 in dit Gasthuys heeft men ordinaris 400. siecke personen en meer. Noch
 een Gasthuys/genaemt s. Anna, daer de Indianen genesen worden/daer is
 noch een genaemt s. Pedro, daer de Priesters/ ende Wapen genesen worden/
 ende noch een/ genaemt La caridade, daer men die arme Vrouwen gheeneft:
 daer is noch een huys genaemt Sant Lasaro, daer men Mannen cureert van
 oude siekten/die geen renten en hebben/daer is noch een genaemt el Spiri-
 to Santo, daer geneest men het varent volck / men heeft in dese Stadt meer
 als 6000. Mis-Wapen/ behalven noch wel 1000. Studenten/boven dese
 zyn hier drie Collegien van Studenten / het eerste is vande Koninck/ daer
 zyn 24 Studenten/ en dese onderhout den Koninck van kosten/klederen/en
 wat sy sonderlinge van doen hebben : het ander Collegie is genaemt naer
 de Aerts-Bisschop s. Torinio, daer oock 24. Studenten zyn/die den Bisschop
 onderhoudt / noch een gheenaemt Jan Martin, alwaer meer zyn als 400. Stu-
 denten/die elck vooz haer kosten ende leeren moeten betalen 200. pesos En-
 saiodos, de Oniversitept daer men alle vze konsten leert/ en ghecanoniseert
 wert/

wert/ heeft meer als 233. gepromoveerde Doctoren/soo Theologijns/ Juristen/inde Heplige Schryfture oprechtelijck gheleert / waer door den Professoor jaerlycks van den Koninck geniet 1000 Pesos Enfaiados.

Daer zijn noch twee Classen oft Auditoria. van de welke in de eene voormiddaeghs/en in de andere na middaegs de Canones / Wetten ofte Rechten oprechtelijc geleert werden/daer zijn twee Meesters/ peder geniet 600 Pesos Enfaiados 's jaers / de Meesters van de vyve konsten hebben elck 400. Pesos Enfaiados 's jaers/gelijck oock doen die men noemt de La Instituta, dese Doctoren kiezen alle jaren een Rector/ die sy heeten Jues ofte Rechter van alle de Studenten:in dese Stad zijn so binnen als buyten haer muren/meer als 20000 slaven/hier heeft men veel meer Vrouwen als Mannen / te weten Spaensche Vrouwen: de Indianen van dit Lant zijn vry ghelijck de Spangiaerden selfs/alleen dat sy gehouden zijn aen den Koning te betalē/ ofte die sy daer stelt/alle 6. maenden 2. Pesos Enfaiados, en een hoen/dat een Reael gelt/een Penega Mays/'t welck 8. Realen gelt/ een half stuck laken daer de Indianen hare kleederen af makē/ en by aldien de Indianen in de Vallepe/ofte in't platte lant woonen/ so moet het stof wesen van Cattoen/ en so sy in't gebergte woonen/so maken sy dat van Wolle/elck Indiaen is verbonden den Koning te dienen/30 dagen in't jaer / sy beginnen te dienen in de Mijnen in May. tot het leste van November, en buyten dese tijt niet/ en die daer niet dicht by woonen/moeten in't lant-werck dienen/en den Meester die sy dienen/is gehouden haer te betalen 2½. Reael daegs voorsz daghloon/ende haer te eten gheven/Broot/Wleys/Argen/Sout; sy moeten oock dienen in't Velt/omme haer met beesten te geneeren/die hier met menichte zijn/want bovē dat hier veel Spaensche Schapen zijn/so zijn hier noch menigte van andere van 't Lant/so groot als een half wassen Peert/hebbende het fatsoen niet onghelijck de Kamelen/ en dese heeft men van out in dit lant gebuyckt in plaetse van peerden/en Muplen/tot noch toe/maer principael in Potosi, want op dese Schapen laden sy in't gebergte het stof dat sy upt de Mijnen haelden/om beneden te brengen.

De Haven van Arica tot Potosi, brengen Beesten/Cerwen-meel/ Mays/ Aricoca / het welke is een soorte van groen krupt dat de Indianen ordinaris inden mont nemen/ende wert seer by haer gheacht:de Spanjaerden voeren alle haer koopmanschappē op dese Beesten/niet tegenstaende daer Peerden ende Muplen overvloedigh genoeg zijn/de Indianen maken hier te lande van Mays een drank/ die sy Schica hieten/ is gesont ende koel gedroncken: voorsz dese Stadt de Los Reyes, is overvloedigh van Lijf-rocht / Broot / Wleys ende visch/ van alle soorten/ seshien oncen broodt kost een Reael: oft de Cerwe goet koop is/ oft dier/ de Cerwe kost ordinaris drie Pesos/ al-hoe-wel dat dese voorszeden Jaeren de Cerwe gheweest heeft tot thien ende twaelf stucken van Achtē / het Wleysch geldt de Aroba vier ende een halve Realen/ oock vijf Realen/ naer den omroepē in de Stadt ghedaen wordt / het pont versche Visch geldt drie quart van een Reael / men heeft hier veel visch/ upt de zee ende binnen-mueren van veel verscheypden soorten: by dese Stadts-mueren loopt een Riviere / d'welcke in tijt van regen ofte stortinghe van water / d'welck seer gheweldigelijck komt/want daer een Brugge over de selve Riviere ghemaect van uptgehouwen steen/met 9. bogen/en so sterck als men soude mogen bedencken/ is wegh

wech ghenomen heeft dooz den stroom deser Riviere: heeft mede vele ende verscheyden soorten van smakelijcke visschen: In dese Stad heeftmen een bergadringhe van 24 Raets-heeren / daer is een Koninghs-hups/de Contractation met 4 Koninglijke Officieren / als daer is den Cresozier/ Condadoz/ Factoz ende Medoos: in dit hups is het Cresooz en Renten vanden Coningh / hier is oock een Tribunal vande Inquisitie / met twee Inquisiteurs/ hebben tot Renten 3000 Pesos / ende hebben haer Gebangen-hups apart/ ende haer Majooz/ en 2 Notarisen/ en elck heeft 1000 Pesos 's jaers/ hier is mede een Tribunal van S. Grulada, met aflaet ende Reliquien/ die deselve renten hebben/ in dese Stad zijn 16 Compagnien Soldaten 8 te peert/ ende 8 te voet/ ende is gelegen twee mijlen van Zee. De Haven hier van is genaemt El Callao, alwaer wonen ontrent 800 Spanjaerden, weynigh meer ofte min/ hier by leydt een kleyn Doorp van ontrent 200 Indianen, die altemael goet Spaensch spreken/ want sy onder de Spanjaerden meest opgevoet zijn/ ende haer dienen/ helpen haer het lant bouwen tot Cerwe/ ende andere nodige dinghen/ hoe-wel daer menichte van Cerwe/ ende Wijn komt over Zee van Pisco, Yca, ende de La Nacha, van dese Stad werden naer Potosi ghezacht alle Spaensche Waren/ soo van lakenen / ende ander goet/ tot kleedinge/ ende oock van Inlantische Waren/ die ontrent Lima gemaeckt worden/ tot kleedinge van 't volck: dese plaetse van Potosi is ghenaemt La Valla Imperiael heeft in haer begryp eenen berg seer hoog/ vaer in sy het Metael vinden om silver te maecken / het is een vreesse ende verwonderinge in dese Mynen te komen/ ende gaen neer-waert inde aerde/ wel vier hondert trappen / ende als men daer in gaen wilt/ ist seer doncker dat niemant sonder keerse kan gaen/ in dese Mynen wercken meer als 20000 Indianen/ die het Metael uytgraven / ende dan zijn daer andere/ die het Metael af bzingen naer de Riviere inde Molens/ die wel 100 zijn omme te malen/ te supveren/ ende het silver daer uyt te trecken/ ende als dit goedt ghemalen is tot polver/ dan doen sy dat in een vierkanten back met water/ doen daer Sout/ en gebroken Cerwe/ met seker menichte van quicksilver by/ het welke is een materie/ omme dat silver vande aerde te doen scheyden / ende alsoo vande aerde gereynicht zijnde/ vermengt sich met het quicksilver/ ende daer naer om dese twee materien silver / ende quicksilver vanden anderen te scheyden/ hebben sy een Oven gemaeckt/ gelyck de krooper-gieters haer Metael smelten / uytghenomen dat sy boven open is/ ende word dan onder als een pannel ghestoockt/ daer naer is een kappe gemaeckt van kleye / ofte leem/ die hier boven over hanght los ende vry van den Oven/ ende dooz de hitte van 't vyer wordt het quicksilver gedreven boven onder dese voozsch kappe die daer hanght/ ende het silver blyft supver op den Oven / het voozschreven quicksilver wort wederom uyt de kappe vergadert / ende gebryckt om te fineren. Dese plaetse is kout/ soo dat daer in 4 mijlen int ront gheen vruchten en wassen / dan een kruyt dat de Indianen heeten Aho; alle de Victualie van broot/ wijn/ vleysch ende maps/ ende alle soorten van vruchten worden met karren/ en beesten aldaer meest ghezacht van Arica, 't welc is de Haven van Potosi, is altemet wel dier/ maer daer en ontbreekt niet/ men heeft in dit Doorp ontrent 6000 Mannen weynigh meer ofte min/ sonder noch wel 2000 / die haer hier onderhouden om haer winste te doen met Cet-waren hier te bzingen van Arica, ende ooc uyt sommige Dalepé ontrent

Potosi, elck na sijn macht bzingt wijn ende meel/den wijn van Peru, kost 10
 Realen van achten/ en den wijn van Castilla 20 Realen/en een Aroba vleys
 kost een Reael: het broot gelt het pont 2 Realen/ ende dickwils meer/maer
 niet min: dese Stadt is gelegen ontrent 180 spaensche mijlen van sijn Zee-
 haven Arica, ende onderwegen heeft men veel Dorpen bewoont vande In-
 dianen/alle 8 ofte 10 mijlen/ende oock veel die ghe destrueert zijn: In dese
 Stadt heeft men een Corregidor, die den Koning stelt voer 6, oft 8. Jaren/soo
 het hem beliest/ van dese plaetse opwaerts in 't lant leyt de Stad Chuqui-
 lacas, daer is een Audientie vanden Koningh/welcke heeft 4 Ceydores, ende
 een Discal/ heeft oock een President / die aldaer soo veel is als den Vice-
 roy in Lima, ende oock heeft hy deselve macht aldaer in 't Landt/maer hy
 deelt geen Officien upt/ ofte Renten/maer bewaert alleenlyck de Justitie/
 ende de Oydores, van dese Audientie bedienen de Officien vanden alcaldes,
 de Cozte/ ende hebben kennisse so wel van Civile als Criminele saken: dese
 Stad is seer goet/hoe wel niet seer groot/ heeft mede een Bisschop/die tot
 renten heeft 3000 Ducaten/de grooste Kerck heeft mede haer Dabildo, ofte
 vergaderinge/ghelyck die van Lima, ende deselve Cloosters/al-hoe-wel de
 Monicken in sulcke menigte niet en zijn/ de inwoonders zijn hier tusschen
 3000 ende 4000/en so hier eenig opzoer in 't lant/ ofte Custe van Peru quam/
 soo zijn de inwoonders verbonden af te komen tot Potosi, ende van daer
 heel tot Arica, met de inwoonders van Potosi, men heeft inde Stad van P-
 tosi ontrent 1500. leeg-gangers/die gheen Officie hebben/dan trecken al-
 te-met naer Arica, ende dan weder naer Potosi, speelen met Caerten/ende be-
 ziegen het volck/die komen handelen/winnende also des vreemden koop-
 mans goetzen: ontrent 70 mylen aen d'een zijde van dese plaetse is een an-
 der/daer Mynen zijn/die men heet Oruro, daer veel silver valt/vande selfde
 Allop/als Potosi, dese plaetse heeft ontrent 2000 Bozgers/en veel volck die
 komen handelen/bzingende alle Eet-waren/ende dranch. Noch wat beoz-
 der/bet naer Lima is noch een plaetse/ daer Mynen sijn/ die men hiet Cho-
 coloichora: maer hier en wert so veel silver niet getrocke/als van Oruro ofte
 Potosi, daer zijn ontrent 500 Spanjaerden/en tusschen de 3000 en 4000 In-
 dianen/die daer werken inde Mynen/de locht is hier hout / als in Potosi.
 Noch meer na Lima is een ander plaetse/genaemt Calbro Virevna, daer oock
 eenig silver ghemunt wert/ende hier zijn mede ontrent 500 Spanjaerden/
 en 5000 Indianen/ dese plaetsen worden onderhouden/en ghe victualieert
 vande Stad Yla, d'welck is gelegen inde Dalleyen/haer Zee-haven is Pi-
 co, van daer krygē sy Wijn/Meel en Mays voer de Indianen/in yder van
 dese plaetse is een Gouverneur/ die ghestelt worden van den Viceroy/heb-
 bende elck tot salaris 2000. Pesos E. maiados, Van dese plaetsen 20 mylen leyt
 een Stadt/ghenaemt Juamabeluca, dat is een plaets van huysen als Potosi,
 twee mylen van daer zijn vele beesten/en wort vele Boter/ende Raes ghe-
 maecht/van visco, enoe andere Dalepen werden dese plaetsen versien van
 wijn/en andere behoeftigheden/ ooc van Juamanga bzingt men Concerben/
 gelijck dat een lant is/daer veel supker-riet wast. Van Potosi tot Cusco, is
 ontrent hondert vijftig mylen/zijn altemael rechte Dalepen genaemt Cal-
 lao, ende is over al met Dorpen der Indianen versien / elck thien ofte
 twaelf mylen van den anderen / jae soo veel/ dat men qualijck upt het een
 Dorp kan trecken / of men siet het andere: in dese Landen zijn veel koop-
 lieden

lieden haren handel dypbende / ende oock vele dobbelaers / ende speelders / die trecken van de eene rambos inde andere / om het volck te bedriegen. Dese rambos zijn Herbergen / diemen in Spangien Ventas hiet. Culco is een Stad by na als Lima. want is seer groot / dan is wat doyre en oueffen / dooz doz saeck dat het gefondeert is aen de voet van eenen grooten berg / hier heeft men veel regen / t heeft ontrent 6000 Spaensche Inwoonders / ende vont om dese plaetse zijn vele Doyzen der Indianen / die altesamen hebben ontrent 2000 Inwoonders / hier is een Corrigidor, ende Bisschop / ende Nonnicken-Klooster / als in Lima, ende twee Collegien van Studenten / zynde ontrent 600 Studenten in 't ghetal: den Bisschop heeft tot renten ontrent 3000 Ducaten / de groote Kerck heeft mede een Cabildo, hier is oock een Cabildo van de Stadt / met haer Alcaldes, der Conincklycke Officieren. Dit lant heeft veel schoone Dalepē / daer vergadert wort menigte van Victualie / als Cerwe / ende Blesch / tot goeden koop / de Wijn wert hier gebzacht van Araquipa, een Zee-Stadt / ende is gelegen ontrent 100. mylen vā Culco, hier int Lant zyn vele Spangiaerden die handel doen / ende in dese Dalepe zyn veel Supcker-Meulens / de Fruyten / als Appelen / Peeren / etc. Queepeeren / noch een ander Fruyt / genaemt Dieralno, Melocotones, dit wert hier geconft / omme na Potofi, ende alle andere Mynen te bzingen / dese Indianen hebben haer Commandeurs die sy kennen dooz Heeren / gestelt van den Coninck / dese betalen hun schattingen / so vozen gheseyt is / Guamanga, ende Culco, is van den anderen gescheyden ontrent 60 ofte 70 mylen / seer quaet ende steenigh / dese Stadt is heel groot / ende is mede een Bisdom / den Bisschop is genaemt Don Fray, Augustijn de Arbatol, het Landt is hier niet rijk / om dat men hier dicht by geen Mynen en heeft / daerom gaet hier niet veel gelt / om / maer alle dingen is hier goet koop : hier heeft men veel Bouw-Landen van Cerwe / ende andere Inlantsche Krupderen dooz de Indianen : hier is oock groote menigte van Ossen en Schapen / mē doet hier oock veel groote en schoone Peerden / die seer sterck wordē / en heel na Lima, Chulco, en alle de Provintien dooz geboert werden. Juancabelica, is een plaetse so ick gesept hebbe / daer het quicksilver gemaeckt wort / hier is mede eē hoog berg / als by Potofi, oock so hoog ende steyl met hoecken / want om van den top te komen / klimmen sy af met Ladderen van touwen gemaeckt / ghelijck de ghene / daer men mede in de masten klimt / den bergh is geweldigh diep / ende op den top bzinght men de Specien uyt op de schouderen der Indianen : dese Specien zyn steenen daer wy dan het Quicksilver af maken / ende het is wel gheschiet / als de Indianen op en af klimmen / ghelijck sy alle achter den anderen gaen / als een komt te vallen / soo moeten die andere die onder ende lagher zyn / oock vallen / van boven tot beneden / is tusschen dyp ende vier hondert treden. Dese plaetse heeft een Riviere / al watter in ghedaen wort / verandert in steen / ende die van dit water dzinckt / soude terstont sterben. Van Juancabelica komt men neerwaerts naer de Xaura, het welke is gheleghen veertigh Mylen van Lima, hier is een Dalepe / goedt ende seer overbloedigh van veel lieffelijckhepdt van het Landt / ende een heel ghesonde Locht / oock soo werden daer seer veel Spaensche Beesten gheboedt / ende de Indianen van dese Dalepe saepen veel Cerwe ende Mays / ende werdt veel getrocken tot Juancabelica, ende veel Vercken-bleys wert gheboert naer Lima, ende andere plaetsen ; men

heeft in dese Vallepe meer als 40 Dorpen der Indianen / alwaer in zyn 10000 Indianen/ onder dese wonen veel Spangiaerden / die ruplen alle Cer-waren vooz kammen/messen/naelden/ kralen/ oorzangers/ en andere dingen van klepnder weerden / dit goet geven sy vooz Hoenderen/ Mays/ ende andere dingen/ende dit brenghen dese Spangiaerts te koop tot Lima, en Iuancabelica, ende winnen haren kost/ende oock rijkdom daer mede: van Valle de Xaura, is een ander genaemt de Quorogerij gelegen 12 ofte 14 mylen van Lima, maer dit Lant is al te samen bewoont met Indianen/ ende daer wonen geen Spanjaerts onder/dan hier en daer een. Van hier tot Caljou de Lima, zyn dese plaetsen/ Abuco, Pachacama, Chica, Abia, en dit zyn de Dorpe der Indianen/ weynigh bewoont/ende seer arm; voorts is 't slecht Landt tot Cannetto toe/ een Dorp van de Spangiaerden bewoont / hier zyn ontrent tachtentigh hupsghesinnen/ die maecten esnigen Wijn/ saepen Cerwe/voeden veel Beesten/ te weten/ kroepen ende Ossen/ oock veel Merreye-Deerden/ ende Muplen; welke sy te koop brenghen tot Lima. Voorts op dese Kuste naer Arica heeft men inde wegh veel Dorpen/bewoont van Spangiaerts/ als daer is Pisco, daer menichte van Wijn ghemaect wordt / dit Dorp met de Vallepe heeft ontrent vyftigh Mannen. Nu volght Yca, dat is van den selven handel / daer nae volght La Nasca, daer oock veel Wijn valt/ daer nae komt men in meenichte Dorpen der Indianen / ende dan in de Stadt Arquip, het welck een fraeye Stadt is / ende heeft meer als twee duysent Spangiaerden Inwoonders/daer is oock een Corigidor, een Bisschop/ende Cabildo. Van hier tot Arica is de wegh meest eenlijck/sonder veel volck; voorder hebben wy verstaen van eenighe plaetsen beneden Lima, tot Chaucay, daer wonen ontrent soo veel Spangiaerden als tot Cannetto, ende daer rontsom wonen sommige Indianen/geneerende haer veel met saepen/ende bysonder met Beesten te voeden/ende Dercken-bleesch te dzogen/oock met vele Spaense Schapen/en Kabziten/maer dese Kust heeft weynig Indiane/ ooc sprekē sy goet Spaens/terstont va hier neerwaerts komt Guara, dat heeft ontrent 80 Inwoonders weynig meer/hier zyn weynig Indiane/haren handel is met Supcker/Meel/en Sproop/die van daer na Lima voert: van Guara gaet men naer Varancas, dat is een dorp van Indianen/en heeft ontrent 200. hupsghesinnen/haer handel is met Cerwe/en Mays/ t welck al geboert wort na Lima. Van hier volght Guarmey, ende is van den selven handel/ maer in dese dorpen en zyn sonderlinge geen Spanjaerden/dan hier en daer een: van Guarmey gaet men naer een plaetse ghe-naemt Calmala, hoog lant/ende arm/weynig volck/heel verdistruuert.

Van volght Santa, is een Stedeken van de Spanjaerden/ ende zyn waer meer als 100 hupsghesinnen/ende weynig Indianen: hier na volght de Stad Tuxillo, is een fraeye plaets/ende daer is nu een Bisschop gekomen / het is een arm lant/ heeft ontrent 2000 Indianen/syn Haven is genaemt Guanecako, hier in 't lant zyn veel Supcker-molens/ ende wort veel Cerwe ghesaept: men maect hier veel meel/ t welck na Panama geboert wort/ende te Landewaert in worden veel Spaense Beesten ghevoedt/ende Merreyen gehouden/om Deerden ende Muplen te genereren/ vruchten ende eetwaer is daer goede koop / maer daer gaet weynigh gelt om.

Daer hebt ghy 't gene wy van de gelegentheyt dese landts/ dooz onsen gebangen Spanjaert hebben konnen verstaen / dewelcke ons verklaerde/ daer

daer af goede kennisse/en wetenschap te hebben/ te meer/ alsoo hy in 't selve Lant geboren/ende van sijne jonckheyt op-gevoedt was.

Wy hebben mede noodigh geacht hier by te voegen, 't gene wy verstaen hebben van 't Coninckrijck *Chili*, ende de circumstantien van dien.

De principale Hoofst-*Stadt* van dit Coninckrijck is *St. Iago*, welke bewoont wort door de *Indianen*/in de selve *Stadt* is eene gout *Mijnne*/van dewelcke de Coninck geen profijt en heeft.

De tweede *Stadt* is *Caquibibo*, seer abundant zijnde van *Coper*/ van 't welke in *Peru* alle het geschut ende de klokken gegoten zijn.

De derde is *Wakivavia*, seer rijck zijnde in gout: d' inwoonders van welke hebben in 't Jaer 1599. de *Stadt* ghewonnen/ ende inghenomen/ alle de *Spangiaerts* om 't leven gebracht/ en alle der selver *Wouwen* behouden/ tot acht hondert toe/ van de welke elck weder ghekocht kan werden voor een paer spozen/ een toom/ een rapier/ oft een paer stijg-beugels: maer 't selve is by den *Koning* expresselijck verboden, om de *Chilenoysen* gene wapenen in de hant te geben.

Hebbende de *Stadt*/ als geseyt is/ in hun gewelt ghekregeren/ ende alle de reste van de *Spangiaerts* uytgejaegt ende gedoot/ hebben sy den *Gouverneur* alleen gevangen ghenomen/ den welcken sy gesmolten *Gout* in den mont/ ende ooren gaten/ makende daer na van sijn bekenneel eenen *Drinckbeker*/ ende van sijn schinckels oft beenen/ eenen *Trompette*/ tot teken van de *Victorie*/ die sy over hunnen vyant gehadt hadden.

De vierde *Stadt* is *Auraco*, daer benessens de *Spanjaerden* een *Fort* hebben/ 't welck bewaert wort met een *Compagnie Soldaten*/ dewelcke ter nauwer noot daer so veel konnen vinden om hun te boeden/ en souden dickwils moeten vergaen/ ten ware dat sy van de *Schepen* gesecondeert wierden. Het is ontrent anderhalf jaer gelede/ dat een *Biscaoys Capiteyn* quam met een *Schipken* met 30 mannen/ expresselijck om de selve t' assisteeren met *lijfcochte*; maer hy wert van de stroom alsoo verdreven/ dat hy/ tegens syne danck/ inde handen viel van de inwoonders aldaer/ dewelcke den *Capiteyn*/ ende alle d' andere doot-sloegen/ uytgenomen den *Trompetter* alleen/ genaemt *Laurens*, geboren zijnde in de *Stadt Bergen* in *Noorwegen*, van *Nederlantsche* ouden.

In de *Stadt* *Conception*, daer wy hier te voorens af ghesproken hebben/ onthout hem een *Spaenschen* *Gouverneur*/ dewelcke ordinaerlijck gheaccompaigneert wort van 400. *Soldaten*/ ende in de *Stadt* zijn eenige stukken geschut/ tot sijner defencie/ niet teghenstaende dat het *Landt* in dese *Contrey* het aldervuchtbaerste is van 't geheele Coninckrijck: so ist nochtans dat de *Spanjaerden* daer geen gewas af konne hebben/ noch 't selve bouwen/ om de groote uytroeyinghe/ ende verpletteringhe die de *Wilden* selfs voor haer vertreck gedaen hebben.

Chilue is een *Stadt* op de uyterste palen gelegen/ mede onder 't gebiedt der *Spangiaerden* zijnde/ doch van kleyne importantie: Want een *Capiteyn* genaemt *Anthoni Swart*, uyt *Nederlant*/ heeft hier voorens met 30. mannen d' selve *Stadt* overweldigt ende ingenomen.

Een Schip mede/de Trouwe genaemt/voorz deselve Stadt stil legghende/ om het getye te verwachten/soo hebben dertigh Spangiaerden haer overgegeven in handen van die van 't voorsz Schip / dewelcke daer na te lande gheset zijn op Guayaquil, wierden vande Vice-Konop van Peru geattrappeert/ ende wederomme naer Chili gesonden/ alwaer sy mette voeten om hoog gevangen/ende met pijlen doorszhoten wierden.

Daer zijn in't selve Coninckrijk noch eenige andere plaetsen/ doch sonder van veel importantie/gelijck wy alle 't selvige konden verstaen by een van onse gevangens.

Kort Journael, gedaen naer het Gout-rijck Coninck- Rijck *Guiana*.

DEN 26. Januarj/int Jaer 1596. voeren wy van de Reede van Portlant in het Schip/ de luttige Maget van Londen ghenaeint/ hebbende den On-decker. (zijnde een kleyn Pinas) met ons in't geselschap/d'welck wy op Zee dooz onweder verlozen. Des Wydaeghs den 13. Februarj / quamen wy ontrent de Eplanden van Canarien, daer wy de Pinasse (als wy gheloofst hadden) seben oft acht dagen verwachteden. Hier namen wy twee Bootse ende voeren zuydt/ ende zuyd-west henen nae de Eplanden van Cabo Verde. Van daer voeren wy den 28. Februarj/ ende namen onsen cours zuyd-west ten westen. Langs desen streeck bonden wy een effen Zee met schoonden/weder/de wint meest Oost-nooxt-oost. Ontrent 300 leguas vā dees Eplandende/al handender twee afvallende stroomen tegens malkanderen ghevochten.

Den 12. Meert hadden wy sandigen gront op 47 badem. Ontrent mid-der nacht quamen wy op anchor / hebbende 12 badem waters en sandigen gront. Den 14. des abonts/ontrent 6. leguas van den Oever/sagen wy een leeg landt/aen de leegte van een Bay. Van den 9. Martij tot op desen tydt toe/hielden wy gemeenlijckeen zuyd/ende zuyd-westen cours. Op den 6. dagh van Apzil quamen wy te ankeren in den mont van de rivier Kaleana, hebbende 23. dagen verquist in het ondersoek van de Kusten. De Canael van de Rivier in 6. ofte 7. bademen diep / 9. ofte 10. Engelsche mylen daer van in de Zee/versprept de ondiepten noch meerder / so dattet met leeg water maer 2. bademen waters heeft. Het bloept niet boven 5. voeten/ofte het moet spring-bloet wesen. Wy ankerden den eersten nacht 10. bademen/en des morgens daer na quamender 2. Canoas tot ons met allerlep victualie versien/tot toe-rustinge van den kringh. De namen van hare Capitepnen waren Anaura en Aparwa. Dese Cassiques waren geweest binnen 's lants onder haer geburen de Iwarewakeri, doen de Spanjaerts haren lesten intocht in die landen deden/waer dooz sy eenige van haer vrouwen verlozen (want oft schoon de Spangiaerts Chzistenen willen zijn/houden veel van hen 10 ofte 12 vrouwen/hen selven genoegh saligh achtende/ hoe sy leven/ so haer stadt ende hupsen wel met krupck beset zijn/daerom hielden sy 30 Canoas/verhopende tegen onse wederkomst/die sy lang verwacht hadden/ het ver-
lies

licke weer op hen te verhalen / ende meest op de Arwacas, die in haer afwesen dit gewelt ghedaen hadden. Sy toonden my dese hare voornemen/ende begeerden met ons in't verbonot van vrientschap tegen onse vyanden vereenigt te worden. Doen ick nu soo veel van hen van den staet des lants gheleert hadde/als sy selver wisten: onderzochden sy my oft ick gheen meer machts mede ghebzacht hadde als een Schip? Ick antwoordense als de voorgaende: dat wy alleen ghekomen waren om met hen te handelen/ niet wetende tot nu toe/dat de Spangiaerts in Guiana waren: ende dat teghen ons wederkomst ons gantsche Bloot soude haest maken om voort te komen/ende dat wy anderwylen onse vrienden wouden gaen versoecken / en hen helpen so veel ons mogelijck soude wesen / in eenighe saken die sy meest van doen souden hebben. Na lang verhael (want haer voorneemste man al den nacht met ons bleef) dede hy my in mijn rechter hant spouwen/ met andere ceremonien na haer ghebzucht/ als sy vrientschap verbinden/ daer na ginc hy aen den oever/en sond eē van sijn Canoas/om die ander 20 voort te brengen/ en gheboot een ander de rivier voort ons op te gaen/ om vrientschap van ons te brengen. Daer na/al haer gheselschap te samen geroepen hebbende/maecten sy kleyn vperen/en in haer Hamaccas sittende / een vegelijck boeghde een Cameract neffens sijn zijde / verhalende onder hen selven de uytneemste daden/ende van haer gestorvene voort-ouders/haer vyanden seer spytelijck versoevende / en haer vrienden met d'allerhoogste tytelen diemen verdencken mocht/verheffen. Dus sitten sy al koutende/ Tabacco dzinckende ontrent twee uren lang/tot dat alle haer pijpen uyt zijn/(want daer door sy haren tyt weten van haer solemnele by een komsten/ en niemant machse ondertusschen quellick zijn. Dit is haer religie en gebeden die sy nu celebzeren/houdende een bysonderen vastē dag ter eeren die groote Princesse in't voort. Haer Canoas gereet zijnde/wesen ons de ondiep te vande rivier. Ic leerde vā desen Capiteyn dat Muchikeri den naē zy van't lant daer Macureguarai leyt/d'eerste stad vā Guiana, en is in eē schoone groote valepe gestelt/aende hooge bergen/die ten n.w. strecken/ en is 3. dagrepsens van Carapana sijn haven: en dat Manoa maer 6. daghrepsens verder is. Dat sy selver in 3. dagen in't lant van Iwarawakeri langhs de rivier Amacur komen/t welke oft schoon niet den rechtē weg zy/ nochtans ist de gemackelickste na Macureguarai: want den weg die voort by de woonstede van Carapana gaet/is moepelijcker en vol gebergten. Dat eē bekleet volc (de Callanari genaemt) niet verre van dier plaets wonen/ daer de rivier eerst de naē van de Oronoque neemt/en dat sy verre binnen 's lants wonen/en aen een Zee van sout water. (Parimi genaemt) palen. Dat eē groote rivier Macurwini genaemt/doozt 't lant na den Oronoque loopt. Dat Manoa 20. dagrepsens vā den mont van Wiapoco leyt/16. daghrepsens van Barima, 13. dagen van Amacur, en 10. dagen van Aiatoori. Dat den besten wegh niet en is voort by Macureguarai, om dat het is veel plaetsen ratsich en moepelick om gaen is. Dat onder alle anderen de Charibes, die hoog op den Oronoque wonen / kennen meest alle de inlanders/ende datse geen ander tael spreken dan die gene die wy Colck verstaet. Hy verscherde my van menschen die 't hoeft dicht op de borst staet/hebbē geē hals/haer mondē staē seer wijt op haer borst. De naē van dit volc in de Charibes sprake/wozt Chiparemai genaemt/ en de Guaniens noemense Ewiapanomos. Wat ic van eē ander volc gehoozt heb/ga ic voort by

Hoe sy versochten met de Engelsent te vereenigē.

Van haer Ceremonie.

Wat rebens sy met de Engelschen ghebzochten.

Wat is de Coningime van Engeslant.

De menschen souden hebben/en aen den dag inde Zee wonen/en de Charibes tael spreken.

om datse qualijck te kryggē zyn. Ten lesten vertelde hy my noch van een inlandsche Rivier/Cawioona genaemt/liggende aen Aiatoori: ende dat de ghebergten Cuepyn, daer Curapana woont/niet te gaen en is. Dat de Amapagotos beelden van gout hebben/die ongelooflyck groot zyn/en een groote menigte van de Caraccas peerden/die sonder maen zyn/en dat sy 5. dag reysens op de Rivier Caroli woonen. Doen wy nu niet verre en waren met onse Canoas van de haven Carapana, hoorde wy segghen dat 10. Spanjaerts met veel Coopmanschap tot Barima gegaen waren/(daer dees Indianen woonden) om 't bzoet callana genaemt/te koopen/en dat na 2. dagē 2. ander Canoas hadden gedacht by de rivier Amana tot Carapanas haven te komen. Op dese oorzake vzaegden sy ons raet / ten lesten begeerden sy verlof om weder nae haer huysen te keeren/op dat de Spanjaerts hen van huys niet bindende/souden dencken dat sy al willens hen absenteerden / en daerom haer vrouwen mochten ontnemen/ende haer wooningen plonderen. Zy hadden oock voozgenomen/so sy eenighsins mochten / de Spanjaerts doot te slaen: het welck sy na volbzachte:want doen sy allesins in haer huysen verdeelt waren om Callana te soeckē/waren sy subptelick alle op een mael allesins overloopen/so datter maer een ontquam. Carapana die 't seyt volbzacht hadde/sont ons terstont de tpdinge/doē wy de Rivier weder afkeerde. De 2. ander Canoas/die vā Trinidado langs ven Amana quamen/hadden ons Schip gemercht/eer wy hen sagen/en in aller haest gingē sy Berreo van onser komste boot schappen. Op de staende voet sont hy 2. boden nae Trinedado, een van haer Canoas ontmoetede onsen verspieder die de Indianen van Barima met ons ghelaten hadden / sy ontnamen hem sijn victualie / gaven hem messen daer vooz/ende lieten hem gaen.

Hoe sy na de
haven van
Copiauari
sejden/dat
de Span-
jaerts nu
besat.

In 8. dagen steets vooz wint seplende/quamen wy tot de havē Topiawari, in welcken tyt ons geen Indianen aen boozt quamen / die wy kenden: Want den tyt vā u wederkomst (die u Genade hē beloofst hadde) was lang voozby/en daerom haer hope gantsch uyt was/en hebben haer selven onder de andere volckeren verstroyt. Hier hebbē de Spanjaerts haer Rancerra gestelt van 20. oft 30. huysen. Het hooge rot sige eplant/dat in 't midden vā de rivier leyt/ teghen de mont van Caroli is haer sterckte en toevlucht/als sy hē in haer stadt niet vertrouwē/of kennisse hebben van eenigen aenslag tegens hen:maer nu verlatende bepde de stadt en 't Eplant/hebben hen selvē te samen geboegt/en in de mont van de Rivier Caroli een heymelijcke loop-schans gemaeckt/om de passagie tot de Mynen te beletten/ van waer ghy 't leste jaer u witte steenen van de goude Myne gehaelt hadt. Het verdoot ons niet weynig dat wy van ons vooznemen so geschut waren/en onse hope gantsch te niet. Doen wy nu geroept hadden om eē musquet schoot verre van haer stadt te ankeren / quam daer eenen Indiaen tot ons met magere kaken/dun hapy/en scheele ooghen / om ons te vermanen datse sterck waren/dat Barreo synen soon by hem hadde/en dat sy alle daeg twee klepne Pivassen van Trinedado verwachtende waren: Maer sy quamen meest om ons schepen ende provisie te bespieden/en aldermeest oft Gualfero (den soon van Topiawari) met ons gekomen was.

Hier vernem
men te En-
gelschen van
enen Indi-
aen/hoe he
mer Berreo
gestelt is.

Desen mans wesen bethoonden dat hy niet oprecht was / daerom bepde met dreygementen ende beloften maecten wy hem de waerheyt te seggen. Want daer na bekende hy dat Berreo maer 55. man by hem en hadde/ waer van

van de 20 korts van Trinidado quamē/20 van Nuevo Reyno, en de rest bzocht hy met hem ontrent 6 maendē na dat hy van de haven van Carapana gebloden was / en was bedwongen hem met synen kleynen hoop in't boozsepde Eplant te onthouden/ontrent de Rivier Caroli. En of schoon zijn getal nu vermeerdert is/nachtans en dozt hy niet de dichte bosschē verlaten/ of een half legua van zijn sterckte na de valley gaen. Dat eenige Arwacas noch by hem bliuen. Dat hy dagelick spnē Soon van Nuevo Reyno verwachtende/ synen Belt-heer van Trinidado, en peerden van de Caraccas. Dat Topiawari doot is. Dat de Indianen daer alle sines ghebloden zijn/en onder alle volckeren verspreyt/ sonder den soon van eenen Curmatoj, en een ander groote vrou/die de Spangiaerts gebangen houden/om dat zy mede gewillighden in de doot van die 9. Spangiaerden/ daer den H. Paep onder was/ ten tijden van Moriquito. Desen Curmatoj is na Goanipa gebloden / en is groot geacht onder de Indianen. Dat Iwiack Conane de naeste bloet-ghewant van Gualtero den soon Topiawan heeft het bewint des lants ghehadt/by de toestellinge van zijn Vader/ sint dat ghy in de Rivier waert.

Datter thien Schepen zijn/ ende veel Spangiaerden te Trinidado, dat de Indianen (onse vrienden) vreesden dat alle uw volck verflaghen was/ ende dat al uwe Schepen te Cumanaw ghesoncken waren (want de Spangiaerts hadden 't so uyt laten gaen) dat eenige van Gualteros vrienden met Putyma onder 't gebergte ontrent de berg Aio waren. Dat Berreo om 6. stukken grof geschuts gesonden had/die hy docht te planten / daer hy de rivier best mocht bedwingen. Doen wy nu hier 2 dagen vertoest haddē/en overleggende datter geen hope meer en was om yets goets te doen/ en mochte eer in schade komen dan profijt te doen: Namick booz my Putyma in't ghebergte te gaen soecken/en de Rivier afvarende met de macht des strooms/ 20 Engelsche mijlen in 6. uren. Den naestvolgenden mozghen voer ick aen lant met 10. roers/denckende of de Indianen te machteloos waren/van de Spangiaerts te verdzijben: En hen te werck stellen dat zy ons grepen gouts booz bylen en messen soudē leveren/en de witte steenen vā die plaets daer wy hen wijsen soudē. Doen wy ter plaets quamen daer sy hen meest onthielden/sagen wy dat sy daer geweest hadden/ maer en konden niet geē van hen komen te spreken: ick geloobe dat het booz vreesse was / meynende dat wy spanjaerts waren. Mynen Piloot Gilbert presenteerde my hier/ons te bzingen aen de Myne van de witte steenen ontrent Wanicapora of aen de goude Myne/die Putyma hem geweest had/een dag reysens over lant/van de plaets daer wy op Ancker lagen. Ic sag van verre den Berg die aen de goude Myne lag/en haer paden wel gemeten hebbende 't leste Jaer/konde het geen 15 Engelsche mijlen wesen. My gedenckt noch doen ic met Putyma 't boozgaende jaer lancks desen weg quam/ dat hy my wees met tekenē na dien berg om met hem te gaen. Ick verstont sijn tekenē/merckte de plaets/ maer en wist zijn meeninge niet/ want ick docht dat hy my toonen woude de overval des Riviers Curwara genaemt. Mijn Indiaen toonden my hoe zy 't Gout sonder graben vergaderen in't zant van een klepne Rivier / Macawini genaemt/die sijn oozspronck neemt uyt de rotzse daer de Myne leyt. Bozder seyde hy my dat hy met Putyma was/doen Moriquito van de Spangiaerts omgezocht wiert/ en dat een van Moriquitos beste vrienden met hē op datmael te rade quam en versochtē/ so sy het leven van haren Capiteyn

Morquito verlossen konden / souden sy hen de Wyne thoonen maer hen bewysende datse in dese saeck onbeweeght souden zyn/en dat het niet alleenlyck een middel soude wesen haren Coning te verliesen/maer oock 't gantsche lant: Daerom hebben 't van hen tot op dese ure toe verborzgen/soo dat sy onder alle de andere de rijckste ende oberbloedighste zyn. De outste des lants om dat sy het de kennisse des gemeynen volcks souden houden/ hebben een fabel verfiert / datter eenen schzickelijcken Dzaeck alle de plaetsen omjaeght/ende vernielt al die daer ontrent komen. Maer onsen Indiaen seude dat hy tegen ons wederkomst (so wy stercken Wynn mede brochten / die sy uitermaten beminnen) wil op hem nemen den Dzaeck soo tam te maecken/dat hy ons geen quaet sal doen. Ick soude seer geern van desen bergij wetenschap gekregen hebben om de oorzaeck dat ick van huyse gekomen was / ende groote maeyte in mijn Reyse ghenomen tot wepnigh voordeels: Maer bedenkende dat niet eenen Indiaen van ons bekende vzienden tot ons quam: Dat Don luan de Cozjn van Gualtero hier nu leest van de Spangiaerts afghewecken was/ en stont in de verkiefinge om overste Commandeur van alle de Indiaensche sterckten daer ontrent te worden/sodat hy ons geen goet vziend kan zyn / om Gualteros wil/dien hy soecht te verstoaten/ ende selver de plaets te gebzupcken. Dat de Spangiaerts te Wanicapara waren met haer tjienen/ en eer wy pet souden konnen uptrechten ende wederom keeren/mochten eenighe van Barreos volck te hulp krijghen/ende ons den wegh ondergaen/ soo dacht het ons beter te zyn/hier van daen te schepden / ende onse voorgenomen Doyagie voort te volbrenghen/als oock gheschiet is.

Eenighe Discoursen, de Oost-Indische vaert betreffende.

Volght een Instructie ende memorie van het Wraecken ende declineren van de Naelden van de Compassen op de Navigatien ende Coursen van Portugael naer Oost-Indien, soo in 't uyt varen als in 't wederom keeren, ende op wat plaetsen, ende hoe veel datse Noort-west ofte Noord-Oosteren, dat is het ghene dat de naelde van het Compas wyckt ofte wraeckt naer het Oosten ofte Westen, alles seer correctelijcken aen gheteyckent van de Portugalosche Stuyr-luyden, vande selfde Navigatie ofte vaert, &c.

Seylende van Lisbonen af/tot by na de hoek van Cabo Verde, so Noord-Oosteren de naelde/oste leypen/van de Compassen/dat is/sy wijcken na 't Oosten/wel twee derdendeelen van een streeck ende meer.

Loopende van daer af op 4. ofte 5. graden aende Noord-zyde vanden Equinoctiael / wesende 70. ofte 80. Mylen van de kuste / soo wraecht de naelden van het Compas naer het Oosten/dat is/ Noord-oosteren/ een halve streeck/ende so ghy waert 100, ende 120, mylen van het landt af/ soo sal

sal het Noord-oosten van een streeck.

Loopende by de Custe van Brasiliën, tot op 7. 8. 10. graden/aen de zuydzyde vanden equinoctiael / soo sal 't Compas Noord-oosten ofte waken naer het Oosten; van een streeck / dit is te verstaen als men dicht by Brasiliën heen loopt.

Van dese hoogte af/tot op de 17. 18. graden/ op welke hoogte zijn gelegen de dzoochten/diemen noemt Os Baixos d'Os Abrolhos, soo sal 't Compas Noord-oosten; ofte; van een streeck / dit is te verstaen als men boven de 100 ende 120. mylen vande Custe van Brasiliën niet en loopt.

Loopende voozby de Eplanden van Martijn Vaas, soo sal het Compas een streeck ofte meer Noord-oosten.

Van hier af vooztaen tot op de 33. graden/so sal het Compas Noord-oosten/ander halve streeck/tot op 70. ende 80. mylen voozby d' Eplanden van Tritaen da Gunga.

Van daer af naer de Cabo de bona sperance toe/so beginnen de Compassen weder minder te waken/ende so ghy het Compas wel merckt ende dattet hadde een halve streeck van het Noord-oosten/so weet dat ghy dicht by Cabo de bona sperance zyt/tot op 30. ofte 40. mylen ten hoochsten af / want als ghy daer noorden ende zuyden net over een zyt/so sal 't Compas; van een streeck Noord-oosten.

Deplende van hier af vooztaen/so ghy het Compas komt te mercken/en dat ghy 't fix ende effen vindt / soo weet dat ghy zyt 80. mylen Oostwaerts vande Cabo Das Aguias af.

Deplende naer/Mosambique, ende merckende het Compas/so het; van een streeck Noordwestert/dat is waken ofte wjcken naer het westen/so weet dat ghy zyt noord ende zuyden met den hoeck genaemt Cabo das Correntes, en wesende op 25. 26. tot op de 50. graden/en het Compas; van een streeck ofte meer Noordwesterden/so weet op u goede van het Eplant s. Louwerens, want sult het terstont komen te sien.

So wanneer ghy met Mosambique over een komt/so heeft het Compas een streeck van 't Noordwesteren/ofte een weynig minder/ en heeft deselve differentie tot de Linea Equinoctiael toe/te weten/de wech na Indien toe.

Wesende 200. mijlen oost ende west met de haven van Goa, ofte met de Custe van Indien / tot de hoeck Cabo de Comorijen toe/so sal het Compas Noordwesteren ander halve streeck / ende aen de Custe van Indien een streeck ende; van een ander.

Deplende van Cochyn naer Portugael, tot dat ghy de Eplanden van Maldivia gepasseert zyt zuyden en zuyd-westen aen / soo sal het Compas waken ofte Noord-westen andere halve streeck/tot op 8. ende 10. graden aen de zuydzyde vande Linea Equinoctiael, ende so 't gebuerde dat ghy yet minder als d'anderen halve streeck vout / so weet dat ghy zyt/by westen/dicht by de dzoochten genaemt A saya de malha, dat is de Paucier ofte het wambays van yfere ringe geseyt/om de gelijckenis die ter van heeft. So wanneer dat ghy zyt op 27. ofte 30. graden/doende uwen cours west aen/so sult ghy bevinden/dattet Compas een streeck ende; van een ander Noordwestert/als ghy dit aldus bevint / soo weet dan ghy dus zyt noorden ende zuyden met de hoeck Cabo de San Roman, ghelegghen aen het uiterste eynde van het zuyd-oosten/van het Eplant san Lourenco.

Wesende Noorden ende Zuiden met de droogten Os Baixos da Judia over een/loopende na het Lant Terra do nota, tot op de 30. ende 31. graden/soo sal 't Compas Noord-westeren $\frac{1}{2}$ van een streeck ofte wat minder/ ende sult wesen Noorden ende Zuiden met den hoeck Cabo das Corentes. Comende van op de 32. en 33. gra. voort aen/ en bevindende dat het Compas effen en gelijck is/sonder yet naer 't oosten of ten westen te waken ofte declineren/ soo weet dat ghy recht onder de Meridiaen zyt.

Sult geadvertteert wesen/ 't Compas welen te degen te mercken/ dattet niet een hazy en falgeert/te weten/houdende in 't peplen een oog toe/om beter en scherper te sien / want soo ghy hier in komt te falgeren/ soo kunt ghy qualijcken goede gissinge maken/noch yet uyt rechten/dat deugt.

De Cabo de Bona Esperance gepasseert zijnde/ende loopende naer 't Eplant Santa Helena toe/soo noort-oostert ofte waeckt het Compas naer 't oosten/ $\frac{1}{2}$ van een streeck ende in 't Epland Santa Helena een halve streeck/van 't Eplant Santa Helena af/tot het Epland Ascension ofte Ascention, dat is Hemelvaert gesept/so noord-oostert het Compas $\frac{2}{3}$ deel van een streeck. So wanneer men komt van Portugael af/naer Brasiliën toe/tot op de hoogte van de hoeck ofte Cabo de Sant Augustijn, ende dit Epland Ascension, soo weet dat hoe 't Compas meer noordoostert ofte waeckt naer 't Oosten/hoe dat ghy Oostwaerder ende verder vanden voorszeyden hoeck af zyt / daerom wilter goede achttinge op hebben/want soo ghy 't wel weet te peplen/sult bevinden dattet hier met over een komt/als 't gesept is. Van 't Eplant Ascension af tot de klippen Penedo de s. Pedro genaemt/te weten 20 oft 30 mijlen by 't Oosten daer van af/ soo heeft het Compas een halve streeck schaers van 't Noord-oosten.

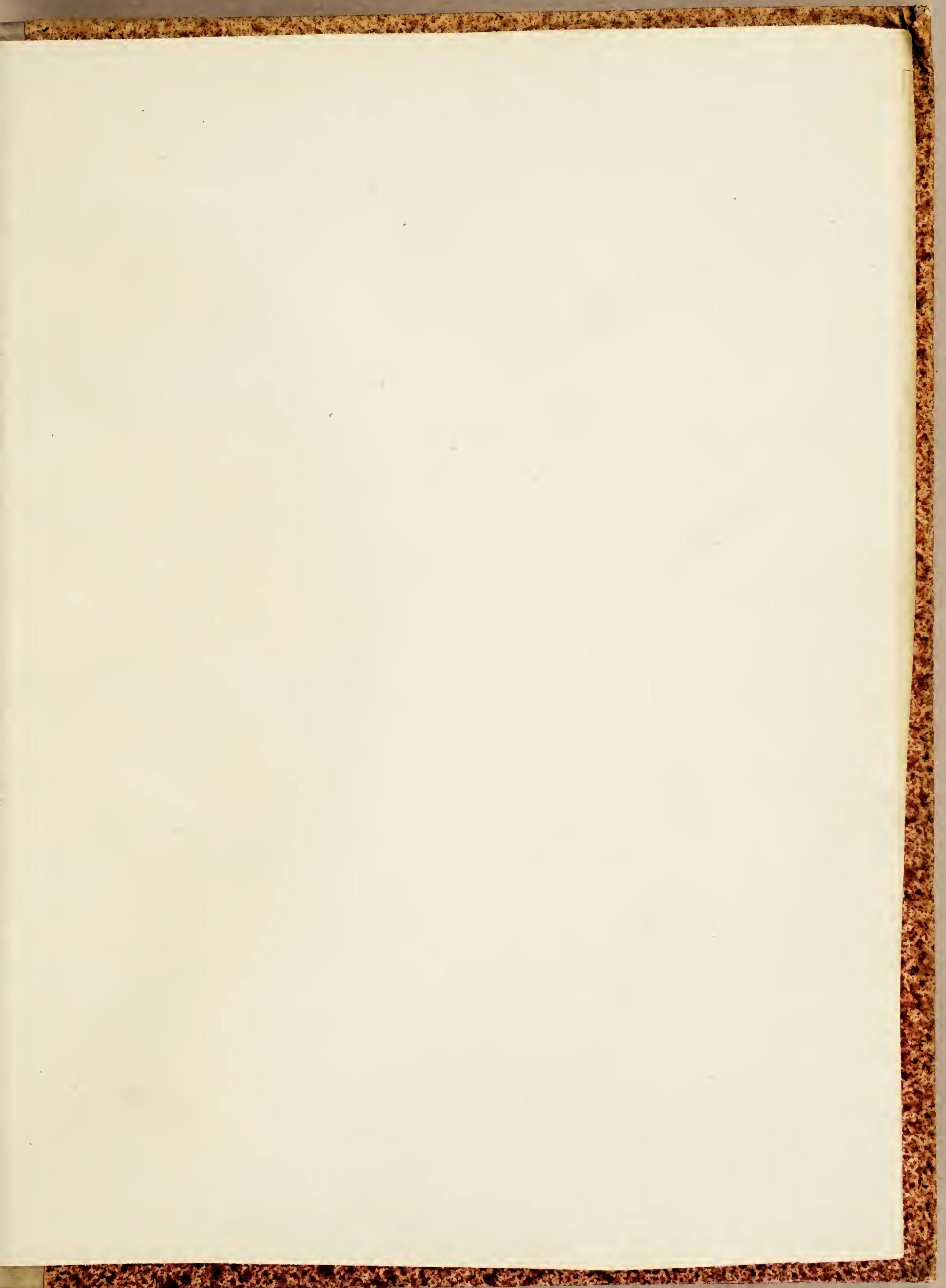
Van daer af 17. ofte 18. graden voort aen/ sult de Compassen fix ende gelijck vinden/wesende Zuiden ende Noorden met het Eplant Santa Maria.

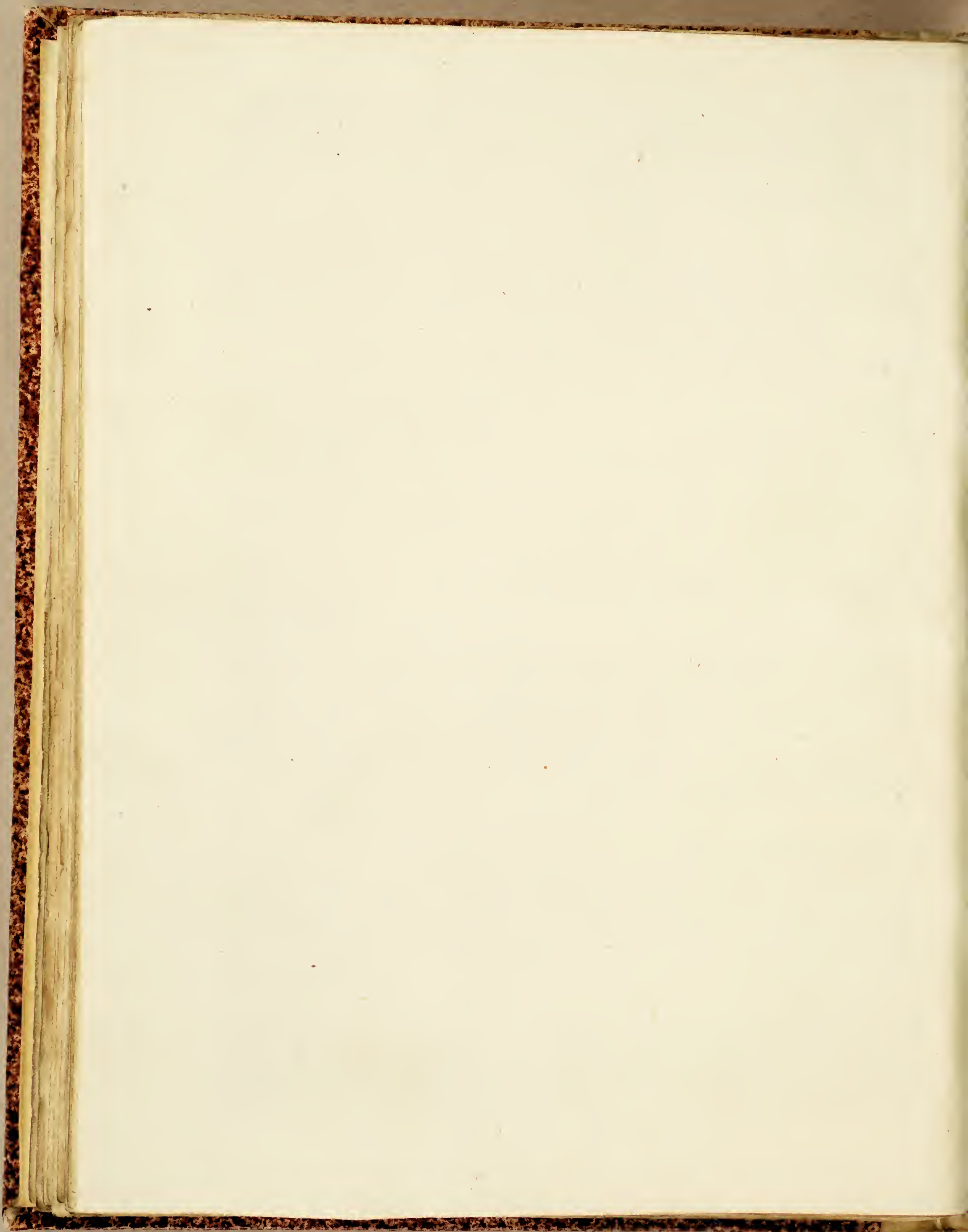
Van daer af voort aen/so ghy rupme wint vint / in sulcker voegē dat ghy 't Epland Flores set in 't Noord-westen / alsdan sal 't Compas $\frac{1}{2}$ van een streeck waken. Soo wanneer ghy zyt op 70. ofte 80. mijlen naer by 't Eplant Flores, so hebt ghy 't Compas fix ende effen.

In 't Eplant Faial, en van daer naer 't Eplant Tercera, een vande Vlaemsche Eplanden/ sal 't Compas Noort-oosten $\frac{1}{2}$ van een streeck / ende van Tercera na Lisbonen van $\frac{1}{2}$ tot $\frac{1}{4}$ van een streeck.

Om nu te verstaen het waken ofte declineren van 't Compas / soo is te weten/dat als men is onder de Meridiaen/dat is onder de linea ofte streeck diemen versiert inden omloop van het firmament / vanden eenen pool tot den anderen/te weten recht middelweghen krupswijs over de linea Equinoctiael/als dan soo heeft men alle Compassen/die goet en oprecht zyn fix ende gelijck/sonder te waecken/naer 't Oosten ende Westen / ende wesende aen d' een ofte d' ander zijde daer onder van daen/ soo waeckt de lelie ofte naelde van 't Compas aen d' een ofte d' ander zijde/te weten als men is aende zijde van 't Oosten/soo waeckt de Lelie ofte naelde van 't Compas nae 't Westen/dat hieten wy Noort-westeren/ en als men is aende West / zijnde van de Meridiaen voorszeyt / soo waeckt ofte declineert de naelde van 't Compas nae het Oosten/dat hieten wy Noort-oosten/ waer mede dit nu genoeg verstaen kan worden/om hem daer na te reguleren/als verhaelt is.

F I N I S .

47

580 c

F 648
J 86j
-Cop. 1

